

Regeringens proposition

1978/79: 50

om inriktningen av den ekonomiska politiken, m. m.;

beslutad den 2 november 1978.

Regeringen förelägger riksdagen vad som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll för den åtgärd och det ändamål som framgår av föredragandenas hemställan.

På regeringen vägnar

OLA ULLSTEN

INGEMAR MUNDEBO

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisas huvuddragen i den ekonomiska utvecklingen fram t. o. m. år 1978 samt ges prognoser för år 1979. Mot denna bakgrund framläggs förslag om inriktningen av den ekonomiska politiken och om utformningen av erforderliga ekonomisk-politiska åtgärder.

För att öka kapacitetsutnyttjandet och sysselsättningen föreslås en förstärkning av hushållens köpkraft med sammanlagt ca 2,5 miljarder kr. Förslaget tillförsäkrar hushållen en ökning av realinkomsten från 1978 till 1979 med 2,5 %. En viss marginalskaattelättnad genomförs utöver inflationsskyddet. Den särskilda skattereduktionen räknas upp. Det extra skatteavdraget höjs för pensionärer liksom avdraget för underhållsbidrag till icke hemmavarande barn.

Barnbidraget höjs från 2 260 till 2 500 kr. per barn och år fr. o. m. januari 1979. Samtidigt höjs studiebidraget inom studiehjälpen och det förlängda barnbidraget.

För att stimulera näringslivets investeringar utsträcks de nuvarande reglerna ifråga om investeringsavdrag och investeringsbidrag för maskininvesteringar ytterligare ett år. Vidare införs ett tidsbegränsat 10-procentigt investeringsavdrag för byggnadsinvesteringar. Vissa förändringar i den s. k. Annell-lagstiftningen föreslås i syfte att underlätta företagens anskaffning av riskvilligt kapital.

För att upprätthålla sysselsättningen föreslås arbetsmarknadspolitiska åtgärder till ett belopp om ca 3 000 milj. kr.

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Närvarande: Statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Blix, Cars, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam

Föredragande: statsråden Mundebo, Wikström, Wirtén, Gabriel Romanus

Proposition om inriktningen av den ekonomiska politiken, m. m.

Chefen för ekonomidepartementet, statsrådet Mundebo, anför.

1 Den internationella konjunkturutvecklingen

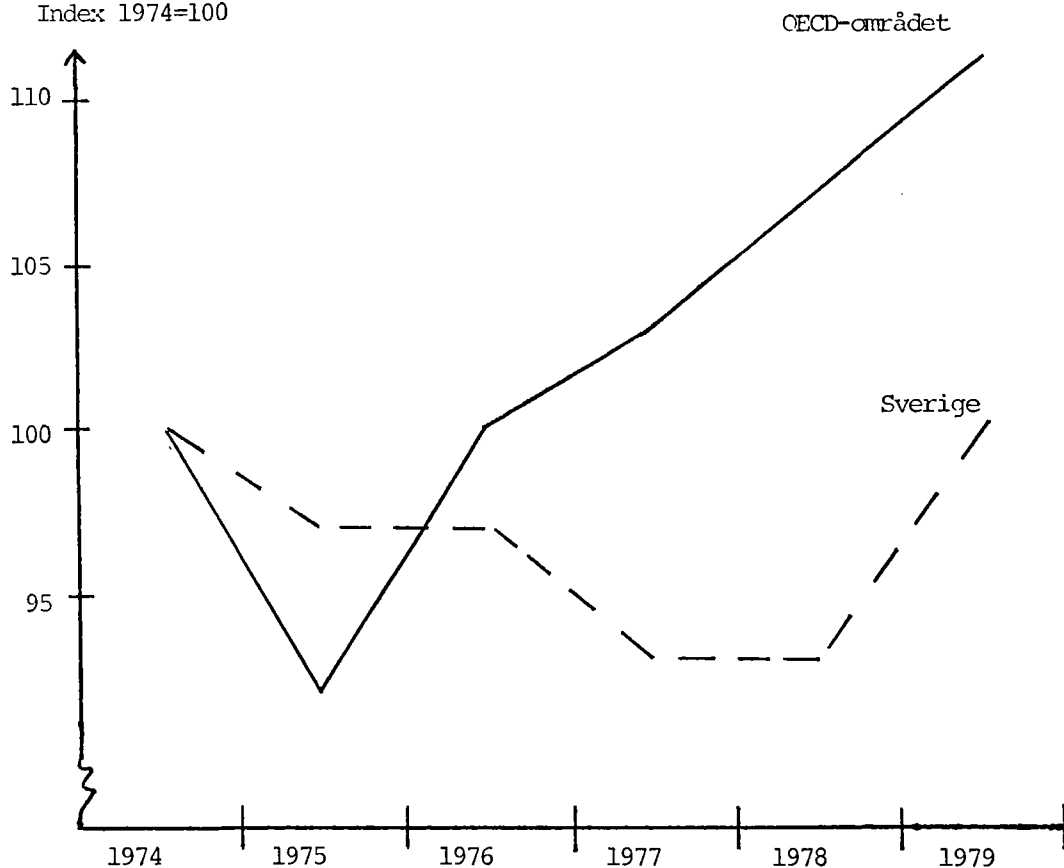
Effekterna av de kraftiga oljeprishöjningarna kring årsskiftet 1973—74 förstärkte de tendenser till konjunkturavmattning som redan märkts i flera av de större industriländerna. 1974 och 1975 blev mycket markerade lågkonjunkturår i industrivärlden. Från mitten av 1975 vände emellertid konjunkturkurvorna uppåt, med början i Förenta staterna. Uppsvingsfasen präglades till en början av mycket snabb tillväxt, förstärkt framför allt av lagerrörelser. Från mitten av 1976 har produktionen däremot utvecklats betydligt svagare än i motsvarande skeden av tidigare konjunkturuppgångar. Av diagram 1 framgår emellertid att det ändå har varit fråga om påtagliga ökningar i industriproduktionen från år till år. Detta kontrasterar skarpt mot utvecklingen i Sverige, med fallande industriproduktion från slutet av 1974 till ungefär mitten av 1978. Till den internationella bilden skall fogas att det har varit avsevärda skillnader mellan länderna. Sålunda svarar Förenta staterna för avsevärt snabbare produktionsökningar än länderna i Västeuropa under de senaste fyra åren.

Vad gäller utsikterna för den internationella konjunkturons förlopp mot slutet av 1978 och under 1979 har vissa händelser av betydelse ägt rum under sommaren och hösten.

Sålunda har å ena sidan stimulansåtgärder vidtagits i Förbundsrepubliken Tyskland och Japan. Å andra sidan har penningpolitiken i Förenta staterna efter hand skärpts, samtidigt som också andra åtgärder

Diagram 1 Industriproduktionens utveckling i OECD-området resp. Sverige 1974—1979

Index 1974=100

Källor: Ekonomidepartementet, OECD och statistiska centralbyrån.

aviserats i syfte att nedbringa inflationstakten och stärka dollarkursen. Sammantaget bör denna nya inriktning av politiken förstärka de tendenser till ett närmande mellan tillväxttakterna för länderna inom OECD-området som redan tidigare gjort sig gällande. En nedgång förutses i den amerikanska ekonomins expansionstakt. Detta motverkas av att de västeuropiska länderna efter hand väntas få en snabbare uppgång. För Japans del torde den faktiska tillväxten komma att ligga i linje med den potentiella. En sådan utveckling, i kombination med de betydande växelkursförändringar som ägt rum, bör på sikt medverka till en jämnare fördelning av underskott och överskott i OECD-ländernas bytesbalanser. Nuvarande tendenser pekar också i riktning mot fortsatt nedgång av OPEC-ländernas omfattande överskott. En ökad jämvikt på betalningsbalansområdet skulle skapa förutsättningar för en snabbare ekonomisk tillväxt i världsekonomin under kommande år.

Den höga tillväxttakt som upprätthållits i *Förenta staterna* under se-

nare år har fortsatt in under 1978. Ökningen i bruttonationalprodukten i år kan väntas uppgå till ca 4 %. Den ogynnsamma prisutvecklingen, med tilltagande underskott i handels- och bytesbalanserna och en fallande dollarkurs som följd, har emellertid försämrat utsikterna att upprätthålla en snabb expansion av efterfrågan. De åtgärder myndigheterna vidtagit under hösten innebärande bl. a. kraftigt höjda räntenivåer och en åtstramning av penningpolitiken i syfte att bryta den ogynnsamma trenden i prisutvecklingen och stärka förtroendet för valutan väntas få ett dämpande inflytande på konjunkturförloppet under 1979. Också det faktum att kapacitetsutnyttjandet nått en hög nivå talar för en uppbromsning av expansionstakten i ekonomin. Det finns dock skäl förmoda att nedgången i tillväxten inte blir alltför markerad. Härfor talar bl. a. lagersituationen med en låg kvot mellan lager och försäljning. Dessutom kan man förutse att utrikeshandeln, genom den depreciering av dollarkursen som ägt rum, kommer att ge ett positivt bidrag till den reala efterfrågan det närmaste året. Förutsatt att nuvarande ogynnsamma tendenser beträffande inflationsutvecklingen kan hejdas, torde det finnas förutsättningar för en real tillväxt om ca 3 % 1979.

För *Japans* del är den ekonomiska bilden motsägelsefylld. De stimulansåtgärder som nyligen beslutats ger ett betydelsefullt bidrag till den inhemska efterfrågan både i år och 1979. Detta motverkas dock av den kraftiga yen-apprecieringen, vilken försämrar exportutsikterna och påverkar förtroendeklimatet inom näringslivet negativt. Även om exporten hittills i år utvecklats förhållandevis gynnsamt, torde en viss försvagning äga rum under 1979. I internationell jämförelse väntas dock den japanska tillväxttakten bli tämligen hög, eller mellan 5 och 6 % 1979, vilket är ungefär lika mycket som i år.

Den senaste tidens utveckling pekar mot ett förbättrat konjunkturläge i *Västeuropa*. Inflationstakten har nedbringats i en rad länder samtidigt som bytesbalanssituationen förbättrats för flera av underskottsländerna. De tendenser till en förstärkning av den reala utvecklingen som också börjat göra sig gällande, är emellertid ännu så länge osäkra. Konjunkturutsikterna i Västeuropa måste därför bedömas med viss försiktighet.

De stimulansåtgärder som beslutats i *Förbundsrepubliken Tyskland* har ett gynnsamt inflytande på den västeuropeiska utvecklingen. Åtgärdernas samlade effekt på efterfrågan i den västtyska ekonomin beräknas uppgå till ca 1 % av totalproduktionen 1979. Den låga inflationstakten samt det betydande bytesbalansöverskottet skapar förutsättningar för att upprätthålla en hög efterfrågenivå i ekonomin. Dessutom beräknas den appreciering av D-marken som ägt rum ej ha försämrat konkurrenskraften i så hög grad att någon allvarigare dämpning av exportutvecklingen är att förutse. Det kan därmed anses sannolikt att ökningen av totalproduktionen 1979 kan komma att uppgå till inemot 4 %.

En uppgång i den västtyska ekonomin skulle inverka positivt på ut-

vecklingen i *Frankrike*. De framgångar som där åstadkommits när det gäller att förbättra den externa balansen, har skapat utrymme för en mer expansiv utveckling av den inhemska efterfrågan. Inflationen är dock ännu ett problem, och den ekonomiska politiken är fortfarande i hög grad inriktad på att komma till rätta härmed. En gradvis förskjutning mot en mer efterfrågestödjande politik skulle dock kunna medverka till en tillväxt på ca 3,5 % nästa år.

Den *brittiska* ekonomin har genomgått en kraftig återhämtning under 1978. Efter en mindre ökning av totalproduktionen 1977, förutses i år en tillväxt i storleksordningen 3 %. En viss tveksamhet råder dock beträffande möjligheterna att på sikt upprätthålla en sådan expansionstakt. Inflationen har nedbringats och den externa balansen har förbättrats avsevärt under senare tid. Möjligheten att ytterligare minska inflationen förefaller dock vara begränsad. Ett bakslag i inflationsbekämpningen kan leda till att den ekonomiska politiken måste ges en mindre expansiv utformning inom det närmaste året. Med hänsyn härtill förutses en viss dämpning av tillväxten i den *brittiska* ekonomin 1979.

Liksom Sverige har våra *nordiska* grannländer under senare år registrerat betydande bytesbalansunderskott och kostnadsproblem. Detta har medfört att den ekonomiska politiken efter hand givits en alltmer restriktiv inriktning. De budgetar som presenterats för 1979 i Danmark och Norge kan betecknas som strama. Härtill kommer att de löne- och prisstopp som införts i dessa länder på kort sikt också begränsar tillväxten i efterfrågan. Mot denna bakgrund torde man kunna räkna med en fortsatt tämligen svag konjunkturutveckling nästa år, även om konjunkturläget i Finland kan komma att förbättras något.

Sammantaget för OECD-området väntas en ekonomisk tillväxt 1979 i samma storleksordning som innevarande år, eller ca 3,5 %. Beträffande världshandeln är en viss förbättring att räkna med; tillväxten beräknas uppgå till mellan 5 och 6 % i volym mot 4,5—5 % 1978.

Den nedåtgående trenden i prisstegringarna — i genomsnitt för OECD-länderna — som inleddes under 1977 har fortsatt i år. Liksom i fråga om den reala utvecklingen är dock bilden något splittrad. I För-
enta staterna har inflationen tilltagit och uppgick till närmare 10 % i årstakt under perioden januari-september i år. Delvis hänger detta samman med att det kraftiga fallet i dollarns yttre värde ökat importpriserna, vilket i sin tur drivit upp den inhemska prisnivån. Spegelbilden i detta avseende representeras av de valutastarka länderna — Japan, Förbundsrepubliken Tyskland och Schweiz — där den inhemska prisutvecklingen påverkats i neddragande riktning av stigande växelkurser. Även i en rad andra länder, där politiken varit starkt inriktad på inflationsbekämpning, har prisstegringarna dämpats påtagligt.

Bakom den allmänna tendensen till prisdämpning ligger också en svag och i vissa fall rentav vikande råvaruprisutveckling. Den fortsatta åter-

hämtningen i industriländerna under 1978 har varit för svag för att märkbart påverka priserna i dollar, vilken är den valuta många råvaror noteras i. Detta har, till följd av dollarkursens nedgång, inneburit att många länder kunnat registrera fallande priser på råvaruimporten. Denna allmänna bild gäller också för oljepriserna. Även för industrivaror har de internationella priserna dämpats under 1978, om än i väsentligt mindre grad än för råvaror. Mätt i nationella valutor beräknas prisuppgången på industrivaror i internationell handel avta från ca 7 % till 3,5 % mellan 1977 och 1978.

Beträffande utsikterna för 1979 gäller att priserna för flertalet råvaror sedan en tid har visat större fasthet, men ökningen i genomsnitt för 1979 torde bli ganska måttlig. Man kan emellertid inte bortse från möjligheten av relativt betydande prishöjningar i dollar på en del viktiga råvaror. Vilket genomslag det skulle få på den internationella prisnivån sammanhänger bl. a. med dollarns utveckling i förhållande till övriga valutor. Beträffande oljepriserna råder en stor osäkerhet. De förutsebara utbuds- och efterfrågeförhållandena på oljemarknaden indikerar emellertid inte att någon mer väsentlig realprishöjning på olja framstår som sannolik. För industrivaror väntas prisuppgången nästa år öka endast marginellt. Sammantaget innebär detta att priserna i internationell handel 1979 kan förutses öka i storleksordningen 5 %, eller ett par procentenheter snabbare än i år. I kombination med en fortsatt dämpning av de inhemskt bestämda priserna väntas detta dock leda till att inflationstakten i industriländerna 1979 begränsas ytterligare något.

2 Det aktuella ekonomiska läget och utsikterna för 1979

Den svenska ekonomin är nu på väg upp ur den svåraste krisen under efterkrigstiden. Industriproduktionen, som fallit sedan slutet av 1974, började åter öka vid mitten av 1978. Industrins orderstockar växer. Den privata konsumtionen, som minskat sedan första kvartalet 1977, har vänt uppåt under tredje kvartalet i år. Vår internationella konkurrenskraft har stärkts. Exporten har stigit markant. Sverige återtar nu förlorade marknadsandelar inte bara på exportmarknaderna utan även på hemmamarknaden.

Vi beräknas i år få ett överskott i vår handelsbalans med omvärlden på ungefär 5 miljarder kr. att jämföras med ett lika stort underskott året innan. Takten i prisstegringarna har halverats jämfört med för ett år sedan.

Hösten 1976 befann sig den svenska ekonomin i fundamental obalans. Kostnadsökningar på bortåt 45 % 1975 och 1976 hade höjt vårt kostnadsläge kraftigt i förhållande till konkurrentländerna, vilket med viss tidseftersläpning måste medföra betydande förluster av marknadsande-

lar och kraftiga inflationsimpulser. Stora lager hade byggts upp och betydande strukturproblem väntade på sin lösning. Konsumtionstillväxten låg på en nivå som var klart högre än vad som var möjligt att vidmakthålla på längre sikt.

Som jag senare kommer att redovisa framstår de ekonomiska utsikterna 1979 som relativt gynnsamma. Delvis sammanhänger detta med en förväntad fortsatt uppgång i den internationella konjunkturen men det är också en följd av att de åtgärder som trepartiregeringen vidtog för att återvinna balansen i samhällsekonomin nu börjar ge resultat.

Ett centralt inslag i trepartiregeringens stabiliseringsprogram var att stegvis återställa näringslivets internationella konkurrenskraft. Genom devalveringen av den svenska kronan med ca 15 % gavs svenska företag möjlighet att på nytt framgångsrikt konkurrera både på hemmamarknaden och på exportmarknaderna. Som ytterligare åtgärder för att återställa Sveriges relativa kostnadsläge sänktes den allmänna arbetsgivaravgiften vid ingången av 1978 för att fr. o. m. den 1 juli i år helt avskaffas. Det ansvarsfulla avtal som tecknats av parterna på arbetsmarknaden har också verksamt bidragit till att förbättra näringslivets konkurrenskraft.

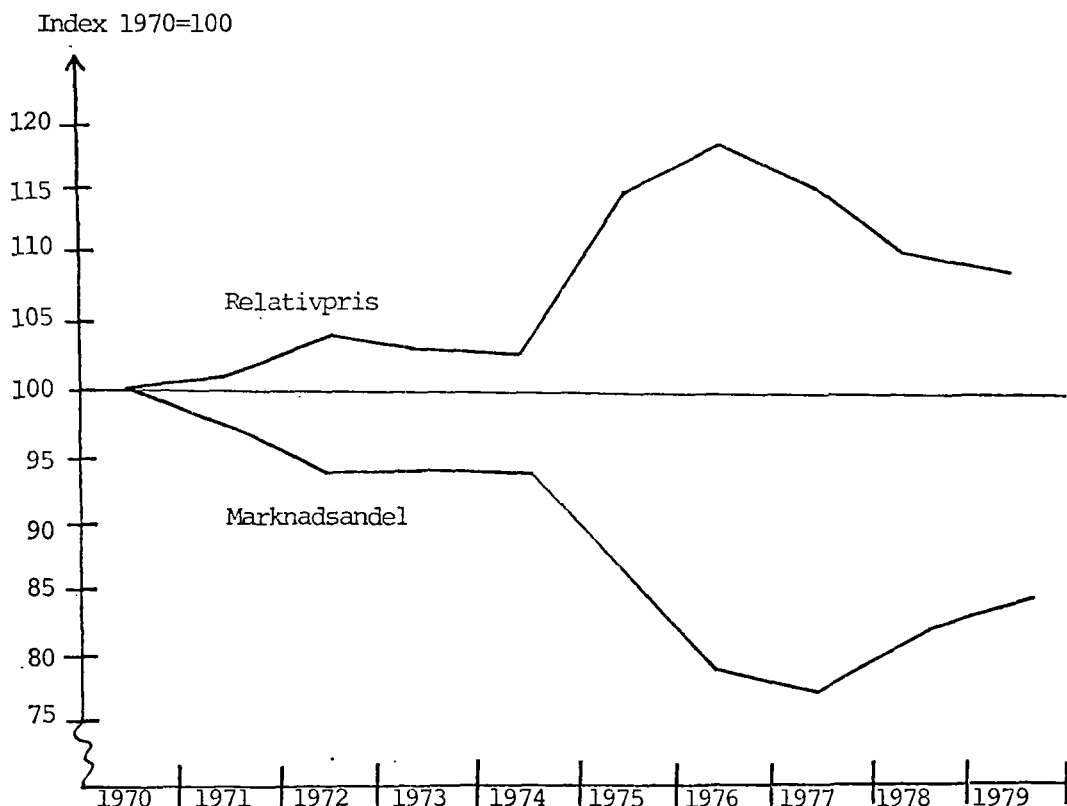
För att kostnadsanpassningen skulle lyckas och för att därmed på sikt skapa förutsättningar för en tryggad sysselsättning var det också nödvändigt att hålla tillbaka den inhemska efterfrågan så att en inflationistisk utveckling inte skulle äventyra anpassningsprocessen. Åtstramningen har också bidragit till att påskynda återvinnandet av marknadsandelar och snabbt vända underskotten i handelsbalansen till överskott. Detta skapade förtroende för den svenska valutapolitiken. Härigenom möjliggjordes även en successiv sänkning av diskontot under 1978.

Effekterna på exporten och importen av kostnadsanpassningen började visa sig redan under andra halvåret 1977 även om förbättringen av handelsbalansen mätt i löpande priser till en början motverkades av den försämring i bytesförhållandet som följde på devalveringen.

Till en del beror den förbättrade externbalansen på neddragningen av den inhemska konsumtionsefterfrågan och lageravvecklingen. Huvudförklaringen är dock att de svenska företagen har lyckats återvinna marknadsandelar. Enligt konjunkturinstitutets beräkningar skulle för bearbetade varor andelsvinster motsvarande en exportvolym om 6 1/2 % ha gjorts under andra halvåret 1977 och första halvåret 1978. Fortsatta andelsvinster under återstoden av 1978 kan påräknas. Även på hemmamarknaden har marknadsandelar återtagits. Importen har nämligen sjunkit avsevärt mer än vad dämpningen av den inhemska efterfrågan kan förklara. Konjunkturinstitutets kalkyler visar att det utrymme att sänka de svenska produkternas priser i internationell valuta som devalveringarna skapade till betydande del också utnyttjats för att sänka de relativa priserna. Endast till en mindre del har det använts för att höja vinstmarginalerna eller för att minska förlusterna.

Diagram 2 A Export av bearbetade varor 1970—1979

Marknadsandel och relativpris

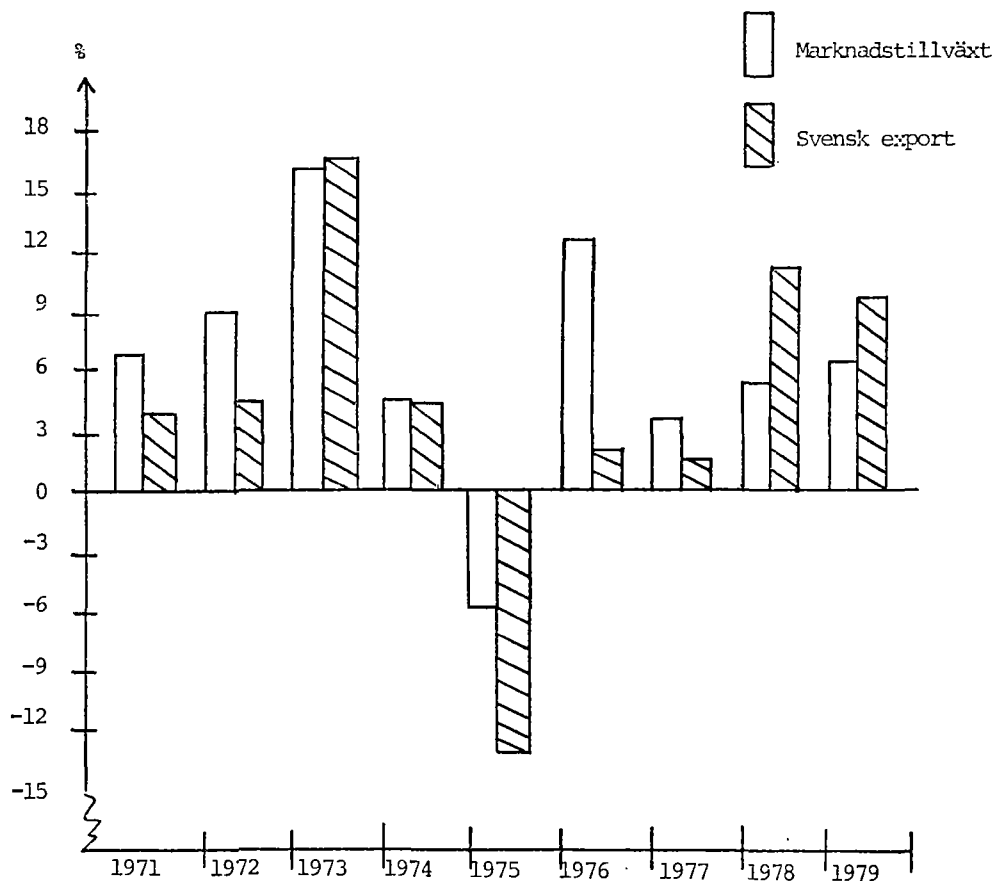

Källor: Ekonomidepartementet och konjunkturinstitutet.

Marknaden för export av bearbetade varor (exkl. fartyg) till OECD-länderna väntas öka med 6 à 7 % 1979, eller något snabbare än i år. Av väsentlig betydelse är härvid att den sammantagna importen i våra nordiska grannländer bedöms utvecklas avsevärt mera positivt nästa år än under 1978.

Sverige beräknas öka sina marknadsandelar med 5 à 6 % innevarande år. För 1979 finns det med hänsyn till en fortsatt förbättring i Sveriges konkurrenskraft skäl att räkna med ytterligare en andelsvinst på 3 à 4 %. Därmed skulle Sverige ha återvunnit ca hälften av de marknadsandelar som förlorats åren 1975—1977. Sammanlagt ger marknadstillväxten och andelsvinsterna en uppgång i exporten till OECD-området av bearbetade varor (exkl. fartyg) på ca 11 % i år och ca 10 % under 1979. Exporten till övriga länder växer dock långsammare. I diagram 2 A och B illustreras sambandet mellan relativpriser, andelsförändringar, marknadstillväxt och total export av bearbetade varor under perioden 1970—1979.

Diagram 2 B Marknadstillväxt och svensk export av bearbetade varor 1971—1979

Källor: Ekonomidepartementet och konjunkturinstitutet.

För råvaror förutses en betydligt långsammare exportökning 1979 än i år. För fartygsexporten sker en kraftig minskning. Totalt beräknas Sveriges export nästa år öka i storleksordningen 7 1/2 %, ¹ dvs. i samma takt som nu förutses för 1978.

Den höga inflationstakten under 1977 var till stor del en konsekvens av ett fördröjt genomslag av den snabba lönekostnadsökningen per producerad enhet under 1975 och 1976. Den försämrade konkurrenskraften nödvändiggjorde devalveringarna vilket i sin tur utlöste kostnadsökningarnas genomslag i prisnivån. Därefter har prisstegringstakten emellertid successivt dämpats. Härtill har bidragit såväl det måttfulla löneavtalet för 1978 och 1979 som borttagandet av den allmänna arbetsgivaravgiften.

¹ Räknat i nationalräkenskapstermer.

Från december 1977 till september 1978 har konsumentprisindex endast stigit med 5,9 % och för hela 1978 väntas prisuppgången stanna kring 7 3/4 %. Härigenom underskrids den i löneavtalen uppställda prisgränsen med god marginal. Prisstegringarna under det senaste halvåret understiger också genomsnittet för OECD-länderna. Den långsammare prisökningstakten väntas bestå nästa år. Konsumentpriserna bedöms sålunda öka med ca 5 % under loppet av 1979 vilket innebär att prisklausulen i löneavtalen uppfylls även nästa år.

Borttagandet av återstående 2 % av den allmänna arbetsgivaravgiften fr. o. m. den 1 juli 1978 innebar en stimulans av ekonomin med ca 3,6 miljarder kr. räknat på helår. Denna kostnadssänkning har starkt medverkat till den väsentligt lägre prisökningstakten. Härtill har också bidragit en aktiv prispolitik som förhindrade under våren planerade prishöjningar. Därigenom har hushållens reala köpkraft höjts. Borttagandet av arbetsgivaravgiften innebar således en viktig konsumtionsstimulerande åtgärd fr. o. m. mitten av 1978.

I den reviderade finansplanen förutsattes att den privata konsumtionen skulle minska med ca 1 % under 1978. Denna prognos ser ut att infrias. Utvecklingen under loppet av året innebär emellertid att en minskning under första halvåret förbyts i en ökning under andra halvåret med ca 2 %.

I den reviderade nationalbudgeten 1978 presenterades kalkyler för utvecklingen 1979 och 1980. Där beräknades hushållens reala disponibla inkomster stiga med 1,5 % 1979. Dessa kalkyler utvisade den ekonomiska utveckling som bedömdes sannolik med hänsyn till redan beslutade ekonomisk-politiska åtgärder. Vidare antogs i dessa kalkyler att hushållens sparkvot skulle förbli oförändrad mellan 1978 och 1979. Den privata konsumtionen förväntades således stiga lika mycket som ökningen i hushållens reala disponibla inkomster. Konjunkturinstitutet beräknar i sin höstrapport att hushållens reala disponibla inkomster kommer att öka med 1,2 % 1979. Därvid har hänsyn endast tagits till tidigare beslutade åtgärder. Det föreligger således god överensstämmelse mellan konjunkturinstitutets kalkyler och den reviderade nationalbudgeten när det gäller inkomstberäkningarna. Däremot antar konjunkturinstitutet att hushållens sparkvot sjunker med ca en procentenhet från 9,8 % till 8,9 % varvid konsumtionen skulle stiga med 2,2 % 1979. Jag återkommer i nästa avsnitt till de ekonomisk-politiska åtgärder som jag å min sida anser nödvändiga för att fullfölja den önskvärda återanpassningen av den svenska ekonomin.

Den tidigare förda lagerpolitiken ledde till mycket stora överlager inom industrin. Därigenom blev en omsvängning i lagerinvesteringarna ofrånkomlig. Det kan nämnas att nedgången i lagerinvesteringarna motsvarar hela nedgången i industriproduktionen sedan utgången 1976.

Den nödvändiga lageravvecklingen inleddes inom vissa basindustrier

redan under första halvåret 1977 och blev successivt alltmer omfattande. Under andra halvåret 1977 och första halvåret 1978 motsvarade lagernedgången inom industrin inte minder än 2 1/4 % av BNP. Under senare hälften av 1978 har tyngdpunkten i lagerminskningen förskjutits till verkstadsindustrin.

Lagerneddragningen fortsätter nästa år, även om det beräknas ske i avtagande takt. Totalt väntas lagervolymförändringen 1979 bli —1,8 miljarder kr. räknat i 1975 års priser, mot drygt —5,5 miljarder kr. 1978. Därmed skulle lagerinvesteringarnas utveckling svara för ett tillskott motsvarande 1,3 % av den totalt inhemska efterfrågan 1979 medan det för 1978 skulle vara fråga om ett lika stort negativt bidrag.

Vad gäller investeringarna som sjunkit ända sedan 1974 har en markerad omsvängning ägt rum under 1978. Den mer positiva utvecklingen kan väntas fortsätta under nästa år, då investeringarna väntas öka med ca 5 %. Bostadsbyggandet ökar relativt snabbt. Igångsättningen av nya lägenheter väntas bli inemot 60 000 i år och sannolikt något högre 1979. Kreditgivningen till bostadsbyggandet fungerar numera väl och vidare torde dämpningen av byggnadskostnadsökningarna ha haft en positiv inverkan på igångsättningen. Härtill bidrar också att det statliga lånetaket numera följsamt anpassas till kostnadsutvecklingen. De förbättrade låne- och bidragsvillkoren till energibesparande åtgärder har också haft stor betydelse för ökningen av byggnadsinvesteringarna.

Även i fråga om industrins investeringar sker en omsvängning. Efter ett fall med sammanlagt ca 30 % 1977 och 1978 förväntas en investeringsuppgång med några procent 1979. I takt med stigande kapacitetsutnyttjande och förbättrade resultat kan en fortsatt investeringsuppgång förutses.

Den här skisserade utvecklingen torde ha lett till en produktionsökning totalt i samhället (BNP) på ca 2 % i år, vilket är betydligt mera än som förutsågs i våras. Den snabbare tillväxten får framför allt tillskrivas den förbättrade reala utrikesbalansen, dvs. den snabba exportvolymökningen och kraftiga importvolymminskningen. För 1979 kan en produktionsökning om 3,5—4 % förutses, vid oförändrad inriktning av den ekonomiska politiken. Inräknas effekterna av det stimulansprogram som senare idag föreläggs riksdagen blir produktionsuppgången 1979 större. Jag återkommer senare till denna fråga.

Den generellt strama ekonomiska politiken har förenats med mycket omfattande insatser på det arbetsmarknads- och industripolitiska fältet. Innebörden av de arbetsmarknadspolitiska satsningarna har bl. a. varit att företagen har hållit en betydligt högre sysselsättningsnivå än vad som annars varit fallet. Härigenom har således arbetslösheten starkt begränsats. Politiken medför också att företagen har möjlighet att öka sin produktion, utan att öka arbetsstyrkan. En ökad efterfrågan och stegrad produktion tar sig därför till en början främst uttryck i en ökad produk-

tivitet, och först i ett senare skede stiger sysselsättningen. För att tidigarelägga företagens nyrekrytering av arbetskraft i uppgångsfasen infördes ett nyrekryteringsstöd fr. o. m. den 1 juli i år. Stödformen har i stor utsträckning utnyttjats av näringslivet.

Industrins finansiella försvagning och långsiktiga strukturproblem blev akuta hösten 1976 under intryck av den internationella konjunkturavmattningen och kostnadskrisen. Omfattande insatser inom det näringspolitiska fältet har därför blivit nödvändiga. De mest framträdande exemplen på detta är åtgärderna i fråga om varven, stålindustrin, tekoindustrin och skogsindustrierna. Det kommer att krävas fortsatta stora näringspolitiska insatser för att säkerställa att den nödvändiga strukturuomvandlingen inom de krisdrabbade branscherna och områdena sker i socialt acceptabla former.

Under den första fasen i återanpassningen av svensk ekonomi till fullt kapacitetsutnyttjande och jämvikt i bytesbalansen har en betydande kostnadsanpassning skett samtidigt med att arbetslösheten har hållits nere på en internationellt sett låg nivå. Handelsbalansen har förbättrats kraftigt. Inflationstakten har halverats. Tack vare tidigare vidtagna åtgärder och de resultat som därvid uppnåtts är det nu möjligt att låta den inhemska efterfrågan expandera något mer än tidigare. Med hänsyn till den stora outnyttjade kapaciteten inom ekonomin bör detta kunna ske utan att äventyra en fortsatt dämpning av inflationstakten.

3 Den ekonomiska politikens mål och inriktning

Utsikterna för ekonomin under det kommande året ter sig relativt goda i enlighet med vad jag redovisat i det föregående. Den positiva bilden får dock inte undanskymma att svensk ekonomi alltjämt brottas med svåra problem. Sysselsättningsläget är fortfarande svagt. Uppsvinget sker från en mycket låg produktionsnivå. De långsiktiga strukturella problemen i svensk industri återstår i betydande utsträckning att lösa. Industriinvesteringarna har fallit starkt.

De centrala målen för den ekonomiska politiken är full sysselsättning, rimlig prisstabilitet, ekonomisk tillväxt, rättvis inkomstfördelning, regional balans och jämvikt i bytesbalansen. För att nå dessa mål krävs å ena sidan att ekonomin ges tillräckligt mycket stimulans för att den stora outnyttjade kapaciteten skall tas i anspråk och sysselsättningen öka. Å andra sidan får man akta sig för så starka åtgärder att man äventyrar en stabil och uthållig tillväxt med låg inflation. Även om de hittillsvarande stegen i den långsiktiga stabiliseringspolitiken varit framgångsrika återstår en lång och svår väg till balans.

Mot bakgrund av de utvecklingstendenser som jag redovisat i det föregående finns det skäl att låta den ekonomiska politiken få en försiktig expansiv inriktning under 1979 vilket bl. a. kan ge en positiv effekt

på sysselsättningen. Åtgärder som siktar till att öka den privata konsumtionen med 2,5 % nästa år är enligt regeringens uppfattning en rimlig avvägning av den ekonomiska politiken. En sådan konsumtionsökningstakt bör vara förenlig med strävan att bekämpa inflationen. Vi får inte riskera att åter hamna i en utveckling liknande den under 1975 och 1976. Det kommer därför att krävas en fortsatt återhållsamhet med pris- och kostnadsökningar. Den aktiva prispolitiken måste fortsätta.

Den långsiktiga tillväxten i utrymmet för privat konsumtion torde ligga någonstans mellan 1,5 och 2 % per år. Med hänsyn till att den privata konsumtionen under 1978 pressats ner under tillväxttenden finns det dock anledning att öka konsumtionen något snabbare under 1979. En mindre ökning än 2 1/2 % skulle innebära en risk för att resurserna inom hemmamarknadsindustrin och den privata tjänstesektorn skulle minska allt för mycket, vilket skulle leda till flaskhalsproblem längre fram när den privata konsumtionen åter expanderade. En väsentligt snabbare ökning skulle å andra sidan föra upp konsumtionen på en nivå varifrån den inte kunde tillåtas öka särskilt mycket utan att äventyra de långsiktiga målen. Då skulle kravet att starkt minska tillväxten i privat konsumtion under åren bortom 1979 försvåra en stabilisering av löner och priser.

Enligt konjunkturinstitutets beräkningar stiger de reala disponibla inkomsterna med 1,2 % nästa år. I denna beräkning har hänsyn tagits till

- att indexregleringen av den statliga inkomskatten innebär uteblivna skattehöjningar på ca 3,2 miljarder kr. 1979,
- att överenskommelsen våren 1978 mellan trepartiregeringen och kommunförbunden om begränsade skattehöjningar i kommuner och landsting ser ut att leda till att kommunalskattehöjningarna kan begränsas till ca 25 öre,
- att bostadsbidragen höjs kraftigt från årsskiftet.
- att den starkt neddragna inflationstakten under 1978 ger en högre realinkomst även under 1979.

För att hushållens reala köpkraft skall stiga med ca 2,5 % bör de tillföras ytterligare ungefär 2,5 miljarder kr. vilket motsvarar ca 1,3 % av hushållens disponibla inkomster i form av sänkta skatter och höjda bidrag.

Det angivna ekonomiska utrymmet kommer att användas till följande åtgärder:

- Barnbidraget höjs med 240 kr. till 2 500 kr. per barn och år fr. o. m. den 1 januari 1979. Kostnad 475 milj. kr.
- Inflationsskydd införs även för grundavdraget vid inkomstbeskattningen genom att den särskilda skattereduktionen uppräknas från 400 till 560 kr. Skattebortfall 850 milj. kr.
- En viss marginalskattelättnad, genomförs fr. o. m. 1979 inom en ram av ca 1 100 milj.kr.

— Det extra skatteavdraget för pensionärer höjs så att folkpensionärer med låga inkomster slipper skatt även under år 1979.

— Skatteavdraget för underhållsbidrag till icke hemmavarande barn höjs från 2 500 kr. till 3 000 kr.

En höjning av hushållens reala disponibla inkomster med 2,5 % kan väntas leda till en ungefär lika stor ökning i den privata konsumtionen. Enligt min uppfattning finns det nämligen anledning att tro på en ungefär oförändrad sparkvot hos hushållen även om prognoser av detta slag alltid måste förres med reservationer. I och för sig kan en lugnare prisutveckling och ett förbättrat arbetsmarknadsläge leda till ett något sänkt sparande. Samtidigt finns det faktorer som talar för att hushållssparandet hålls uppe på 1978 års nivå. Sparkvoten har trendmässigt stigit under 1970-talet. Konsumenterna har anpassat sig till en lägre utgiftsnivå. Erfarenhetsmässigt kan man räkna med att en relativt hög andel av en icke förväntad inkomstökning sparas. Vidare kommer det nya statliga skattesparandet att bidra till att hålla uppe hushållssparandet. Man kan därför säga att stimulanserna till sparandet möjliggör en skattesänkning — givet målet att nå en privat konsumtionsökning på 2,5 %.

Ett ytterligare motiv för en viss stimulans är att det är angeläget att löntagarna, när läget i ekonomin förbättras får en positiv reallöneutveckling efter skatt. Det kan också verksamt bidra till ett nytt försiktigt och ansvarsfullt löneavtal för åren efter 1979.

Den kostnadsanpassning som devalveringarna innebar kompenserade inte fullt ut för Sveriges förlust i konkurrenskraft från början av 1970-talet. I stort sett har dock den relativa lönekostnadsnivån återställts. Orsaken till det kvarvarande kostnadsgapet är att produktivitet utvecklingen varit mycket svagare än i genomsnittet av andra industriländer. Samtidigt har det byggts upp en betydande produktivetsreserv inom industrin.

Sverige relativa kostnadsutveckling nästa år bestäms i hög grad av storleken på denna produktivetsreserv och hur snabbt den kan tas i anspråk. Den relativa kostnadsanpassning som hittills genomförts har resulterat i en betydande uppgång i den utländska efterfrågan på svenska produkter. För 1979 förutses nu en något snabbare ökning i marknadstillväxten än vad som föreföll sannolik vid den bedömning som gjordes i den reviderade finansplanen i våras. Möjligheterna att öka industriproduktionen är därför något gynnsammare. De tidigare beslutade höjningarna av socialförsäkringsavgifterna för barnomsorg och sjukförsäkring med 1,3 % gäller fr. o. m. 1 januari 1979. Den sammanlagda timkostnaden beräknas av konjunkturinstitutet därvid stiga med drygt 7 %. Genom det dämpade löneavtalet och den relativt snabba produktivetsökning som frigörandet av produktivetsreserven medför antas kostnaden per producerad enhet stiga något långsammare i Sverige än i konkurrentländerna. Sveriges relativa konkurrenskraft fortsätter att förbättras.

Utländsefterfrågans bidrag till den totala efterfrågeökningen i ekonomin avtar successivt. Det krävs därför en rimlig ökningstakt i den inhemska efterfrågan för att säkerhetsställa en påtaglig ökning av kapacitetsutnyttjandet i ekonomin. En grundläggande utgångspunkt för regeringens ekonomisk-politiska strategi är att den privata konsumtionen inte annat än temporärt får växa snabbare än det finns långsiktigt utrymme för. Det lediga resursutrymmet måste i stället tas i anspråk av en fortsatt tillväxt av exporten och förbättring av bytesbalansen, en ökning av industriinvesteringarna, en normalisering av lagerinvesteringarna, en höjning av bostadsbyggandet och en fortsatt utbyggnad av samhällets service i takt med det långsiktiga resursutrymmet.

Under uppsvingfasen måste särskilt den utlandskonkurrerande sektorns resursbehov prioriteras. Budgetpolitiken måste därför inriktas på stark återhållsamhet med utgifterna. Detta är nödvändigt inte endast för att skapa utrymme för berättigade resurskrav från andra sektorer utan även med hänsyn till det betydande budgetunderskottet. De stora budgetunderskotten under senare år har varit nödvändiga för att hålla uppe aktiviteten i ekonomin. Resursutnyttjandet är alltså jämförelsevis lågt. I takt med att kapacitetsutnyttjandet förbättras uppkommer emellertid ett krav på att finanspolitiken anpassas därtill.

Budgetpolitiken medför också en stark likviditetsökning vilken i ett senare skede av uppsvingfasen skulle kunna utlösa efterfrågeökningar som går utöver det samhällsekonomiska utrymmet och som kan minska motståndskraften mot pris- och lönehöjningar. Den reala likviditeteten i samhällsekonomin ligger dock alltså på en mycket låg nivå. I takt med att den normaliseras måste emellertid också kreditpolitiken anpassas här till genom att föra över likvida medel till den långa kapitalmarknaden. Ett steg i den riktningen togs i juli i år i samband med att diskontot sänktes till 6,5 %. Spännvidden mellan den långa räntan och diskontot vidgades därvid med ytterligare 0,25 procentenheter till 3,25 %. Under året har också skett en successiv höjning av bankernas likviditetskvoter. Det nya skattesparandet innebär också en långsiktig bindning av de placerade medlen.

Regeringens mål är att ytterligare öka bostadsbyggandet nästa år. I syfte att stärka bostadsefterfrågan och förhindra att allför kraftiga hyreshöjningar äventyrar prisstabiliseringsmålet 1979 kommer regeringen inom kort att lägga förslag till riksdagen om statliga lån till underhållskostnader för lägenheter färdigställda under perioden 1965—1975.

Arbetsmarknadsläget är alltså allvarligt. Ökningen av arbetslösheten under 1978 är särskilt påtaglig för ungdomar under 25 år. De åtgärder jag redogjort för syftar till att öka kapacitetsutnyttjandet i den svenska ekonomin och därmed snabbare få till stånd en förbättrad sys-

selsättning. Regeringen kommer också i fortsättningen dessutom att använda den aktiva arbetsmarknadspolitikens alla medel för att hålla tillbaka arbetslösheten. Särskilda åtgärder sätts in mot ungdomsarbetslösheten. Chefen för arbetsmarknadsdepartementet lägger senare denna dag fram förslag om arbetsmarknadspolitiska åtgärder inom en ram om ca 3 miljarder kr. Med hänsyn tagen till den samlade effekten av här föreslagna konsumtions- och investeringsstimulerande åtgärder samt de arbetsmarknadspolitiska insatserna torde sysselsättningen kunna hävdas.

Under uppsvingsfasen ställs arbetsmarknadspolitiken inför nya krav. Stora insatser måste göras bl. a. för att underlätta en större rörlighet under socialt acceptabla former. Det är under en uppåtgående konjunktur som det skapas förutsättningar för att åstadkomma den nödvändiga strukturuomvandlingen. I de av chefen för arbetsmarknadsdepartementet framlagda förslagen ingår förslag om utbyggnad av åtgärder som underlättar rörlighet.

En fortsatt utbyggnad av en konkurrenskraftig industri är en grundläggande förutsättning för fortsatt standardökning och för att klara samhällets behov att bygga ut den sociala servicen.

När kapacitetsutnyttjandet i industrin stiger och företagens finansiella ställning förbättras kan man räkna med kraftig återhämtning av industriinvesteringarna. Detta torde dock inte inträffa förrän under återanpassningsperiodens senare skede. För att i möjligaste mån tidigarelägga investeringar till uppsvingsfasens första skede lägger jag senare denna dag fram förslag om investeringsstimulerande åtgärder. De innebär i huvudsak en förlängning av det generella frisläppet av investeringsfonderna samt förlängning av det särskilda investeringsavdraget på 25 % och det statliga investeringsbidraget på 10 % för maskininvesteringar. Det föreslås också att ett nytt 10-procentigt investeringsavdrag införs för byggnadsinvesteringar, som ingångsätts före den 30 september 1979.

Industrins finansiella ställning har allvarligt försvagats under de senaste åren. Det är nödvändigt att soliditeten i företagen ökar för att göra dem mer motståndskraftiga mot framtida påfrestningar. Det är därför angeläget att företagen kan utnyttja ett förbättrat konjunkturläge till att öka nyemissionsverksamheten. För att stimulera denna kommer jag senare denna dag att lägga fram förslag om höjning av det s. k. Annellavdraget. Därigenom minskas skillnaden i de avkastningskrav som måste ställas på eget kapital i förhållande till upplånat kapital.

Försörjnings- och bytesbalans för 1979

De här föreslagna åtgärderna i kombination med andra antaganden om hushållens sparkvot och utrikeshandelns utveckling m. m. ger sammantaget en något annorlunda bild av ekonomins utveckling än den konjunkturinstitutet beskrivit i sin höstrapport. I tabell 1 redovisas en försörjningsbalans för 1978 och 1979 och i tabell 2 bytesbalansen för samma år.

Tabell 1 Försörjningsbalans 1978 och 1979

	1977 Miljarder kr.	1978 Årlig procentuell volymförändring	1979
BNP	352	1,8	4,4
Import av varor	90	-5,0	8,3
Summa tillgång	442	0,4	5,1
Bruttoinvestering	73	-2,5	5,1
Näringsliv	35	-13,3	7,7
Därav industri	14	-12,6	3,7
Stat	8	10,7	0,8
Kommuner	14	2,9	-0,1
Bostäder	15	11,7	7,6
Lagerinvestering	-2	-1,3	1,3
Privat konsumtion	189	-1,1	2,5
Offentlig konsumtion	101	2,7	2,4
Stat	32	1,0	1,0
Kommuner	70	3,6	3,0
Tjänstenetto	-4	0,1	0,0
Export av varor	86	7,5	7,5
Summa efterfrågan	442	0,4	5,1

Anm. Lagerinvesteringarnas och tjänstenettots förändring är beräknade i procent av föregående års bruttonationalprodukt.

För 1977 har en särskild uppskattning gjorts av investeringskostnaden per lägenhet som skiljer sig från nationalräkenskaperna. Bostadsinvesteringarna ökar därmed i lägre takt än enligt konjunkturinstitutets beräkningar 1978.

Källor: Ekonomidepartementet, konjunkturinstitutet och statistiska centralbyrån.

Tabell 2 Bytesbalans 1977—1979

Milj.kr., löpande priser

	1977	1978	1979 prognos
Export av varor	85 678	98 565	110 200
Import av varor	90 246	93 375	104 700
Handelsbalans	-4 568	5 190	5 500
Korrigerig av handelsstatistiken	-351	-430	-530
Sjöfartsnetto	3 042	3 200	3 400
Resevaluta, netto	-3 579	-4 100	-4 400
Övriga tjänster, netto	-3 643	-3 880	-4 050
Korrigeringspost	800	800	800
Transfereringar, netto	-6 510	-8 000	-9 400
Bytesbalans	-14 809	-7 220	-8 700

Källor: Ekonomidepartementet, konjunkturinstitutet och riksbanken.

Den något högre privata konsumtionen och den antagna försämringen i bytesförhållandet leder till ett underskott i bytesbalansen på 8,7 miljarder kr. 1979. Detta är ca 500 milj.kr. mer än konjunkturinstitutet beräknat.

BNP beräknas växa med 4,4 %. Industriproduktionen som innevarande år förutses öka med 1 % beräknas nästa år komma att öka med bortemot 7 %, vilket är drygt en procentenhet mer än vad konjunkturinstitutet antagit. Genom en snabbare uppgång i industriproduktionen ökar även produktiviteten inom industrin något snabbare eller med ca 7 %.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att den förda ekonomiska politiken under senare år i viktiga hänseenden varit framgångsrik. En grund har därmed lagts för en positiv framtida ekonomisk utveckling. Många svåra problem återstår emellertid alltså att lösa. På kort sikt är en försiktig stimulans motiverad men i det längre perspektivet måste resurstillväxten i väsentliga hänseenden reserveras, inte för inhemsk konsumtion, den må vara privat eller offentlig, utan för ökad export, ökande investeringar och för att genomföra den nödvändiga strukturomvandlingen. Endast genom en balanserad ekonomisk utveckling kan sysselsättningen på lång sikt tryggas och grunden läggas för fortsatt utbyggnad av den sociala välfärden.

Statsråden Gabriel Romanus, Mundebo, Wikström och Wirtén utvecklar härfter de närmare riktlinjerna för och utformningen av sina förslag till åtgärder. Dessa anföranden och förslag redovisas i underprotokollen för social-, budget-, utbildnings- och arbetsmarknadsdepartementen.

Chefen för ekonomidepartementet anför.

Med hänvisning till vad jag och övriga statsråd har anfört hemställer jag att regeringen i en proposition

dels föreslår riksdagen att godkänna vad jag har anfört om inriktningen av den ekonomiska politiken,

dels förelägger riksdagen vad jag och de övriga föredragandena har anfört för de åtgärder eller ändamål vi har hemställt om.

Regeringen ansluter sig till föredragandenas övervägande och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredragandena har anfört för den åtgärd eller det ändamål som de har hemställt om.

Regeringen föreskriver att de anföranden och förslag som redovisas i underprotokollen skall bifogas propositionen som bilagorna 1—4.

Bilaga 1

SOCIALDEPARTEMENTET

Utdrag PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02**Föredragande:** statsrådet Gabriel Romanus**Anmälan till proposition om inriktningen av den ekonomiska politiken,
m. m. såvitt avser socialdepartementets verksamhetsområde****Höjning av det allmänna barnbidraget**

Det allmänna barnbidraget höjdes senast den 1 april 1978 från 2 100 kr. till 2 260 kr. per barn och år (prop. 1977/78: 61, SoU 1977/78: 18, rskr 1977/78: 89).

Som chefen för ekonomidepartementet har anfört vid sin anmälan av inriktningen av den ekonomiska politiken är det angeläget att snarast möjligt förstärka barnfamiljernas ekonomi. Detta är motiverat både från familjepolitisk synpunkt för att ge barnfamiljerna kompensation för de prishöjningar som skett och från allmän ekonomisk-politisk synpunkt för att öka barnfamiljernas konsumtionsutrymme.

Förbättringen för barnfamiljerna bör ske genom en höjning av det allmänna barnbidraget fr. o. m. den 1 januari 1979. Barnbidraget bör därvid höjas med 240 kr. till 2 500 kr. per barn och år. Därmed får barnfamiljerna en real inkomstförbättring utöver vad som motsvarar prisökningarna sedan föregående höjning av barnbidragen.

Kostnaderna för barnbidragshöjningen beräknas till 425 milj. kr. för helt år. För budgetåret 1978/79 blir kostnadsökningen ca 210 milj. kr. Detta belopp bör anvisas på tilläggsbudget I.

Mitt förslag innebär att lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag behöver ändras. Ett inom socialdepartementet upprättat förslag till lagändring bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1.1*.

Med hänvisning till vad jag nu anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. antaga förslaget till lag om ändring i lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag,

2. till *Allmänna barnbidrag* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 210 000 000 kr.

*Bilaga 1.1***Förslag till****Lag om ändring i lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag**

Härigenom föreskrives att 1 § lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §²

För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barnbidrag med 2.260 kronor om året i enlighet med vad nedan närmare stadgas.

För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barnbidrag med 2.500 kronor om året i enlighet med vad nedan närmare stadgas.

Allmänt barnbidrag skall utgå jämväl för här i riket bosatt barn, som icke är svensk medborgare, såframt barnet fostras av någon som är bosatt och mantalsskriven i riket eller ock barnet eller endera av dess föräldrar sedan minst sex månader vistas i riket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1979.

¹ Lagen omtryckt 1973: 449.

² Senaste lydelse 1977: 1185.

Bilaga 2

BUDGETDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Föredragande: statsrådet Mundebo

Anmälan till propositionen om inriktningen av den ekonomiska politiken,
m. m. såvitt avser budgetdepartementets arbetsområde

1 Inledning

1.1 Behandlade frågor

Jag avser att i det följande redovisa ett antal förslag som rör beskattningen av såväl fysiska personer som företag.

I fråga om fysiska personer föreslås att den statliga inkomstskatten sänks för 1979 års inkomster. Skattesänkningen tar främst sikte på att mildra marginalskatteeffekterna för de stora grupperna av heltidsarbetande. Beträffande den särskilda skattereduktion om f. n. 400 kr., som medges fysisk person som har varit bosatt i Sverige under beskattningsåret, föreslås en årlig uppräknings.

Det extra avdrag som medges folkpensionär vid beskattningen föreslås också höjt. F. n. är avdraget så avpassat att ingen beskattningsbar inkomst uppkommer vid en sidoinkomst om högst 3 300 kr. utöver ålderspensionen. Detta belopp föreslås höjt till 3 600 kr. I förening med förslaget om uppräknings av den särskilda skattereduktionen innebär detta att sidoinkomsten kan uppgå till drygt 4 900 kr. innan skatt påförs.

Vidare föreslås att det särskilda avdraget för underhåll till icke hemmavarande barn höjs från 2 500 kr. till 3 000 kr. Den provisoriska lagstiftningen om avdragsrätt för arbetskläder föreslås förlängd i ytterligare tre år.

De nya reglerna i de delar som jag nu har nämnt föreslås träda i kraft den 1 januari 1979 och tillämpas första gången vid 1980 års taxering. Beträffande det höjda avdraget för underhållsbidrag liksom i fråga om avdragsrätten för arbetskläder föreslår jag emellertid att de nya reglerna skall tillämpas redan vid 1979 års taxering.

På företagsbeskattningsområdet föreslås att giltighetstiden för det 25-procentiga särskilda investeringsavdraget och det 10-procentiga statliga

investeringsbidraget för maskininvesteringar förlängs från utgången av år 1978 till utgången av år 1979.

Dessutom föreslås att ett nytt 10-procentigt investeringsavdrag införs för byggnadsinvesteringar som igångsätts under tiden den 1 oktober 1978 — den 30 september 1979. Detta nya avdrag är avsett för kostnader som läggs ner på byggnader som används i rörelse, jordbruk eller skogsbruk. Vissa byggnadsinvesteringar — främst s. k. oprioriterade byggnadsarbeten — är dock undantagna från tillämpningsområdet.

Jag kommer vidare att föreslå vissa ändringar i lagen (1955: 256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning. En ändring innebär att beslut som meddelas med stöd av 9 § 1 mom. nämnda lag skall kunna omfatta inte bara befintliga fondmedel utan också sådana medel som företaget i kommande bokslut avsätter till investeringsfond. En annan ändring innebär att möjligheterna att utnyttja investeringsfond för exportfrämjande åtgärder vidgas.

Slutligen kommer jag att föreslå att företagens möjligheter att utnyttja det s. k. Annell-avdraget skall förbättras för sådana nyemissioner som sker efter utgången av år 1978. Förslaget innebär bl. a. att avdrag skall kunna göras under den 20-årsperiod som faller in närmast efter emissionstillfället. Det totala avdraget under perioden får uppgå till högst ett belopp som motsvarar vad som har betalats in för nyemitterade aktier. Företagen får möjlighet att efter eget val fördela avdraget på de olika åren. Avdraget får dock inte något år överstiga 10 % av det vid emissionen till företaget inbetalade beloppet.

1.2 Det skattepolitiska reformarbetet

Under hösten 1977 slutfördes, sedan jag givit de sittande utredningarna tilläggsdirektiv, ett omfattande utredningsarbete inom området för beskattning och kommunal ekonomi. 1972 års skatteutredning (Fi 1972: 02) presenterade i sitt slutbetänkande (SOU 1977: 91, Översyn av skattesystemet) förslag som i första hand tar sikte på den direkta beskattningen av fysiska personer. Företagsskatteberedningen (Fi 1970: 77) lade i sitt slutbetänkande (SOU 1977: 86—87, Beskattning av företag) fram förslag till reformer i fråga om rörelsebeskattningen. Förslag till åtgärder beträffande den kommunala ekonomin redovisades i 1976 års kommunalekonomiska utrednings (Fi 1976: 06) slutbetänkande (SOU 1977: 78—79, Kommunerna; Utbyggnad — Utjämning — Finansiering).

Dessa betänkanden skall nu, i förening med de synpunkter som har framkommit under remissbehandlingen, ge underlag för regeringens överväganden om varaktiga reformer inom skattesystemet och den kommunala ekonomin. Tillsammansantagna sträcker sig utredningsförslagen över mycket stora områden och rör speciellt inom företagsbeskattningen

grundläggande frågor. Under remissbehandlingen har också från olika håll framförts önskemål om delvis andra lösningar än som har föreslagits av utredningarna. Även helt nya frågor har därvid förts in i diskussionen. Det är därför inte möjligt för regeringen att redan nu redovisa förslag som innebär några genomgripande ändringar av nuvarande regler. Under år 1979 avser jag emellertid att framlägga en mer samlad bedömning av vad de närmaste årens reformarbete inom skattepolitiken bör omfatta. Flera av de aktuella utredningsförslagen ställer stora anspråk på statsbudgeten och det kommer inte att vara möjligt att genomföra dem vid samma tillfälle. Särskilt vill jag fästa uppmärksamheten på den avvägning som måste göras mellan 1972 års skatteutredningsprogram för sänkning av den statliga inkomstskatten och kommunalekonomiska utredningens förslag till kraftigt ökade statliga överföringar till kommunerna.

Det finns emellertid några punkter, i fråga om såväl personbeskattningen som rörelsebeskattningen, där utredningarnas förslag bör tas upp med förtur. Som jag närmare redovisar i det följande har där inga egentliga invändningar framkommit vid remissbehandlingen. Vidare gäller det ändringar med begränsad räckvidd, vars genomförande inte föregriper beredningsarbetet i övrigt.

Jag vill i detta sammanhang också erinra om att viktiga beslut redan fattats som bygger på de nämnda utredningarnas förslag. I första hand syftar jag här på riksdagens beslut att — efter förslag av skatteutredningen i delbetänkande (SOU 1977: 18, Inflationsskyddad skatteskala) — införa ett inflationsskydd för den statliga inkomstskatteskalen (prop. 1977/78: 49, SkU 1977/78: 14, rskr 1977/78: 48, SFS 1977:1070 och 1071). Inflationsskyddet har betydelse i flera avseenden, men här vill jag endast betona att därmed en stabil grund lagts för framtida successiva sänkningar av marginalskattesatserna, genom att dessa inte längre riskerar att göras om intet genom en automatisk av inflationen framdriven skattesärpning.

I den överenskommelse om den kommunala ekonomin som i juni 1978 slutits mellan å ena sidan regeringen och å andra sidan Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet, återfinns vissa grundläggande tankegångar i den kommunalekonomiska utredningens förslag, nämligen att en dämpning av den kommunala konsumtionens ökningstakt är samhällsekonomiskt nödvändig och att den kommunala skatteutjämningen bör förstärkas. Det provisoriska bidrag om ca 1 000 milj. kr. som enligt överenskommelsen skall utgå till kommuner och landsting för år 1979 har i enlighet därmed givits en utformning som innebär att det får en skatteutjämnande effekt. Regeringen har tidigare redovisat denna överenskommelse för riksdagen (prop. 1978/79: 26).

2 Ändrad inkomstskatteskala för år 1979, m. m.

2.1 Inledning

Som jag tidigare denna dag redovisat, ger samhällsekonomiska bedömningar vid handen att en viss stimulans av den privata konsumtionen under år 1979 är önskvärd. Till en del sker denna genom den höjning av de allmänna barnbidragen som chefen för socialdepartementet föreslagit tidigare denna dag. En ytterligare ökning av hushållens disponibla inkomst om drygt 2 miljarder kr. bör emellertid åstadkommas. Lämpligen sker detta genom lättnader i inkomstbeskattningen. Dessa bör utformas så att den uppnådda konsumtionsstimulansen blir allmän, samtidigt som en viss sänkning av marginalsattesatserna uppnås för de stora grupperna av heltidsarbetande inkomstagare.

Förutom genom marginalskattelettnader som jag redovisar närmare i det följande, bör skattelettnaderna åstadkommas på i huvudsak två sätt. Den särskilda skattereduktionen om f. n. 400 kr. bör räknas upp med hänsyn till förändringarna i penningvärdet. Vidare bör de särskilda skattelettnaderna för folkpensionärer ökas något.

Härutöver tar jag i detta sammanhang också upp några särskilda frågor som det också är angeläget att behandla nu. Det gäller i första hand en ökning av det särskilda avdrag som medges för underhåll av icke hemmavarande barn. Vidare bör giltigheten av den tidsbegränsade lagstiftningen om avdragsrätt för arbetskläder förlängas.

Merparten av de förslag som nu presenteras har sin utgångspunkt i det nyss nämnda slutbetänkandet från 1972 års skatteutredning.¹ Till protokollet i detta ärende bör fogas en sammanfattning av betänkandet i de delar som nu är av intresse som *bilaga 2:1*. Beträffande nuvarande svenska förhållanden samt utredningens närmare överväganden hänvisas till betänkandet.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av kammarrätten i Stockholm, socialstyrelsen, riksförsäkringsverket (RFV), försäkringsinspektionen, statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), riksskatteverket (RSV), statens invandrarverk (SIV), bostadsstyrelsen, länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Gävleborgs samt Norrbottens län, centralorganisationen SACO/SR (SACO/SR), Ensamstående intresseorganisation (EIO), Folkpartiets kvinnoförbund, Fredrika-Bremer-förbundet, Föreningen Auktoriserade revisorer (FAR), Föreningen Sveriges fögderitjänstemän, Hyresgästernas

¹ Direktören Bo Jonas Sjönander, ordförande, riksdagsledamoten Alvar Andersson, professorn Osborne Bartley, riksdagsledamoten Holger Bergqvist, departementsrådet Gunnar Björne, f. d. riksdagsledamoten Erik Brandt, numera statsrådet Eric Enlund, riksdagsledamoten Arne Gadd, sekreteraren Anna Hedborg, riksdagsledamoten Carl-Henrik Hermansson, direktören Nils Holgerson, riksdagsledamöterna Gördis Hörnlund, Valter Kristenson, Bo Lundgren och Tage Sundkvist, utredningschefen Olof Sundström samt parti-sekreteraren Lars Tobisson.

riksförbund, Kooperativa förbundet (KF), Landsorganisationen i Sverige (LO), Landstingsförbundet, Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Pensionärernas riksorganisation (PRO), Svensk industriförening, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Svenska bankföreningen, Svenska företagares riksförbund, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska handelskammarförbundet, Svenska kommunförbundet, Svenska revisorsamfundet (SRS), Svenska sparbanksföreningen, Svenska uppfinnareföreningen (SUF), Sveriges advokatsamfund, Sveriges folkpensionärers riksförbund (SFRF), Sveriges hantverks- och industriorganisation (SHIO), Sveriges industriförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges redovisningskonsulters förbund (SRF), Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund (TOR) och Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

LRF återoppar ett yttrande från Lantbrukarnas skattedelegation och SAF, Svenska bankföreningen, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska handelskammareförbundet, Sveriges industriförbund samt Sveriges köpmannaförbund ett yttrande från Näringslivets skattedelegation (NSD), Svenska försäkringsbolags riksförbund har därjämte överlämnat eget yttrande. Vidare har överlämnats yttrande från lokala skattemyndigheterna i Stockholms och Handens fögderier samt taxeringsavdelningen vid länsstyrelsen av länsstyrelsen i Stockholms län, från Skånes handelskammare av länsstyrelsen i Malmöhus län samt från Svenska byggnadsarbetareförbundet, Svenska kommunalarbetareförbundet och Svenska träindustriarbetareförbundet av LO.

En sammanställning av remissyttrandena i de delar som jag nu avser att ta upp bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2:2*.

2.2 Skatteskalen och den särskilda skattereduktionen

1972 års skatteutredning har i sitt slutbetänkande behandlat frågor om progression och marginaleffekter. Utredningen har därvid framhållit att de fördelningspolitiska strävandena tillgodoses vid inkomstbeskattningen främst genom den progressiva inkomstskatten. I samband med att progressionen på senare år har skärpts har marginalskattesatserna blivit höga redan i mellaninkomstlägena. Utredningen pekar på en rad olägenheter av en stark progression. En sådan gör det svårt för löntagare att genom löneförhandlingar eller egna arbetsinsatser öka sin disponibla inkomst. Höga marginalskattesatser utgör även en påfrestning på skattemoralen och kan enligt mångas uppfattning minska benägenheten till ökade arbetsinsatser. Enligt utredningen är en dämpning av marginalskattesatserna mest angelägen i de inkomstskikt där huvuddelen av de heltidsarbetande befinner sig. Utredningen framhåller att progressionen är svag i de lägre inkomstskikten och marginalskattesatserna förhållandevis låga. För vissa inkomsttagare uppkommer emellertid betydande marginaleffekter genom avtrappningen av inkomstprövade bidrag.

Utredningen har föreslagit marginals-kattesänkningar i tre steg och tyngdpunkten har därvid lagts i de inkomstlägen där det stora flertalet heltidsarbetande befinner sig.

Flertalet remissinstanser har ställt sig positiva till sänkta marginalskatter.

För egen del vill jag framhålla följande. Jag delar utredningens uppfattning om de olägenheter som följer av kraftiga marginals-kattesatser. Jag anser det vara synnerligen angeläget att åtgärder vidtas som dämpar marginals-katteeffekterna. Som tidigare redovisats är emellertid det samhällsekonomiska utrymmet för en skattesänkning begränsat och medger inte annat än måttliga insatser f. n. Jag avser emellertid att återkomma till denna fråga under år 1979 och då bl. a. också behandla det reservationsvis i utredningen framförda och av en rad remissinstanser tillstyrkta förslaget om en marginals-kattespärr.

De marginals-kattelättnader som nu är möjliga bör sättas in i de inkomstskikt där inkomstökningarna för de största grupperna av heltidsarbetande faller. En sådan inriktning tillgodoser också önskemålet om att den resulterande köpkraftsförstärkningen skall komma så stora grupper av hushåll som möjligt till del. Den statliga inkomstskatteskalan bör därför justeras i skikten från 8 till 13 basenheters beskattningsbar inkomst. För 1979 års inkomster motsvarar detta taxerade inkomster från ca 48 000 kr. till ca 75 000 kr. Ändringarna har den innebörd som framgår av följande uppställning. Även de samlade marginals-katterna anges därvid.

Beskattningsbar inkomst, basenheter	Motsvarande taxerad inkomst 1979, kr.	Statsskattesats inom skiktet, procent			Marginalskatt i procent enligt förslaget, 29 kr. utdeb.
		Nuvarande skala	Föreslagen skala	Skillnad	
1	2	3	4	5	6
0—3	4 500—20 700	2	2	—	31
3—5	20 700—31 500	4	4	—	33
5—6	31 500—36 900	8	8	—	37
6—7	36 900—42 300	13	13	—	42
7—8	42 300—47 700	16	16	—	45
8—9	47 700—53 100	21	19	—2	48
9—10	53 100—58 500	27	24	—3	53
10—11	58 500—63 900	31	28	—3	57
11—12	63 900—69 300	34	31	—3	60
12—13	69 300—74 700	35	33	—2	62
13—14	74 700—80 100	40	40	—	69
14—16	80 100—90 900	45	45	—	74
16—20	90 900—112 500	49	49	—	78
20—30	112 500—166 500	53	53	—	82
30—	166 500—	58	58	—	87

När inflationsskyddet infördes genom 1978 års skattemöjläggning uttalade jag i propositionen (prop. 1977/78: 49) att frågan om ett inflationsskydd också för grundavdragen borde anstå. 1972 års skatteutredning har i stället för ett inflationsskydd för grundavdraget föreslagit att den särskilda skattereduktion på 400 kr., som enligt 2 § 5 mom. uppbördslagen (1953: 272), UBL, medges fysisk person som varit bosatt i Sverige, skulle räknas upp med 20 kr. för varje procents prisstegring räknat från augusti 1977 enligt reglerna för basenhet. Till skillnad mot vad som skulle följa av en direkt uppräknings av grundavdragen, skulle lättnaden därigenom bli lika stor för samtliga skattskyldiga, vilket utredningen ansåg vara en fördelningspolitiskt bättre effekt. Vidare kunde man undvika åtskilliga problem som skulle vara förknippade med ett inflationsskyddat grundavdrag. Det kan här räcka att peka på de svårigheter som skulle uppkomma genom att åtskilliga skatteregler på ett eller annat sätt är anknutna till det nuvarande grundavdraget på 4 500 kr. En successiv höjning av grundavdraget har också inverkan på kommunernas ekonomi vilket inte är fallet med en höjd skattereduktion där kostnaderna i sin helhet faller på staten. De remissinstanser som tagit upp denna fråga har i regel godtagit utredningens förslag.

Enligt min mening är det naturligt att inflationsskyddet för skatteskalen kompletteras med någon åtgärd som motverkar också en urholkning av grundavdragets värde genom penningvärdets successiva fall. Jag finner skatteutredningens förslag i detta avseende lämpligt utformat och jag föreslår att det genomförs. I fråga om 1979 års inkomster kommer särskild skattereduktion då att medges med 560 kr. Denna höjning kommer som nämnts samtliga skattskyldiga till del. De nya reglerna föranleder ändring i 2 § 5 mom. UBL.

De samlade individuella verkningarna av mina förslag framgår av följande uppställning. Siffrorna avser en skattskyldig utan skattereduktion om 1 800 kr. Den kommunala utdebiteringen antas uppgå till 29 kr. Beräkningarna av skatten enligt nuvarande regler har gjorts med hänsyn tagen till verkningarna av det automatiska inflationsskyddet för statsskatteskalen. Basenheten var från början 5 000 kr. men har nu stigit i fråga om 1979 års inkomster till 5 400 kr. (SFS 1978: 687). Skatteuttaget har därigenom i alla inkomstlägen justerats med hänsyn till penningvärdets försämringen från hösten 1977, när riksdagen fattade beslut om nu gällande skatteskala.

I sammanhanget vill jag erinra om att den genomsnittliga kommunala utdebiteringsökningen för år 1979 väntas uppgå till förhållandevis måttliga 25 öre per skattekrona. I ett mycket stort antal kommuner och landsting hålls utdebiteringen oförändrad. Detta står i stark kontrast till de mycket stora utdebiteringsökningar som skett de senaste åren och som då i stor utsträckning för medborgarna eliminerat de skattelättnader som statsmakterna beslutat om. Till detta positiva resultat för år

Skattelättnad år 1979

Taxerad inkomst år 1979	Total skatt år 1979 enligt gäl- lande regler	Skattelättnad enligt förslaget
kr.	kr.	kr.
1	2	3
10 000	1 305	160
15 000	2 855	160
20 000	4 405	160
25 000	6 041	160
30 000	7 691	160
35 000	9 481	160
40 000	11 486	160
45 000	13 667	160
50 000	16 032	206
55 000	18 646	325
60 000	21 506	475
65 000	24 539	625
70 000	27 696	768
80 000	34 361	862
100 000	49 520	862
120 000	65 420	862
150 000	90 020	862
200 000	132 695	862

1979 har enligt min mening den tidigare refererade överenskommelsen mellan regeringen och kommunförbunden verksamt bidragit. Det särskilda statsbidraget om ca 1 000 milj. kr. motsvarar direkt en utebliven utdebiteringsökning om ca 45 öre, vartill kommer effekten av de insatser i syfte att begränsa kommunernas volymexpansion som har förutsatts i överenskommelsen.

Kostnaderna för de förslag som jag redovisat i det föregående kan beräknas till sammanlagt knappt 2 000 milj. kr., varav ca 850 milj. kr. belöper på den särskilda skattereduktionen.

2.3 Folkpensionärernas beskattning

Folkpensionärer beskattas regelmässigt lindrigare än inkomsttagare i aktiv ålder med en motsvarande inkomst. Detta sker genom att en pensionär medges ett extra avdrag för nedsatt skatteförmåga vid taxeringen. Detta avdrag skall enligt punkt 2 av anvisningarna till 50 § kommunal-skattelagen (1928: 370), KL, bestämmas till ett sådant belopp att en pensionär som bara haft ålderspension och en sidoinkomst på f. n. högst 3 300 kr. inte påförs beskattningsbar inkomst. Fr. o. m. inkomståret 1978 medges även en särskild skattereduktion med 400 kr. De nu angivna reglerna innebär att en folkpensionär f. n. vid sidan om ålderspensionen kan ha en sidoinkomst på drygt 4 400 kr. utan att beskattning sker.

Det extra avdraget avtrappas i takt med stigande inkomst. Även före-

komsten av förmögenhet kan minska avdraget. Däremot medges alltid särskild skattereduktion med 400 kr. Överstiger inte inkomsterna de belopp som skall vara skattefria är pensionär enligt 22 § 3 mom. taxeringslagen (1956: 623), TL, också regelmässigt befriad från skyldighet att avge allmän självdeklaration.

Skatteutredningen har i sitt slutbetänkande behandlat även folkpensionärernas ekonomiska förhållanden. Enligt utredningen är särskilda skattelättnader påkallade för pensionärer med låga inkomster, eftersom de lägsta pensionerna inte kan anses ge full skattekraft. Å andra sidan anser utredningen inte skäl föreligga för skattemässig förmånsbehandling även av pensionärer med inkomster jämförbara med dem för aktiva grupper. På sikt bör enligt utredningen en harmonisering av skattereglerna för pensionärer och inkomsttagare i aktiv ålder eftersträvas. Utredningen föreslår också bara en uppjustering av det extra avdraget på så sätt att för år 1979 minimipensionsnivån liksom hittills blir helt skattebefriad.

Flertalet remissinstanser som yttrat sig i denna fråga har redovisat i stort sett samma uppfattning som skatteutredningen. Några remissinstanser har pekat på en del tekniska ofullkomligheter i det nuvarande systemet. De organisationer som företräder pensionärerna har å andra sidan uttalat sig för ett system som ger pensionärer ökade möjligheter att ha extra inkomster vid sidan om pensionsförmånerna utan att påföras skatt. I det sammanhanget har man berört inte bara skattereglernas verkningar utan även avtrappningen av olika sociala förmåner.

För egen del vill jag framhålla följande. Det torde råda allmän enighet om att särskild hänsyn bör tas till situationen för folkpensionärer med små inkomster utöver folkpensionen. Såsom utredningen, med instämmande av flertalet remissinstanser, har framhållit kan inte de lägsta pensionerna anses ge sådan skattekraft att beskattning bör ske enligt de vanliga reglerna. Bilden blir emellertid en annan om en folkpensionär vid sidan om folkpensionen har ytterligare pensionsförmåner eller andra inkomster och på så sätt får en sammanlagd inkomst jämförlig med vad en inkomsttagare i aktiv ålder ofta kan ha. I ett sådant fall kan det knappast anses påkallat att medge en folkpensionär andra skattelättnader än sådana som kan vara motiverade med hänsyn till förekomsten av särskilda kostnader för sjukdom e. d.

De nu gällande reglerna om särskilda skattelättnader tillkom vid en tid då en folkpensionär ofta inte hade annan inkomst än pensionen. Att skattelättnaderna då gavs en mer generell utformning får sägas ha varit helt naturligt. Med tiden har folkpensionssystemet förbättrats och det sociala skyddet över huvud taget byggts ut genom t. ex. tillkomsten av ATP och andra förmåner. Med verkan från den 1 juli 1976 bestämdes att slutnivån för den stegvisa ökningen av de pensionstillskott, som tillkommer pensionärer utan ATP eller med låg sådan, skulle höjas från

30 % till 45 % av basbeloppet enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Denna reform skall vara fullt genomförd den 1 juli 1981. Antalet pensionärer som bara har folkpension och pensionstillskott har också starkt minskat under årens lopp. Vidare kan man konstatera att en kraftig ökning har skett av dem som har pensionsförmåner utöver ATP.

Frågan om folkpensionärernas skattelättnader kan inte ses isolerad utan även andra faktorer bör beaktas. Vid sidan om folkpensionen utgår ofta kommunala bostadstillägg. I sammanhanget bör även den kraftigt ökade satsningen på äldreomsorgen i olika former nämnas. Jag är medveten om att olika slag av sociala förmåner i sin tur kan ge upphov till andra problem. Så påverkas storleken av de kommunala bostadstilläggen, liksom det extra avdraget för nedsatt skatteförmåga, av eventuella inkomster vid sidan av folkpensionen. En inkomstökning kan här ge upphov till kännbara marginaleffekter.

Enligt min mening kräver avvägningen av folkpensionärernas skattelättnader ytterligare överväganden och jag är därför inte beredd att nu lägga fram förslag som skulle kunna läggas till grund för en mer permanent lösning av problemet. Däremot bör åtgärder vidtas i fråga om beskattningen av 1979 års pensioner. Utgångspunkten bör vara att ge dessa pensionsförmåner i stort sett samma skattemässiga behandling som f. n. Det extra avdraget bör alltså höjas så att en folkpensionär med enbart ålderspension och pensionstillskott inte påförs skatt.

I ett föregående avsnitt har jag biträtt skatteutredningens förslag i fråga om den särskilda skattereduktionen. Det nuvarande beloppet 400 kr. skulle alltså räknas upp med 20 kr. för varje procents prisstegring räknat från augusti 1977 enligt reglerna för basenhet. För 1979 års inkomster bör då särskild skattereduktion komma att medges med 560 kr. Liksom f. n. skall särskild skattereduktion alltså medges folkpensionär. Därutöver fordras att beloppsgränsen i 50 § 2 mom. KL höjs från 3 300 kr. till 3 600 kr. för år 1979.

Innebörden av de föreslagna ändringarna blir att den inkomstnivå som för folkpensionärerna blir helt skattefri under år 1979 kommer att

Skatteskillnad mellan folkpensionär och inkomsttagare i aktiv ålder år 1979

Taxerad inkomst, kr.	Total skatt år 1979, kr. inkomsttagare i aktiv ålder	ensamstående folkpensionär	Skillnad i total skatt, kr.
20 000	4 245	1 176	3 069
25 000	5 881	3 346	2 535
30 000	7 531	5 584	1 947
35 000	9 321	7 894	1 427
40 000	11 326	10 528	798
45 000	13 507	13 507	—

motsvara en sidoinkomst utöver folkpensionen om drygt 4 900 kr., vilket innebär en ökning med ca 500 kr. i förhållande till nuvarande regler. Den resulterande skatteskillnaden i förhållande till inkomsttagare i aktiv ålder framgår av uppställningen. I beräkningarna är därvid förutsatt att ingen förmögenhet reducerat extra avdraget. Den kommunala utdebiteringen antas uppgå till 29 kr.

Deklarationspliktsgränsen för pensionärer bör liksom hittills anges i bestämda belopp. Enligt 22 § 3 mom. TL är gränsen för flertalet pensionärer 14 600 kr. för ogift och 12 600 kr. för gift pensionär vars make uppburit folkpension. I fråga om 1979 års inkomster kan gränsen inte bestämmas förrän mot slutet av det året eftersom ålderspensionens storlek är känd först då. Jag kommer att ta upp denna fråga senare. Där emot kan beträffande 1978 års inkomst deklarationsgränsen fastställas nu. Ålderspensionens grundbelopp jämte 3 300 kr. efter avdrag med 100 kr. (schablonavdraget under inkomst av tjänst) och med beaktande av den särskilda skattereduktionen på 400 kr. medför att gränsen kan sättas till 16 400 kr. för ogift och 14 200 kr. för gift pensionär vars make uppburit pension. Därvid har gränsen bestämts med utgångspunkt i den högsta utdebiteringen i riket för år 1978 eller 32: 75 kr. Detta medför visserligen att en del pensionärer i kommuner med lägre utdebitering får avge deklaration utan att för den skull skatt kommer att påföras. Detta är emellertid en oundviklig följd av att även folkpensionär medges särskild skattereduktion. Jag föreslår att deklarationsgränserna bestäms till nu nämnda belopp.

2.4 Avdrag för underhåll av icke hemmavarande barn

Enligt 46 § 2 mom. 4) KL medges avdrag för underhåll av icke hemmavarande barn om barnet är under 18 år eller, om underhållet utgår på grund av dom, oavsett barnets ålder, dock högst med 2 500 kr. för varje barn. Beloppsgränsen höjdes fr. o. m. taxeringsåret 1972 från 1 000 till 1 500 kr. samt fr. o. m. taxeringsåret 1974 till nuvarande belopp.

Utredningen har föreslagit att beloppsgränsen höjs till 3 000 kr. Förslaget har i allmänhet tillstyrkts av remissinstanserna.

Jag delar uppfattningen att en höjning av beloppsgränsen är befogad och ansluter mig till utredningens förslag. Den nya beloppsgränsen bör tillämpas redan vid 1979 års taxering. I sammanhanget bör erinras om de förslag som nyligen har lagts fram i prop. 1978/79: 12 om underhåll till barn och fränskilda, m. m. (justitiedepartementet). Ett huvudsyfte med dessa förslag är att lindra underhållsbördan för underhållsskyldiga med svag ekonomi.

Utredningen har även från mera allmänna utgångspunkter diskuterat beskattningen av barnfamiljer. Därvid har man behandlat även de sär-

skilda skattelättnader som ensamstående med barn erhåller, nämligen skattereduktion med 1 800 kr. (2 § 4 mom. UBL) och — i flertalet fall — förvärvsavdrag med högst 2 000 kr. (46 § 3 mom. KL) och uttalat att såväl skattereduktionen som avdraget för underhåll får ses som ett allmänt ekonomiskt stöd i anledning av de ökade kostnader för barnet som uppkommer när föräldrarna inte sammanlever. Frågor härom har också tagits upp vid remissbehandlingen och vid lagstiftningsarbetet rörande underhåll till barn.

Det nuvarande samhällsstödet till ensamstående föräldrar och deras barn i form av ekonomiskt stöd, inkl. de särskilda skatteförmånerna, och service av olika slag ses f. n. över av ensamförälderkommittén (S 1977: 16). I kommitténs direktiv (1977: 104) tas bl. a. upp problemen att åstadkomma rättvisa mellan vårdnadshavaren och den underhållsskyldige, inom gruppen föräldrar som lever åtskilda, t. ex. mellan föräldrar som fortsätter att leva ensamma och föräldrar som ingår i nya familjebildningar, samt mellan ensamstående och samlevande föräldrar. Med hänsyn till det pågående utredningsarbetet tar jag i detta sammanhang bara upp sådana frågor som har föranletts av dels förslagen i förutnämnda prop. 1978/79: 12, dels av reglerna om gemensam vårdnad, som har trätt i kraft den 1 januari 1977.

I prop. 1978/79: 12 föreslås en precisering av tidpunkten för underhållsskyldighetens upphörande. Som huvudregel föreslås att underhållsskyldigheten skall upphöra i och med att barnet fyller 18 år. Om barnet går i skolan vid denna tidpunkt eller återupptar skolgången innan det har fyllt 19 år skall underhållsskyldigheten bestå så länge skolgången pågår, dock längst intill dess barnet fyller 21 år. Till skolgång skall räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlig grundutbildning. Förslaget överensstämmer i stort med nuvarande praxis.

Underhållsbidrag är, som jag förut har nämnt, avdragsgillt med högst 2 500 kr. vid taxeringen om barnet är under 18 år. Om underhållet utgår på grund av dom föreligger dock avdragsrätt oavsett barnets ålder. Kravet på dom har begränsad praktisk betydelse eftersom mål om underhåll är dispositiva. Detta innebär i underhållsmål av förevarande slag att domstol är bunden av vad parterna kan ha kommit överens om. Regeln härom kan därför enligt min mening upphävas. Jag föreslår därför att rätt till avdrag skall föreligga intill dess barnet fyller 18 år eller, om barnet går i skolan, intill dess det fyller 21 år. Om ett barn alltså fyller 18 år i juni under beskattningsåret och inte längre går i skolan medges avdrag för underhållsbidrag för sex månader. Liksom f. n. skall 3 000-kronorsgränsen inte jämkas i ett sådant fall. Det kan påpekas att åldersgränsen regleras uttömmande av 46 § 2 mom. KL och sålunda inte skall bedömas med tillämpning av 65 § första stycket KL.

Förslagen i prop. 1978/79: 12 avses i denna del träda i kraft den 1 juli 1979. Mål om underhållsbidrag som är anhängigt vid denna tidpunkt

skall emellertid prövas enligt äldre bestämmelser. Bidragsskyldighet som har bestämts enligt äldre bestämmelser skall bestå enligt vad som följer av domen eller avtalet. Med hänsyn till att förslagen nära anknyter till nuvarande praxis torde det inte medföra några olägenheter att låta de nya reglerna om rätt till avdrag gälla även i fråga om bidrag som utges under första halvåret 1979. De bör därför tillämpas fr. o. m. 1980 års taxering. Nuvarande bestämmelser bör dock även i fortsättningen gälla i fråga om bidrag som utgår på grund av dom i mål som har prövats enligt nu gällande bestämmelser om underhållsskyldighet.

I prop. 1978/79: 12 föreslås vidare att förälder som skall betala underhållsbidrag får tillgodoräkna sig ett avdrag på detta om han eller hon har haft barnet hos sig en sammanhängande tid om minst fem hela dygn. Avdraget uppgår till 1/40 av bidraget för månad för varje helt dygn. Domstol skall kunna förordna om andra villkor för avdragsrätten och föräldrarna kan träffa överenskommelse därom. Rätt till avdrag skall inte föreligga om underhållsbidraget har fastställts med beaktande av att den bidragsskyldige i väsentlig mån fullgör sin bidragsskyldighet genom att ha barnet hos sig. Förslaget avses träda i kraft den 1 januari 1980. Redan nu förekommer det emellertid att bidrag med hänsyn till den underhållsskyldiges egna kostnader för barnet bestäms till lägre belopp än som annars skulle ha utgått.

Fråga uppkommer då om den underhållsskyldiges rätt till avdrag vid beskattningen, när det kontant utgivna bidraget efter hänsynstagande till hans eller hennes egna kostnader understiger beloppsgränsen 3 000 kr. Att så blir fallet kan bero på att den underhållsskyldiges förmåga att utge bidrag är ringa och bidraget därför är lågt eller att den underhållsskyldige har barnet hos sig i stor omfattning. Med hänsyn till förslagets syfte att åstadkomma rättvisa mellan föräldrarna och underlätta kontakten mellan barnet och den underhållsskyldige föräldern bör vid beskattningen det belopp varmed underhållsbidraget har nedsatts på grund av den underhållsskyldiges egna kostnader jämsättas med utgivet underhåll. Härför talar också det förhållandet att skattelättnaderna för den förälder som har barnet hos sig inte påverkas av att detta i större eller mindre omfattning vistas hos den andra föräldern.

Jag föreslår därför att rätten till avdrag skall avse belopp som den underhållsskyldige har utgivit för eller tillgodoräknats som underhåll av icke hemmavarande barn. Belopp kan tillgodoräknas antingen genom att det på grund av barnets vistelse hos den underhållsskyldige avräknas från fastställt bidrag eller genom att bidraget redan från början med beaktande av dennes egna kostnader för barnet bestäms till ett lägre belopp än som annars skulle ha utgått. I sistnämnda fall föreligger avdragsrätt naturligtvis endast i den mån den underhållsskyldige verkligen har tagit del i kostnaderna.

I sammanhanget kan påpekas att den nu gällande regeln att beloppet

skall styrkas genom intyg eller annat skriftligt bevis blir tillämplig även på det belopp som den underhållsskyldige har tillgodoräknats. Detta belopp kan styrkas t. ex. genom intyg från den andra föräldern eller — om bidragsförskott har utgått — från försäkringskassan, eventuellt kompletterat med dom eller avtal angående underhåll. Även om utredningssvårigheter i enstaka fall kan uppkomma torde dessa med hänsyn till de måttliga belopp det här är fråga om knappast utgöra något problem.

Genom lagstiftning, som trädde i kraft den 1 januari 1977 öppnades möjligheter för föräldrar att ha gemensam vårdnad även om de inte är gifta med varandra och inte sammanbor. Någon ändring av reglerna om underhållsbidrag skedde dock inte utan skyldighet att utge sådant bidrag åligger alltså endast förälder som är utan del i vårdnaden. I prop. 1978/79: 12 föreslås att skyldighet att utge underhållsbidrag skall föreligga även vid gemensam vårdnad, om barnet varaktigt bor tillsammans endast med den ene av föräldrarna. I olika sammanhang har framförts att det vid gemensam vårdnad kan föreligga svårigheter för skattemyndigheterna att avgöra hos vilken av föräldrarna barnet skall anses som hemmavarande, när föräldrarna inte bor tillsammans.

Frågan hos vilken av föräldrarna som barnet är hemmavarande är inte beroende av vem som har den rättsliga vårdnaden utan skall bedömas med utgångspunkt från de faktiska förhållandena. Möjligheterna till gemensam vårdnad har därför i princip inte inneburit någon förändring men har haft betydelse från praktisk synpunkt genom att den rättsliga och den faktiska vårdnaden naturligtvis oftast har sammanfallit. De nu föreslagna reglerna om skyldighet att utge underhållsbidrag torde i avsevärd mån kunna minska svårigheterna. Om en förälder skall utge underhållsbidrag torde nämligen barnet regelmässigt böra anses som hemmavarande hos den andra föräldern. I de fall då barnet vistas ungefär lika mycket hos envar av föräldrarna och underhållsbidrag inte utgår kan i allmänhet barnets kyrkobokföring ge underlag för bedömningen. Några särskilda bestämmelser om detta är inte påkallade.

2.5 Avdragsrätt för arbetskläder, m. m.

Genom lagstiftning år 1975 infördes en viss avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för arbetskläder (prop. 1975: 86, SkU 1975: 28, rskr 1975: 193, SFS 1975: 332). Reglerna gjordes tidsbegränsade och tillämpades vid 1976—1978 års taxeringar.

LO har i framställning till budgetdepartementet den 8 september 1978 hemställt att rätten till avdrag för arbetskläder förlängs intill dess frågan mer allmänt kunnat lösas genom kollektivavtal.

F. n. gäller följande i fråga om rätten till avdrag för arbetskläder. Enligt 20 § KL anses kostnader för arbetskläder vara sådana personliga

levnadskostnader som inte är avdragsgilla vid taxeringen. I den mån avdrag medgavs före 1975 års lagstiftning var det fråga om arbetskläder av mer speciell art, såsom skyddshjälm, skyddsskor eller liknande skyddsutrustning som på sätt och vis kunde anses vara lika mycket arbetsredskap som arbetskläder.

Den tidsbegränsade avdragsrätt för arbetskläder som infördes 1975 innebar att avdrag medgavs skattskyldig som på grund av sitt arbete hade haft inte oväsentliga kostnader utöver det normala för andra arbetskläder än skyddsutrustning och skyddskläder. Kostnader för sistnämnda slag av utrustning är oförändrat avdragsgilla i sin helhet. Det nya avdraget bestämdes till 300 kr. för år räknat. RSV skulle också årligen fastställa en förteckning över de yrkesgrupper som främst kunde komma i fråga (senaste föreskrifter härom finns i RSV Dt 1977: 18).

Enligt arbetarskyddslagstiftningen ansvarar arbetsgivaren för att föreskriven skyddsutrustning tillhandahålls arbetstagarna och enligt avtalen mellan arbetsmarknadens parter gäller att arbetsgivaren skall bekosta skyddskläder när arbetarskyddsbestämmelserna kräver att viss utrustning skall användas på grund av arbetets art. Vissa avtal går emellertid längre i detta avseende.

För egen del vill jag framhålla följande. Det principiella avdragsförbudet i 20 § KL för kostnader för arbetskläder får anses välmotiverat. Inte minst rent praktiska skäl talar starkt mot ett övergivande av den principen. Å andra sidan är den nuvarande ordningen inte helt tillfredsställande eftersom den leder till en del ojämnheter. I vissa fall tillhandahåller nämligen arbetsgivaren arbetskläder och så kan ofta ske utan skattekonsekvenser för de anställda. Enligt 32 § 3 mom. KL och de anvisningar som RSV utfärdar om förmåner av mindre värde beskattas nämligen inte värdet av fria överdrags- eller skyddskläder. Är det fråga om andra arbetskläder föreligger skattefrihet om inte förmånen har ett värde som överstiger 600 kr. för år räknat. I andra fall får de anställda själva stå för kostnader av detta slag och de kan då i princip inte få avdrag. Hur dessa kostnader — som inte i första hand avsågs böra beaktas genom en avdragsrätt vid inkomsttaxeringen — skulle kompenseras bedömdes i prop. 1975: 86 vara en fråga som borde kunna lösas genom överenskommelse mellan parterna på arbetsmarknaden. Mot denna bakgrund infördes en tidsbegränsad avdragsrätt. Tiden avvägdes på sådant sätt att arbetsmarknadens parter skulle kunna träffa avtal på området. Tre år ansågs vara tillräckligt i detta hänseende.

LO har i sin framställning emellertid påpekat att dessa frågor ännu inte har fått någon mer allmän lösning genom kollektivavtal och därför hemställt att den tidsbegränsade lagstiftningen måtte förlängas.

Eftersom det alltjämt är önskvärt att frågan om kostnader för arbetskläder löses förhandlingsvägen föreslår jag att tiden förlängs ytterligare tre år. Reglerna om avdragsrätt för kostnader för arbetskläder bör alltså

tillämpas även vid 1979—1981 års taxeringar. Mitt förslag föranleder ändring i punkt 5 av anvisningarna till 33 § KL.

I sammanhanget vill jag föreslå en ändring i 19 § KL rörande bostadstillägg och bostadsbidrag. Ändringen beror främst på att de i lagrummet nämnda stödformerna har omreglerats och i samband därmed fått ändrade beteckningar. De nya reglerna i detta hänseende bör gälla såvitt avser statskommunala bostadsbidrag till vissa folkpensionärer m. fl. vid 1979 års taxering och i övrigt vid 1978 års taxering. Äldre lydelse av 19 § skall dock alltså tillämpas i fråga om bostadstillägg som har utgått enligt de regler som gällde intill den 1 januari 1977.

3 Stimulansåtgärder för näringslivets investeringar, m. m.

3.1 Inledning

Stora delar av det svenska näringslivet har under de senaste åren genomgått en period med svag efterfrågan och otillräckliga vinster. Bl. a. till följd av detta har investeringarna i såväl maskiner som byggnader och anläggningar sjunkit till en mycket låg nivå.

Det finns emellertid nu anledning förmoda att förutsättningarna för en investeringsuppgång successivt förbättras. Orderingången till industrin har under innevarande år ökat starkt och en successivt stigande produktion kan förutses under andra halvåret 1978 och under år 1979. Mot bakgrund av behovet att förnya och bygga ut produktionsapparaten finns det skäl att bibehålla de stimulansåtgärder som införts tidigare. Jag är medveten om att man kan hävda att stimulanserna i viss utsträckning mister sin konjunkturpolitiska effekt om de förlängs år efter år. I en situation när allmän enighet råder om angelägenheten av ökade industriinvesteringar kan det emellertid inte vara rimligt att statsmakterna genom skattepolitiska åtgärder försämrar villkoren för investeringar.

Regeringens beslut den 28 september 1978 om en förlängning av det generella frisläppet av investeringsfonderna är således att se som ett led i strävandena att från statsmakternas sida ge fortsatt stimulans åt näringslivets investeringar. Det behövs emellertid ytterligare åtgärder. Jag kommer i det följande att föreslå att giltighetstiden för det särskilda investeringsavdraget och det statliga investeringsbidraget för maskininvesteringar förlängs med ett år fram till utgången av år 1979. Då det dessutom finns ett stort behov av att ge extra stimulans även åt näringslivets byggnadsinvesteringar kommer jag att föreslå att det införs ett nytt särskilt byggnadsinvesteringsavdrag vid den statliga taxeringen. De nu nämnda stimulansåtgärderna kommer jag i det följande att behandla var för sig.

Jag kommer också att ta upp några frågor som rör investeringsfonderna. Det generella frisläpp av investeringsfonderna som gäller f. n. har

skett med stöd av 9 § 1 mom. lagen (1955: 256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning, KIL. Frisläppen innebär bl. a. att företagen får möjlighet att utnyttja samtliga till investeringsfond redan avsatta medel. Det nämnda lagrummet ger däremot inte möjlighet att utvidga frisläppet till att även omfatta sådana avsättningar till investeringsfond som görs i framtida bokslut. I syfte att öka företagens möjligheter att utnyttja investeringsfondssystemet kommer jag i det följande att föreslå en lagändring som gör det möjligt att medge företagen att utnyttja sådana framtida avsättningar. En annan fråga jag vill ta upp gäller förutsättningarna för att få använda fondmedel för exportfrämjande åtgärder. För att ett sådant tillstånd skall kunna ges krävs bl. a. att företaget driver rörelse i utlandet. Som ett led i strävandena att främja företagens exportansträngningar kommer jag att föreslå bl. a. att det nämnda kravet slopas. Jag kommer dessutom att föreslå att de mycket stränga krav som nu ställs för dispens vid för sen inbetalning av investeringsfondsmedel till riksbanken mjukas upp och att det sker vissa förenklingar när det gäller företagens uppgiftsskyldighet.

De åtgärder som jag hitills har beskrivit kan sägas ta sikte på den direkta investeringsplaneringen inom företagen. Det finns också ett starkt behov av att underlätta företagens möjligheter att anskaffa riskvilligt kapital. Om företagens bas av eget kapital blir för smal, äventyras deras möjligheter att genomföra investeringar. Jag kommer mot denna bakgrund att föreslå vissa ändringar i de s. k. Annell-reglerna, dvs. de regler som ger möjligheter till visst avdrag för utdelning som belöper på nyemitterat aktiekapital. Mitt förslag innebär dels att det totala avdragsbeloppet höjs, dels att företagen får större möjlighet att efter eget val fördela beloppet på olika år.

3.2 Förlängning av giltighetstiden för investeringsavdrag och investeringsbidrag för maskinanskaffningar

Regler om särskilt investeringsavdrag och statligt investeringsbidrag för att stimulera näringslivets maskininvesteringar infördes under hösten 1975 (prop. 1975/76: 61, SkU 1975/76: 26, rskr 1975/76: 101, SFS 1975: 1147, 1149). Giltighetstiden för såväl avdraget som bidraget har förlängts i olika omgångar. F.n. gäller att dessa stödformer upphör den 31 december 1978 (prop. 1977/78: 52, SkU 1977/78: 15, rskr 1977/78: 49, SFS 1977: 1062, 1063).

Stödet utgår för nyinvesteringar i maskiner och andra inventarier som är avsedda för stadigvarande bruk i verksamheten. Från denna regel gäller vissa undantag. Något stöd utgår t. ex. numera inte för motordrivna fordon.

Avdraget åtnjutes vid taxeringen till statlig inkomstskatt för det beskattningsår under vilket leverans eller tillverkning har skett. Det utgår

till näringsidkare som bedriver rörelse, jordbruk eller skogsbruk. F. n. uppgår avdraget till 25 % av anskaffnings- eller tillverkningskostnaden. Bidraget — som är skattefritt — uppgår till 10 % av anskaffnings- eller tillverkningskostnaden. Det är avsett främst för de mindre företag och jordbruk där det inte finns skattemässigt utrymme för att utnyttja investeringsavdraget. Bidraget får inte beräknas på en högre anskaffnings- eller tillverkningskostnad än 500 000 kr. för varje beskattningsår. Avdrag och bidrag kan inte utgå samtidigt. Frågor om bidrag prövas av riksskatteverket efter taxeringsperiodens utgång.

Som villkor för att kunna utnyttja avdrag eller bidrag gäller f. n. bl. a. att leverans måste ha verkställts före utgången av år 1978.

Mot bakgrund av den ekonomiska utveckling som jag inledningsvis redogjort för anser jag det vara angeläget att tiden för utnyttjande av det nuvarande stödet för maskininvesteringarna förlängs. Jag föreslår att giltighetstiden för såväl avdraget som bidraget förlängs med ett år, dvs. t. o. m. utgången av år 1979. Nuvarande procentsatser, dvs. 25 % för avdraget och 10 % för bidraget, bör bibehållas. Kontorsmöbler och föremål avsedda för utsmyckning av kontorslokaler, t. ex. tavlor, mattor och draperier, bör enligt min mening undantas från stöd under den föreslagna förlängningsperioden. Sådana investeringar kan inte sägas vara direkt ägnade att öka produktionskapaciteten inom näringslivet. I övrigt bör det nuvarande tillämpningsområdet förbli oförändrat. Investeringar i motordrivna fordon bör alltså inte heller under förlängningsperioden ge rätt till stöd.

I samband med den senaste förlängningen av giltighetstiden infördes en särskild föreskrift för sådana leveranser som sker under det sista kvartalet 1978. För att skattskyldig skall kunna få avdrag eller bidrag för sådana leveranser fordras att skriftligt avtal om leveransen har träffats före den 1 oktober 1978. Denna föreskrift tillkom för att underlätta planeringen inom leverantörsledet i samband med att stödåtgärderna skulle upphöra vid årsskiftet 1978/79. Från olika håll inom näringslivet har kritik riktats mot kravet på skriftligt avtal. Man har gjort gällande, att en sådan föreskrift är alltför formalistisk och att den mycket lätt kan leda till rättsförluster för den enskilde.

Jag förordar att det nu behandlade problemet blir löst på följande sätt. Genom förlängningen av investeringsperioden med ett år fyller den nu gällande föreskriften om att skriftligt avtal skall ha träffats före den 1 oktober 1978 inte längre någon funktion. Den föreskriften bör alltså helt avskaffas. Inte ens när det gäller leveranser av kontorsmöbler o. d. — dvs. den inventariegrupp som enligt vad jag tidigare har föreslagit inte skall omfattas av förlängningen — anser jag att det finns skäl att upprätthålla detta krav. Det krävs emellertid någon form av övergångsregel för de leveranser som sker under det sista kvartalet 1979. Med hänsyn till att syftet med en sådan regel i första hand är att undvika

störningar i leverantörsledet delar jag uppfattningen att kravet på skriftligt avtal i vissa fall kan te sig onödigt formalistiskt. Jag föreslår att det som ett alternativ till kravet på skriftligt avtal bör kunna godtas att skriftlig beställning har inkommit till leverantören eller dennes representant före den 1 oktober 1979 för att avdrag eller bidrag skall komma i fråga för dessa leveranser.

Som en följdändring till att anskaffningsperioden förlängs med ytterligare ett år föreslår jag att investeringsbidrag skall kunna utgå under sammanlagt högst fem i stället för som f. n. högst fyra beskattningsår.

Jag föreslår slutligen en redaktionell ändring i 7 § lagen (1975: 1149) om statligt investeringsbidrag för inventaricanskaffning.

De föreslagna ändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt.

Jag vill i detta sammanhang beröra en fråga som aktualiserades i samband med den senaste förlängningen av giltighetstiden för avdraget och bidraget. Vid riksdagsbehandlingen av det förslag som regeringen då lade fram framställdes motionsvägen önskemål om en utredning rörande konsekvenserna av en successiv förlängning av olika åtgärder på beskattningsområdet för att stimulera näringslivets investeringar (motion 1977/78: 77). Skatteutskottet (SkU 1977/78: 15) delade uppfattningen att en sådan utredning borde komma till stånd. Med hänsyn till att företagsskatteberedningen — som då ännu inte hade avslutat sitt arbete — antogs komma att behandla sådana frågor ansåg utskottet sig emellertid inte berett att tillstyrka att en sådan utredning tillsattes omedelbart. Utskottet förklarade att det i stället borde ankomma på regeringen att ta eventuellt initiativ till en sådan utvärdering som hade efterlysts i motionen. Med anledning av vad som sålunda har förekommit vill jag erinra om att företagsskatteberedningens betänkande innehåller omfattande analyser och reformförslag på olika områden av företagsbeskattningssystemet. Någon utvärdering av det slag som efterlystes vid riksdagsbehandlingen har emellertid inte gjorts. Som jag tidigare har nämnt har företagsskatteberedningens slutbetänkande remissbehandlats och lagstiftningsärendet bereds f. n. inom budgetdepartementet. Innan regeringen har tagit ställning till de olika lagstiftnings- och utredningsfrågor som väckts vid remissbehandlingen anser jag det inte vara lämpligt att ta initiativ till en särskild utredning av det slag som nyss nämnts.

3.3 Investeringsavdrag för vissa byggnadsarbeten

Särskilt investeringsavdrag för näringslivets byggnadsinvesteringar har utgått vid ett tidigare tillfälle, nämligen under tiden den 1 november 1972—den 31 december 1973 (prop. 1972: 125, FiU 1972: 40, rskr 1972: 331, SFS 1972: 718). Detta avdrag medgavs för kostnader för ny-, till- eller ombyggnad på fastighet i rörelse, jordbruk eller skogsbruk. Avdraget uppgick till 10 % vid taxeringen till statlig inkomstskatt. Vissa

investeringar, bl. a. en del s. k. oprioriterade byggnadsarbeten, var undantagna från tillämpningsområdet.

Det nu aktuella investeringsavdraget för byggnadsinvesteringar bör utformas efter i huvudsak samma principer som gällde enligt 1972 års förordning. Det bör utgå med 10 % vid taxeringen till statlig inkomstskatt och avse kostnader för ny-, till- eller ombyggnad på fastighet i rörelse, jordbruk eller skogsbruk som nedläggs under perioden den 1 oktober 1978—den 31 mars 1980.

Med denna utgångspunkt har inom budgetdepartementet upprättats ett förslag till lag om särskilt investeringsavdrag för vissa byggnadsarbeten. Avdraget bör medges endast för sådana byggnadsarbeten som igångsätts under tiden den 1 oktober 1978—den 30 september 1979. Det bör uttryckligen anges att ett byggnadsarbete är att anse som igångsatt när det har påbörjats på arbetsplatsen.

Avdraget bör på samma sätt som gällde enligt 1972 års förordning beräknas endast på kostnader för arbeten som har utförts på och för material som har fogats in i byggnaden före den tidpunkt då investeringsperioden har gått till ända, dvs. före den 1 april 1980. Avdrag bör utgå inte bara för arbete, som utförs av en entreprenör, utan också för arbete som utförs i egen regi. Om arbetet utförs i egen regi får i underlaget för beräkningen av avdraget inräknas — förutom direkta kostnader för arbetskraft och material m. m. — även en skäligen andel av s. k. indirekta kostnader, t. ex. administrationskostnader. Ränta på eget kapital får dock inte inräknas i underlaget för avdragsberäkningen.

Jag vill i sammanhanget erinra om att gränsdragningen mellan byggnader, maskiner och andra inventarier samt markanläggningar liksom tidigare bör ske med utgångspunkt i vad som gäller för beräkning av värdeminskningsavdrag för sådana tillgångar enligt KL. Detta innebär bl. a. att rivning av äldre byggnad för att bereda plats för nybyggnad inte skall räknas som byggnadsarbete vid tillämpningen av lagen.

För vissa byggnadsarbeten finns det enligt min mening inte anledning att ge stimulans i form av investeringsavdrag. Jag föreslår att kostnader till den del de avser lokaler avsedda för bostadsändamål, bensinstation, parkeringshus eller parkeringsanläggning, butiks-, kontors-, bank-, hotell- eller restaurantlokaler, samlingslokaler eller nöjeslokaler samt sporthall eller annan idrottsanläggning skall undantas. Om ett byggnadsprojekt som i och för sig ger rätt till avdrag även innefattar sådana arbeten som nu nämnts bör underlaget för beräkningen av avdraget minskas med den del av kostnaden som belöper på dessa arbeten.

F. n. gäller att ett företag i princip inte får ta i anspråk investeringsfond för konjunkturutjämning för sådana tillgångar för vilka företaget utnyttjar det särskilda investeringsavdraget för maskininvesteringar [se 6 § förordningen (1977: 786) om ianspråktagande av investeringsfonder för konjunkturutjämning (ändrad 1977: 1065)]. Att fullt ut tillämpa

motsvarande princip när det gäller byggnadsinvesteringsavdraget skulle skapa avsevärda praktiska tillämpningsproblem. Jag förordar i stället en ordning som innebär att investeringsfonden får tas i anspråk för den del av *kostnaden* för en ny-, till- eller ombyggnad för vilken företaget inte tillgodoför sig investeringsavdrag. Denna regel ger alltså företaget en möjlighet att för en viss investering kombinera investeringsfondsutnyttjande och investeringsavdrag. En sådan kombinationsmöjlighet kan vara värdefull för företag vars investeringsfond inte räcker till för att finansiera hela byggnadskostnaden. — Vad jag här har föreslagit är avsett att komma till uttryck genom ett tillägg i den nämnda förordningen om ianspråktagande av investeringsfonder för konjunkturutjämning.

Avdraget bör inte medges ex officio av taxeringsmyndigheten utan först efter yrkande av den skattskyldige. Av praktiska skäl bör sådant yrkande framställas vid taxeringen för det beskattningsår under vilket kostnaden har nedlagts. I likhet med vad som gäller för det särskilda investeringsavdraget för maskininvesteringar bör avdrag få åtnjutas med högst ett belopp som motsvarar skillnaden mellan bruttointäkten och övriga avdrag i förvärvskällan.

Som villkor för avdrag bör gälla att den avdragsgrundande kostnaden för ett och samma byggnadsarbete uppgår till minst 10 000 kr. under beskattningsåret.

Enligt lagen (1978: 401) om exportkreditstöd får exportkreditavdrag för varje beskattningsår åtnjutas högst med belopp som svarar mot skillnaden mellan bruttointäkten och övriga avdrag i förvärvskällan. Som avdrag i förvärvskällan räknas härvid enligt en uttrycklig bestämmelse i 5 § samma lag det tidigare av mig i avsnitt 2 behandlade maskininvesteringsavdraget. Samma ordning bör givetvis gälla även för byggnadsinvesteringsavdraget. Jag föreslår ett tillägg till nämnda lagrum utformat efter förebild från 3 § lagen (1970: 172) om begränsning av skatt i vissa fall.

3.4 Investeringsfonder för konjunkturutjämning

Som jag redan nämnt har regeringen tidigare beslutat förlänga frisläppet av investeringsfonderna för konjunkturutjämning med ett år. Detta innebär att investeringsfonderna för rörelse får utnyttjas för byggnads- och anläggningskostnader som nedläggs t. o. m. den 31 mars 1980 och för maskiner som levereras före utgången av år 1979. Vidare får investeringsfonderna för skogsbruk utnyttjas t. o. m. den 31 mars 1980 för arbeten avsedda att främja skogsbruket.

Förlängningen av fondfrisläppet har kommit till uttryck genom en ändring i förordningen (1977: 786) om ianspråktagande av investeringsfonder för konjunkturutjämning (SFS 1978: 704). Förordningen innehåller ett bemyndigande för arbetsmarknadsstyrelsen, AMS, att ge till-

stånd för företag att utnyttja investeringsfond på de villkor som anges i förordningen.

I tidigare sammanhang har jag nämnt att det f. n. inom budgetdepartementet pågår en omfattande översyn av hela företagsbeskattningssystemet. Till grund för denna översyn ligger företagsskatteberedningens slutbetänkande och de synpunkter som har framkommit vid remissbehandlingen. Översynen omfattar även investeringsfondssystemet. När detta arbete är slutfört kommer jag att ta upp frågan om ändringar i denna lagstiftning. Redan nu vill jag emellertid bryta ut ett par frågor av i huvudsak teknisk karaktär. I samband med det generella frisläpp av investeringsfonderna som nu gäller har det nämligen visat sig föreligga behov av att omedelbart företa vissa lagändringar. Jag behandlar i det följande dessa frågor var för sig.

Tillståndsbesluten

F. n. ges tillstånd att utnyttja investeringsfond enligt 9 § 1 mom. KIL. Ett tillstånd enligt 9 § 1 mom. ger av flera skäl i en lågkonjunktur större stimulanseffekt än ett tillstånd enligt 9 § 3 mom. Vid tillstånd enligt 9 § 1 mom. får företaget utnyttja hela investeringsfonden för hela investeringskostnaden medan ett tillstånd enligt 9 § 3 mom. begränsar fondutnyttjandet till 75 % av fonden och 75 % av investeringskostnaden. Vidare får företaget vid tillstånd enligt 9 § 1 mom. ett extra avdrag vid inkomsttaxeringen med tio % av de utnyttjade fondmedlen. Något sådant avdrag medges inte vid fondutnyttjande enligt 9 § 3 mom.

Tillstånd enligt 9 § 1 mom. och 9 § 3 mom. skiljer sig i ytterligare ett avseende från varandra. Jag syftar på att tillstånd enligt 9 § 1 mom. endast får avse befintliga fondmedel, dvs. fondavsättningar som har prövats vid inkomsttaxeringen. Tillstånd enligt 9 § 3 mom. kan däremot ges också avsättningar som görs framdeles. De tillstånd som tidigare under 1970-talet lämnades enligt 9 § 3 mom. avsåg regelmässigt också en eller flera framtida fondavsättningar. En förutsättning var naturligtvis att avsättningen eller avsättningarna skulle ske under den medgivna investeringsperioden.

Ett tillstånd att utnyttja framtida avsättningar enligt 9 § 3 mom. ges i form av ett preliminärt beslut att medlen får tas i anspråk. Arbetsmarknadsstyrelsen skall sedan bekräfta det preliminära beslutet genom ett slutligt beslut. Detta kan meddelas när uppgift enligt 27 § KIL har inkommit från länsstyrelsen om att avdrag för avsättningen har medgivits vid taxeringen. Först sedan slutligt beslut meddelats, dvs. normalt efter taxeringsperiodens utgång, kan företaget återfå de till riksbanken inbetalade medlen.

När investeringsfonderna i oktober 1977 släpptes fria enligt 9 § 1 mom. KIL ansågs det anlägget att också medel som avsattes i bokslut till ledning för 1978 års taxering fick tas i anspråk för investeringar under

frisläppsperioden. Eftersom utformningen av 9 § 1 mom. KIL inte gav utrymme för preliminära beslut, valde man då en annan lösning. AMS bemyndigades att efter den tidpunkt då avdrag för avsättningen hade godkänts vid taxeringen medge att de nyavsatta medlen fick tas i anspråk.

Företagsskatteberedningen har kommit in på frågan om rätten att utnyttja framtida fondavsättningar och lämpligheten av att behålla indelningen i preliminära och slutliga beslut. Beredningen föreslår att beslutsmyndigheten alltid skall kunna medge att framtida avsättningar tas i anspråk. Har företaget fått ett sådant tillstånd skall företaget enligt förslaget kunna ta ut de mot avsättningen svarande medlen från riksbanken så snart som taxeringsnämnden har godkänt fondavsättningen. Beredningen anser nämligen att de slutliga besluten inte fyller någon egentlig funktion och att de därför bör avskaffas.

Beredningens förslag att de slutliga besluten skall slopas har lämnats utan erinran av remissinstanserna. Några länsstyrelser anser emellertid att utbetalning av medel från riksbanken skall få ske först efter taxeringsperiodens utgång och således inte redan när taxeringsnämnden godkänt fondavsättningen. Det har framhållits att en sådan ordning skapar rättvisa mellan företagen och att man därigenom undviker kostsam särbehandling av företag som begär förtursbehandling av taxeringsnämnden i syfte att så snart som möjligt kunna få ut pengar från riksbanken.

Jag har tidigare framhållit att det f. n. är angeläget att företagen under frisläppsperioden får ta i anspråk också nyavsatta fondmedel. Den lösning som förra hösten valdes för att uppnå detta är enligt min uppfattning mindre lämplig. Den innebär att företagen först lång tid efter ansökan — och ofta också lång tid efter det att investeringen har genomförts — kan få tillstånd att utnyttja avsättningen. Jag anser det från såväl principiell som praktisk synpunkt bättre att bestämmelsen i 9 § 1 mom. utformas så att tillstånd från början kan ges det avsedda innehållet. Jag föreslår därför att tillstånd enligt 9 § 1 mom. skall kunna lämnas inte bara för befintliga investeringsfonder utan också för fondavsättningar som görs framdeles.

Jag delar beredningens uppfattning att den nuvarande ordningen med preliminära och slutliga beslut inte fyller någon funktion. Jag föreslår därför att bestämmelsen om dubbla beslut slopas. Det kommer sålunda bara att behövas ett beslut när medgivande ges att ta i anspråk framtida avsättningar.

Enligt min uppfattning talar administrativa skäl för att företag som har fått tillstånd att utnyttja en kommande avsättning skall kunna återfå riksbanksmedlen först efter taxeringsperiodens utgång. I annat fall finns det anledning att anta att taxeringsnämnderna kommer att belastas med ett stort antal framställningar om förtursbehandling. En regel med denna innebörd skapar också större rättvisa mellan företagen. Jag före-

slår alltså att utbetalning från riksbanken av medel som inbetalats för en fondavsättning skall kunna ske först efter utgången av den taxeringsperiod vid vilken avsättningen har prövats.

Jag vill här erinra om den nyligen beslutade successiva förlängningen av taxeringsperioden till den 30 november. Företagen kommer att återfå de riksbanksmedel som inbetalats för en fondavsättning senare än vad som hittills har varit fallet. Den fördel som tillstånd att utnyttja framtida fondavsättningar innebär för företagen är emellertid så betydande att den senare utbetalningstidpunkten, som ju är en följd av RS-reformen, enligt min mening kan godtas.

Exportfrämjande åtgärder

Enligt 11 § tredje stycket KIL kan regeringen om det föreligger särskilda skäl medge att ett företag, som direkt eller genom dotterföretag driver rörelse i utlandet, tar i anspråk sin investeringsfond för rörelse för kostnader, som är ämnade att främja avsättningen utomlands av varor som företaget tillverkar i Sverige.

Företagsskatteberedningen har i sin översyn av investeringsfondssystemet inte föreslagit någon ändring på denna punkt. Under senare tid har emellertid från olika håll påpekats att det uttryckliga kravet att företaget direkt eller genom dotterföretag skall driva rörelse i utlandet innebär ett hinder för vissa företag att utnyttja fonden för exportfrämjande åtgärder. Detta gäller särskilt för mindre och medelstora företag eftersom dessa i allmänhet inte driver rörelse utomlands.

Enligt min mening bör ändamålet med bestämmelsen vara att främja avsättningen utomlands av varor som tillverkas i Sverige. Med denna utgångspunkt fyller kraven att företaget självt skall tillverka varorna och att företaget skall driva verksamhet i utlandet inte någon egentlig funktion. Jag föreslår därför att dessa begränsningar slopas. Jag förordar också att kravet på att det skall föreligga särskilda skäl slopas. Härmed får regeringen möjlighet att mera fritt bedöma angelägenheten av åtgärderna.

Investeringsfonden skall alltså kunna utnyttjas för kostnader som är ägnade att främja export av varor som tillverkas i landet. Härmed avses främst kostnader för t. ex. reklam och marknadsundersökningar med sikte på att öka exporten. Även andra kostnader med liknande syfte bör dock kunna komma i fråga.

Inbetalning av medel till riksbanken

I 4 § KIL fanns ursprungligen en föreskrift om att inbetalning av medel till konto för investering i riksbanken skulle ha skett senast den dag företaget varit skyldigt att avlämna allmän självdeklaration för det beskattningsår, då avsättningen till investeringsfond skett. Genom ändring av nämnda lagrum år 1965 (prop. 1965: 126, BevU 43, rskr 379,

SFS 1965: 574) infördes en bestämmelse, som ger regeringen befogenhet att, om synnerliga skäl föreligger, medge att inbetalningen får verkställas vid en senare tidpunkt än enligt huvudregeln. Som motiv för ändringen anfördes i propositionen att det vid tillämpningen hade visat sig föreligga ett behov av att i undantagsfall kunna godta en senare insättning. Dispensmöjligheten har tillämpats mycket restriktivt.

Företagsskatteberedningen har föreslagit att en inbetalning som skett för sent skall godtas, om den har gjorts under sådan tid att den kunnat beaktas av taxeringsnämnden. För att undvika att företagen avsiktligt senarelägger sina inbetalningar till riksbanken bör enligt beredningen företaget få betala en särskild avgift om betalningen görs efter den dag då företaget haft att senast avlämna sin självdeklaration. Enligt förslaget bör avgiften bestämmas till 1 % om inbetalningen skett högst en vecka för sent. Om inbetalningen görs ännu senare skall avgift utgå med 4 % av beloppet.

Enligt min mening är den nuvarande dispensregeln alltför restriktiv. Det fordras nämligen att det skall föreligga synnerliga skäl för att dispens skall kunna medges.

Vid remissbehandlingen har företagsskatteberedningens ändringsförslag i princip mottagits positivt. Det har dock riktats kritik mot den av beredningen föreslagna sista tidpunkten då inbetalning till riksbanken skall ha skett och även mot den närmare utformningen av avgiftssystemet. Beredningens förslag på denna punkt bör enligt min mening inte ses isolerat utan det bör prövas i samband med att regeringen tar ställning till investeringsfondssystemet i stort. Jag inskränker mig därför nu till att föreslå att den nuvarande dispensregeln mjukas upp. Detta bör ske genom att kravet på "synnerliga skäl" ändras till "särskilda skäl". Omständigheter som företaget inte skäligen kunnat råda över bör kunna föranleda dispens. Om t. ex. en ansvarig tjänsteman i ett mindre företag har drabbats av sjukdom och till följd därav inte har kunnat göra inbetalningen i rätt tid bör dispens kunna medges. Dispens bör också kunna medges, om företaget kan styrka att tjänsteman vid någon myndighet lämnat ett företag en oriktig uppgift beträffande inkomsterna av bestämmelserna. Även fall då medlen väl kommit riksbanken till handa för sent men inbetalningen verkställts över post- eller bankgiro senast den sista dagen för deklarationens avlämnande bör kunna godtas. Däremot bör inte t. ex. påstått missförstånd mellan bolaget och bolagets revisor eller okunnighet beträffande lagens innehåll utgöra skäl för dispens.

Den nya bestämmelsen bör tillämpas första gången på inbetalningar för fondavsättningar som skall prövas vid 1979 års taxering.

Företagens uppgiftsskyldighet

Enligt 25 § KIL skall företag som har investeringsfond till den allmänna självdeklarationen bifoga tre exemplar av uppgift beträffande

fonden enligt formulär. Två exemplar skall länsstyrelsen enligt 27 § översända till AMS. Motsvarande bestämmelser finns i 15 och 17 §§ i den för vissa företag allttjämt gällande förordningen (1947: 174) om investeringsfonder.

Delegationen för företagens uppgiftslämnande (DEFU) har i skrivelse till budgetdepartementet påpekat att AMS endast har behov av ett exemplar av fonduppgifterna. DEFU har därför efter samråd med AMS hemställt att bestämmelserna ändras så att företagen endast behöver bifoga fonduppgift i två exemplar och länsstyrelserna endast vidarebefordra ett exemplar till AMS.

Jag förordar att DEFU:s förslag genomförs med verkan fr. o. m. 1979 års taxering.

3.5 Avdrag för aktieutdelning

I Sverige beskattas aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas vinster i princip två gånger, nämligen först hos bolaget eller föreningen och därefter, när utdelning sker, hos delägarna. Sedan snart 20 år finns dock särskilda bestämmelser som för aktiebolagens del medger viss lindring i denna s. k. ekonomiska dubbelbeskattning. Nuvarande bestämmelser finns i förordningen (1967: 94) om avdrag vid inkomstberäkningen för viss aktieutdelning, den s. k. Annell-lagen (AL).

Enligt 1 § AL kan svenskt aktiebolag, som bedriver rörelse, jordbruk eller skogsbruk, få avdrag för utdelning på aktier som har emitterats efter den 30 juni 1966. Avdrag medges enligt 2 § för utdelning som har förfallit till betalning under beskattningsåret och får uppgå till högst 5 % av vad som har inbetalats för aktien före årets utgång. I 4 § föreskrivs att avdrag medges för sammanlagt högst tio år och inte senare än femtonde taxeringsåret efter det år då den första inbetalningen på aktierna gjordes. Bestämmelserna innebär således att det sammanlagda avdraget kan uppgå till högst 50 % av inbetalat kapital.

Företagsskatteberedningen har i sitt slutbetänkande behandlat frågan om dubbelbeskattning av aktiebolagens vinster. Vissa beräkningar tyder enligt beredningen på att svenska företag de närmaste åren behöver ett tillskott av riskvilligt kapital på omkring 2 miljarder kr. per år. Tillskottet behövs enligt beredningen för att få till stånd den exportökning som är nödvändig för att återställa balansen i vår utrikeshandel. Dubbelbeskattningen höjer kravet på företagens förräntning av insatt kapital och kan därmed försvåra den erforderliga kapitalanskaffningen. Beredningen framhåller att åtskilliga svenska företag inte kan bära de kapitalkostnader som uppkommer vid finansiering genom nyemissioner. Detta kan innebära att sparanderesurserna inom bolagssektorn inte får en från samhällsekonomiska synpunkter effektiv fördelning. Därtill kommer enligt beredningen att de flesta västeuropeiska länder har eller kan förväntas

få permanenta system för lättnader i dubbelbeskattningen. Om svenska företag åtminstone på sikt skall kunna bibehålla sin konkurrensförmåga gentemot de viktigaste industriländerna bör enligt beredningens uppfattning vissa lättnader i dubbelbeskattningen — utöver de nu gällande — införas i vårt land.

Beredningen framhåller att det finns två huvudmetoder för att åstadkomma lindring i dubbelbeskattningen. Den ena metoden — den som f. n. används i Sverige — innebär att bolaget får avdrag för lämnad utdelning. Den andra metoden, den s. k. avräkningsmetoden, innebär att bolagsskatt som är hänförlig till utdelad vinst gottskrivs aktieägaren när dennes skatt på utdelningen skall beräknas. Beredningen anser att båda metoderna kan vara användbara för svenska förhållanden. Den omständigheten att avräkningsmetoden har införts i flera länder med vilka Sverige har omfattande ekonomiska relationer gör enligt beredningen att det i och för sig är önskvärt att på sikt övergå till den metoden också i vårt land. Beredningen har dock bedömt att metoden kan komma i konflikt med de fördelningspolitiska målsättningarna och att de hittills i utlandet tillämpade avräkningssystemen dessutom är behäftade med vissa tekniska brister. Mot den bakgrunden anser beredningen att lättnader i dubbelbeskattningen tills vidare bör åstadkommas genom utvidgning av nuvarande avdragsrätt för utdelning på nyemitterat kapital. Beredningen föreslår att det årliga Annell-avdraget höjs från 5 till 6 % och att antalet avdragsår ökas från 10 år under en 15-årsperiod till 15 år under en 20-årsperiod. Förslaget innebär alltså att avdrag kan medges med sammanlagt ($15 \times 6 =$) 90 % av det kapital som inbetalas för nyemitterade aktier.

De remissinstanser som har yttrat sig över beredningens förslag i denna del har genomgående förklarat sig dela uppfattningen att behovet av riskvilligt kapital inom näringslivet motiverar ytterligare lindring i dubbelbeskattningen. Många remissinstanser har tillstyrkt att lindringen sker genom ett utvidgat Annell-avdrag. Av dem har några anslutit sig till beredningens förslag om en höjning till 6 % under 15 år medan andra ansett en större höjning befogad. Några remissinstanser, däribland fullmäktige i riksbanken, har pekat på att höjningen av de långa räntorna — som numera ligger vid 10-procentnivån — gör att Annell-avdraget har kommit att stå i en helt annan relation till dessa räntor än när avdragets storlek senast prövades. De remissinstanser som företräder näringslivet har ansett det angeläget att Sverige går över till ett avräkningssystem och att förutsättningarna för en sådan övergång utreds ytterligare. I avvaktan på denna utredning bör enligt deras mening nuvarande avdrag höjas betydligt utöver vad beredningen har föreslagit.

För egen del får jag anföra följande. Som jag redan har nämnt pågår f. n. inom budgetdepartementet en beredning av bl. a. företagsskatteberedningens förslag och de synpunkter som har framkommit vid remiss-

behandlingen. En mer omfattande redovisning av mina ställningstaganden är inte möjlig förrän under år 1979. Av flera skäl anser jag emellertid att åtgärder för lindring i dubbelbeskattningen bör vidtas med förtur. Som både beredningen och remissinstanserna har framhållit är det angeläget att underlätta näringslivets kapitalanskaffning och därmed bl. a. stimulera investeringarna. Det är viktigt att företagen så snart som möjligt får denna ytterligare stimulans. Till detta kommer att ett dröjsmål med ställningstagandet till beredningens förslag om utvidgat Annell-avdrag kan få en direkt hämmande effekt. Man kan nämligen inte utsluta att vissa företag skjuter upp planerade nyemissioner i väntan på att de av beredningen och remissinstanserna förordade lätnaderna skall genomföras.

Av min redogörelse för remissutfallet framgår att det är en utbredd uppfattning att ett avräkningssystem på sikt bör införas i vårt land. En sådan övergång aktualiserar dock många principiella och tekniska problem. Mot den bakgrunden kan det inte komma i fråga att nu lägga fram förslag om införande av ett avräkningssystem i Sverige. Frågan huruvida ett sådant system kan vara en möjlig och lämplig lösning för vårt land och vilket ytterligare utredningsunderlag som behövs för det ställningstagandet får bedömas i senare sammanhang. Åtminstone tills vidare kan en lindring i dubbelbeskattningen inte genomföras på annat sätt än genom en utvidgning av Annell-avdraget. En sådan åtgärd kan därför vidtas redan nu utan att man föregriper resultatet av det pågående beredningsarbetet.

Jag har redan nämnt att beredningens förslag innebar att det årliga avdraget höjs till maximalt 6 % av det inbetalade kapitalet och att antalet avdragsår ökas till 15 under en 20-årsperiod. Det betyder att det sammanlagda avdragsbelopp som ett företag kan utnyttja under avdragsperioden motsvarar 90 % av inbetalat kapital. Flera remissinstanser har, som jag också tidigare nämnt, ansett att en ytterligare höjning är motiverad.

Enligt beredningens egna beräkningar skulle dess förslag leda till att räntabilitetskravet på företagens investeringar under vissa angivna förutsättningar sänks med drygt två procentenheter. Fortfarande skulle man dock komma att ligga betydligt över vad som följer av avräkningssystemen i Västtyskland, Frankrike och Storbritannien. För att hela den beräknade sänkningen skall uppnås krävs dessutom att företaget kan utnyttja avdraget på mest fördelaktiga sätt. Här ligger bl. a. att avdraget skall kunna börja utnyttjas i omedelbar anslutning till emissionen utan att någon del av avdragsbeloppet går förlorad. Detta är inte alltid fallet i dag. Såväl enligt nuvarande regler som också enligt beredningens förslag gäller nämligen att ett företag, som yrkar avdrag visst år utan att då kunna utnyttja hela det tillåtna avdragsutrymmet, inte får spara den outnyttjade delen av utrymmet till ett senare år. Företaget kan visserligen

i stället helt avstå från avdraget under de första fem åren efter en emission utan att förlora något avdragsår, men en sådan förskjutning innebär att avdragets värde blir mindre än om avdraget utnyttjas omedelbart.

En viktig fråga när beredningens förslag bedöms är därför om företagen kan antas ha möjlighet att fullt ut dra nytta av den föreslagna höjningen. Detta förutsätter att utdelningen kort tid efter emissionen kommer att nå upp till 6 % av det inbetalade kapitalet, en förutsättning som inte alltid kan antas bli uppfylld. Till bilden hör också att utdelningen — uttryckt i procent av det nya kapitalet — ofta stiger successivt under åren efter emissionen. Vissa företag har t. ex. deklarerat en avsikt att genom successiva höjningar av utdelningens nominella belopp försöka ge aktieägarna kompensation för inflationen. För att underlätta företagens kapitalanskaffning är det önskvärt att de får möjlighet att till en senare del av avdragsperioden spara den del av avdragsutrymmet som inte har kunnat utnyttjas de första åren. Vid olika tillfällen har också höjts röster för att en sådan förskjutning av avdragsrätten borde tillåtas. I än högre grad skulle detta önskemål givetvis uppstå vid en större höjning av avdragsprocenten än enligt beredningens förslag. Med den utformning avdragsreglerna hittills har haft skulle emellertid en rätt till förskjutning medföra betydande tekniska komplikationer.

Mot bakgrund av det anförda har jag gjort följande bedömning. I likhet med många remissinstanser anser jag att en viss utvidgning av avdragsrätten i förhållande till beredningens förslag är motiverad. Enligt min mening bör det sammanlagda avdraget få uppgå till 100 % mot av beredningen föreslagna 90 % av inbetalat kapital. Den väsentliga förstärkningen i förhållande till beredningens förslag bör åstadkommas genom att företagen får större möjligheter att efter eget val fördela det totala avdragsbeloppet på de olika åren inom avdragsperioden. Härigenom kan ett företag som under åren närmast efter en nyemission lämnar en relativt låg utdelning ändå omedelbart börja utnyttja avdragsrätten utan att behöva förlora någon del av det totala avdragsbeloppet. I likhet med beredningen anser jag dock att avdrag bör medges under högst en 20-årsperiod. Med den av mig föreslagna nya konstruktionen av avdraget är det däremot inte motiverat att göra den ytterligare begränsningen att avdraget bara får utnyttjas under ett visst antal år av 20-årsperioden. I likhet med vad som gäller i dag bör avdraget inte något år få överstiga den utdelning som samma år belöper på de nyemitterade aktierna.

I enlighet med det anförda föreslår jag att det sammanlagda avdrag som ett företag får göra för utdelning på nyemitterade aktier får uppgå till samma belopp som det kapital som har inbetalats för aktierna. Avdraget bör få utnyttjas under den 20-årsperiod som följer efter emissionen. För att förhindra inte avsedda effekter bör dock ytterligare föreskrivas

att avdraget inte något år får överstiga 10 % av det inbetalade beloppet.

Ser man till det totala avdragsbeloppet innebär mitt förslag alltså en relativt obetydlig ökning jämfört med beredningens förslag. Fördelen med den av mig förordade modellen är att den är mer flexibel och ökar möjligheterna att utnyttja hela avdraget. Enligt förslaget kan ett företag exempelvis få avdrag med 4 % av det inbetalade beloppet under de första fyra åren, med 6 % under de därpå följande nio åren och med 10 % under de tre följande åren. Hade i stället — såsom beredningen föreslagit — nuvarande konstruktion behållits, hade det avdragsutrymme som inte utnyttjades under de fyra första åren gått definitivt förlorat. Mitt förslag innebär också bl. a. att de företag som kan dela ut mer än 6 % redan kort tid efter nyemissionen får möjlighet att utnyttja hela avdragsbeloppet tidigare, vilket ökar avdragets värde.

Den nya konstruktionen får viss betydelse för det praktiska taxeringsarbetet. När taxeringsmyndigheten i dag skall pröva ett yrkande om Annell-avdrag, behöver den känna till — förutom givetvis storleken av det inbetalade kapitalet och den för året lämnade utdelningen på nyemitterade aktier — också det antal år som bolaget tidigare har fått avdrag för utdelning på samma aktier. Mitt förslag medför att taxeringsmyndigheten måste känna till det sammanlagda avdragsbelopp som har utnyttjats under tidigare år. Jag är medveten om att förslaget härigenom kan förorsaka visst merarbete. Med tanke bl. a. på att Annell-avdraget knappast utnyttjas av andra än ett begränsat antal storföretag bör detta dock inte innebära någon större komplikation. För att ändå så långt som möjligt underlätta taxeringsförfarandet bör man dock införa en uttrycklig bestämmelse om att avdrag medges endast om företaget lämnar tillfredsställande utredning om avdrag som har yrkats för tidigare beskattningsår.

Annell-avdrag tillkommer f. n. endast aktiebolag. Företagsskatteberedningen föreslår inte någon ändring på den punkten. Kooperativa förbundet (KF) har emellertid i sitt remissyttrande anfört att även ekonomiska föreningar bör få rätt till avdrag för belopp som delas ut till delägarna. Denna fråga behandlades redan i den promemoria (Stencil Fi 1966: 5) som låg till grund för 1967 års lagstiftning om utdelningsavdrag. I promemorian anfördes bl. a.

I stadgarna för en ekonomisk förening skall anges bl. a. den insats med vilken varje medlem skall delta i föreningen. Normalt förändras andelskapitalet endast genom att medlem inträder eller utträder ur föreningen. Andelskapitalets storlek blir beroende av antalet medlemmar och andelskapitalet kan därför öka successivt genom insatser från nytillträdande medlemmar. Skulle avdragsrätt medges för utdelning på den ursprungliga insatsen blir följden att en förening ständigt har rätt till avdrag för utdelning på en del av sitt andelskapital, nämligen på de insatser som inbetalats av de medlemmar som inträtt under de senaste tio åren. Även om nya medlemmar tillkommer kan emellertid andelskapita-

let vara oförändrat eller t. o. m. minska beroende på att antalet utträdande medlemmar varit större än tillträdande. Om en medlem utträder efter tio år kan ifrågasättas om avdrag skall medges för utdelning på den insats som en nytillträdande medlem samtidigt inbetalar. Praktiska skäl synes därför tala mot att medge avdragsrätt för utdelning på den ursprungliga insatsen.

Det bör emellertid vara möjligt för en ekonomisk förening att erbjuda sina medlemmar att teckna en särskild insats, förslagsvis kallad B-insats, för att tillgodose föreningens behov av nytt kapital. Om en "nyemission" av andelar sker i former som i stort sett överensstämmer med dem som gäller för nyemission hos aktiebolag, bör det vara möjligt att medge avdrag för utdelning på dessa B-insatser. Det måste dock förutsättas att erbjudandet till medlemmarna att teckna B-insatser görs tidsbegränsat, t. ex. genom villkor att tecknandet skall ske under ett visst år. Enligt lagen om ekonomiska föreningar får utdelningen på inbetalade insatser vara högst 5 % för år. Det är därför tveksamt om en förening har stora möjligheter att förmå sina medlemmar att teckna dylika B-insatser. Då det synes troligt att i dagens läge en avdragsrätt för utdelningar enligt Annell-lagens regler knappast kan ha någon praktisk betydelse för föreningarna har något förslag i detta hänseende inte framlagts. Det bör emellertid framhållas att som villkor för avdragsrätt för utdelningar på B-andelar sannolikt även måste uppställas att någon återbetalning av insatsen för dessa andelar inte får ske med mindre medlemmen utträder ur föreningen.

Enligt min mening är de skäl som i promemorian anfördes mot avdragsrätt för ekonomiska föreningar alltför bärande. Jag är därför inte beredd att f. n. föreslå någon ändring i detta hänseende.

Även i övrigt anser jag att man bör avstå från att nu göra sådana ändringar i Annell-reglerna som inte har samband med avdragets höjd och dess fördelning på olika år. I och för sig kan det annars finnas behov av att se över andra delar av regelsystemet. Jag tänker bl. a. på de bestämmelser i 7 § AL som innebär att avdrag i vissa fall kan vägras om mer än hälften av aktierna i det emitterande bolaget ägs av andra aktiebolag eller av ekonomiska föreningar eller utländska bolag. Bakgrunden till bestämmelserna är att man ansett att avdrag skall medges endast under förutsättning att aktieägaren antingen är skattskyldig för uppbyggnaden av utdelning eller fritagen från skattskyldighet för såväl utdelnings- som ränteinkomster. Denna utgångspunkt är också enligt min mening den riktiga. Av praktiska skäl har emellertid bestämmelserna i 7 § AL fått en schablonmässig utformning, vilket medför att det åsyftade materiella resultatet inte alltid uppnås. Avdrag kan i vissa fall vara tillåtet trots att viss del av utdelningen går till ett aktiebolag som enligt 54 § KL inte är skattskyldigt för utdelningen. I andra fall kan avdrag för utdelning till skattskyldig mottagare hindras av att andra aktieägare i bolaget utgörs av aktiebolag som är befriade från skatt på utdelningen. Mot denna bakgrund kan det enligt min mening vara motiverat att se över 7 § AL i syfte att försöka finna en lösning som — samtidigt som den

tillgodoser de praktiska behoven — ändå ger utrymme för en mer nyanserad tillämpning. En sådan översyn bör dock inte göras i detta sammanhang. Som framgått av det anförda har nämligen utformningen av 7 § AL ett nära samband med de bestämmelser i 54 § KL som reglerar aktiebolagens skattefrihet eller skattskyldighet för uppburen utdelning. Företagsskatteberedningen har föreslagit vissa principiella ändringar i dessa bestämmelser. Först sedan ställning har tagits till beredningens förslag i den delen bör en eventuell översyn av 7 § AL äga rum.

De nya bestämmelserna om Annell-avdragets höjd och fördelning i tiden bör kunna tillämpas i fråga om utdelning på aktier som emitteras efter utgången av år 1978. I fråga om aktier i nybildade bolag innebär detta att bolaget skall ha anmälts för registrering efter årets utgång. Har aktier givits ut i samband med nyemission bör fordras att beslutet om ökning av aktiekapitalet har anmälts för registrering efter nämnda tidpunkt.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att antaga inom budgetdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt,
2. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370),
3. lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623),
4. lag om ändring i uppbördslagen (1953: 272),
5. lag om ändring i lagen (1975: 1147) om särskilt investeringsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt,
6. lag om ändring i lagen (1975: 1149) om statligt investeringsbidrag för inventaricanskaffning,
7. lag om särskilt investeringsavdrag för vissa byggnadsarbeten,
8. lag om ändring i lagen (1978: 401) om exportkreditstöd,
9. lag om ändring i förordningen (1947: 174) om investeringsfonder,
10. lag om ändring i lagen (1955: 256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning,
11. lag om ändring i förordningen (1967: 94) om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning.

*Bilaga 2.1***1972 års skatteutrednings överväganden och förslag****Inledning**

I det följande återges i sammanfattning utredningens överväganden och förslag endast i de delar som tas upp i propositionen.

Progression och marginaleffekter

De fördelningspolitiska strävandena tillgodoses vid inkomstbeskattningen främst genom den progressiva inkomstskatten. Fram till år 1971 var progressionen relativt låg men har därefter successivt skärpts. Som en nödvändig följd härav har marginalsattesatserna blivit höga redan i mellaninkomstlägena. Sverige intar i båda dessa hänseenden en särställning vid en jämförelse med förhållandena i andra länder.

En stark progression medför att inkomsttagarna får svårt att genom löneförhandlingar eller egna insatser öka sin disponibla inkomst. Upprepade skatteomläggningar har därför måste tillgripas för att underlätta förhandlingarna. Höga marginalsattesatser utgör vidare en påfrestning på skattemoralen, främst genom att utbytet av skattefusk och skatteflykt blir större men även av psykologiska skäl. Enligt många uppfattning hämmar de dessutom benägenheten till ökade arbetsinsatser och till utbildning för mer kvalificerade uppgifter. Vi anser därför att en dämpning av progressiviteten genom en sänkning av marginalsattesatserna i de inkomstlägen där huvuddelen av de heltidsarbetande befinner sig är angelägen.

I de lägre inkomstskikten är progressionen svag och marginalsattesatserna relativt låga. För vissa låginkomsttagare uppkommer dock betydande marginaleffekter genom avtrappning av inkomstprövade bidrag. Med hänsyn till att de som redovisar låg beskattningsbar inkomst är en mycket heterogen grupp och att sänkningar av skattesatsen i de lägsta inkomstskikten är synnerligen kostnadskrävande framstår det enligt vår mening inte som ändamålsenligt att genom sådana generella åtgärder vid den statliga beskattningen söka lösningar på problem som endast berör vissa grupper låginkomsttagare.

Det har hävdats att en marginalsattesparr borde införas. En sådan skulle då i första hand utformas så att statsskatt inte på någon del av inkomsten skulle utgå med större procentsats än att summan av statlig och kommunal skatt uppgick till exempelvis 85 %.

Vi anser emellertid inte att någon sådan spärregel bör införas. De skäl som motiverar en begränsning av det totala skatteuttaget på en inkomst (den s. k. 80/85-procentregeln) kan inte sägas föreligga i fråga om marginalsakten. De negativa effekterna av höjda kommunala utdebiteringar bör inte heller mötas genom en nedsättning av statsskatten för vissa skattskyldiga. Mycket höga marginaleffekter kan f. ö. uppkomma redan i vanliga inkomstlägen genom avtrappning av bidrag.

Vi anser att betydande sänkningar av marginalsattesatserna i de inkomstskikt där huvuddelen av de heltidsarbetande befinner sig är nöd-

vändiga om några mer påtagliga positiva effekter skall uppnås. Det samhällsekonomiska utrymmet för sådana åtgärder är emellertid starkt begränsat. Vi lägger därför fram förslag till marginalsattesänkningar i tre etapper, betecknade steg 1, 2 och 3. Tyngdpunkten i förslaget ligger i inkomstlägena mellan 50 000 och 65 000 kr.

Vi föreslår att steg 1 genomförs fr. o. m. inkomståret 1979, medan övriga steg får genomföras i den takt som den framtida utvecklingen medger. Steg 1 innebär följande förändring i statsskatteskalan.

Beskattningsbar inkomst		Skatte- skala för år 1978, %	Skatte- skala enligt steg 1, %	Förändring, procenten- heter
Basen- heter	Kr år 1978			
— 3	— 15 000	2	2	—
3— 5	15 000— 25 000	4	4	—
5— 6	25 000— 30 000	8	8	—
6— 7	30 000— 35 000	13	11	—2
7— 8	35 000— 40 000	16	15	—1
8— 9	40 000— 45 000	21	18	—3
9—10	45 000— 50 000	27	23	—4
10—11	50 000— 55 000	31	27	—4
11—12	55 000— 60 000	34	30	—4
12—13	60 000— 65 000	35	33	—2
13—14	65 000— 70 000	40	38	—2
14—15	70 000— 75 000	45	42	—3
15—16	75 000— 80 000	45	44	—1
16—20	80 000—100 000	49	49	—
20—30	100 000—150 000	53	53	—
30—	150 000—	58	58	—

Avdrag för vissa underhållsbidrag

Avdrag för underhåll av icke hemmavarande barn medges om barnet är under 18 år, eller om underhållet utgår på grund av dom, obcroende av barnets ålder, med högst 2 500 kr. för varje barn och år. Åtskilliga önskemål har framställts om höjning av beloppsgränsen med hänvisning till den socialt och ekonomiskt svåra situation som många underhållsskyldiga befinner sig i. Vi anlägger samma principiella synsätt på detta avdrag som på skattereduktion för ensamstående — dvs. försörjningsbördan m. m. bör inte i första hand beaktas vid beskattningen — men anser att rätten till avdrag givetvis inte kan tas bort utan en motsvarande lättnad i underhållsskyldigheten. Det är enligt vår mening angeläget att förbättra de underhållsskyldigas situation och förslag till sådana åtgärder har nyligen framlagts (SOU 1977: 37). I avvaktan på en eventuell reform föreslår vi, med hänsyn till det omedelbara behov som föreligger, en höjning av beloppsgränsen med 500 kr. till 3 000 kr.

Folkpensionärerna

Folkpensionärer med enbart grundförmåner (ålderspension och pensionstillskott) betalar f. n. ingen inkomstskatt. Detta uppnås genom att de erhåller ett extra avdrag vid taxeringen. Avdraget beräknas enligt

generella regler och avtrappas vid högre inkomst. Samtidigt sker då ofta en avtrappning av kommunalt bostadstillägg till pensionärer. De sammanlagda marginaleffekterna kan därför bli betydande.

Vi har studerat ett par alternativ till det extra avdraget vid beskattningen av folkpensionärerna. Ett av dessa är att helt ta bort särbehandlingen vid beskattningen och i stället införa ett nytt inkomstprövat bidrag, som kan tänkas såväl beskattat som obeskattat. Det ligger dock inte inom ramen för vårt uppdrag att pröva frågor om ändringar av pensionsförmånerna. Det andra alternativet är att ersätta det extra avdraget med en skatterabatt, dvs. ett avdrag från skatten. Här kan många skiftande utformningar med olika effekter bli aktuella. Gemensamt för dem är dock att de — jämfört med nuvarande system — påverkar det kommunala skatteunderlaget och därmed skatteutjämningen. Vi har inte haft möjlighet att i samråd med 1976 års kommunalekonomiska utredning (Fi 1976: 06) göra det utredningsarbete som skulle varit nödvändigt för ett ställningstagande till alternativet. Vi anser dock att det bör kunna aktualiseras vid framtida diskussioner om beskattningen av folkpensionärerna.

Pensionskommittén har i ett under år 1977 framlagt betänkande (SOU 1977: 46) framhållit att antalet pensionärer kommer att öka kraftigt under de närmaste åren och att detta kommer att ställa krav på åldringsvården, i synnerhet långtidssjukvården och hemvården. Vidare konstaterar kommittén att det ekonomiska utrymmet för en ökning av den privata konsumtionen kommer att vara starkt begränsat under de närmaste åren och att pensionärgruppen på grund av redan beslutade reformer kommer att ta en stor del av detta utrymme i anspråk. Det är därför, enligt kommittén, rimligt att de ytterligare resurser som kan bli tillgängliga koncentreras till de områden där behoven är mest framträdande, t. ex. långtidssjukvården. Att härutöver företa ytterligare åtgärder i standardhöjande syfte med avseende på pensionsförmånerna anser kommittén f. n. inte vara möjligt.

Vi delar pensionskommitténs bedömning i dessa avseenden och har därför inte övervägt sådana förändringar som framstår som särskilt kostnadskrävande eller innebär att man för framtiden binder sig för en ökande överföring till pensionärerna. Vi anser att särskilda skattelättnader är påkallade för pensionärer med låga inkomster, eftersom de lägsta pensionerna inte kan anses ge full skattekraft, men anser inte skäl föreligga för skattemässig förmånsbehandling även av pensionärer med inkomster jämförbara med aktiva grupper. På sikt bör en harmonisering av skattereglerna för pensionärer och inkomsttagare i aktiv ålder eftersträvas.

I prop. 1977/78: 49 föreslås att folkpensionärer till skillnad mot hittills skall erhålla särskild skattereduktion och att det extra avdraget skall bestämmas så att det täcker en inkomst om 3 300 kr. utöver folkpensionen. Vi föreslår en viss höjning för år 1979 så att avdraget rymmer en sidoinkomst om 3 600 kr. Härigenom bör en inkomst som motsvarar minimipensionsnivån liksom hittills bli helt skattebefriad. Vi anser oss inte böra lägga några förslag som binder statsmakterna för senare år.

De betydande marginaleffekter som i många fall uppkommer kan inte undvikas utan att antingen minska stödet till pensionärerna med de lägsta inkomsterna eller utsträcka det till sådana som har icke obetydliga inkomster utöver folkpensionen. Vi anser båda dessa alternativ som en större olägenhet än de föreliggande marginaleffekterna.

Frågor om inflationsskydd

Skattereglerna är med få undantag utformade utan hänsynstagande till penningvärdeförändringen. Vid inflation uppkommer då vissa snedvridande effekter.

Några av dessa effekter är lätta att iaktta och vållar inga större problem att korrigera. Som exempel kan nämnas att det reella skatteuttaget minskar i fråga om indirekta skatter som utgår efter kvantitet (kr/l e. d.) samt att skiktgränser och fasta avdragsbelopp m. m. sjunker i värde. Beträffande skiktgränserna i statsskatteskalen har vi framlagt förslag till inflationsskydd i ett delbetänkande (SOU 1977: 18) och regeringen har nu förelagt riksdagen ett sådant förslag (prop. 1977/78: 49). Vi föreslog också att grundavdraget skulle inflationsskyddas, men regeringen håller ännu denna fråga öppen. I propositionen föreslås emellertid att den särskilda skattereduktionen i fortsättningen skall medges alla inkomsttagare. Vårt syfte med ett inflationsskydd av grundavdraget kan då på ett fördelningspolitiskt bättre sätt tillgodoses genom att skattereduktionen uppräknas. Vi föreslår därför att i stället för inflationsskydd av grundavdraget den särskilda skattereduktionen räknas upp med 20 kr. för varje procents prisstegring räknat från augusti 1977 enligt reglerna för basenhet (prop. 1977/78: 49). Däremot föreslår vi inte att inflationsskyddet utsträcks till ytterligare fasta belopp i skattesystemet.

Kostnader och finansiering

Kostnaderna för de förslag som redovisats i det föregående har utredningen beräknat till sammanlagt ca 2 300 milj. kr. Härav skulle ca 2 100 milj. kr. belöpa på marginalskattesänkningar, ca 150 milj. kr. på ökat extra avdrag för folkpensionärer och ca 50 milj. kr. på höjt maximiavdrag för underhåll av icke hemmavarande barn.

I fråga om finansieringen redovisas följande ställningstagande.

Uttaget av direkt statlig skatt minskar således. Eftersom kompensationsen då måste sökas i andra skatteformer ansluter sig vårt förslag i detta avseende till de olika skatteomläggningar som genomförts under 1970-talet och som alla inneburit en förskjutning från direkt till indirekt beskattning.

Vid dessa omläggningar har kompensation i första hand åstadkommits genom höjning av olika arbetsgivaravgifter, även om några gånger även andra skatteformer har kommit till användning. Vi anser emellertid att arbetsgivaravgifterna inte bör komma i fråga för att finansiera de föreslagna lättnaderna i den direkta beskattningen. Företagsskatteberedningen har efter sin analys av produktionsfaktorbeskattningen dragit slutsatsen att betydande höjningar av dessa avgifter med korta mellanrum kan väntas leda till ofördelaktiga effekter i företagssektorn. Ett ytterligare skäl mot att använda dessa avgifter som finansieringskälla för våra förslag utgör de besvärande effekter på kommunernas ekonomi som 1976 års kommunalekonomiska utredning påvisat.

Finansieringen måste då sökas i konsumtionsbeskattningen, dvs. mervärdeskatten och de olika punktskatterna. Om hela skattebortfallet skulle täckas genom en höjning av mervärdeskatten, skulle en höjning med ca 1,2 procentenheter bli nödvändig. Vi anser dock att skäl talar mot en finansiering enbart genom mervärdeskatten, eftersom denna i viss utsträckning har regressiva effekter. De olika punktskatterna kan där-

emot antas ha i huvudsak gynnsamma fördelningspolitiska verkningar. Vi föreslår därför att skattebortfallet täcks genom en höjning av mervärdesskatten och/eller olika punktskatter. Därvid kan bl. a. energiskatten på hushållens förbrukning av elström och bränslen, bensinskatten, kilometerskatten, omsättningsskatten på motorfordon och skatterna på alkohol och tobak bli aktuella. Vid avvägningen av finansieringen bör en gynnsam fördelningspolitisk verkan eftersträvas. Det bör för framtiden också vara möjligt att pröva en utvidgad punktbeskattning i fråga om konsumtion som i första hand efterfrågas av grupper med högre inkomst. Vi anser det inte meningsfullt att nu närmare diskutera finansieringen av de ytterligare förslag till marginalskattesänkningar som vi framlägger, eftersom dessa är avsedda att genomföras först längre fram och i den takt som den framtida utvecklingen medger.

Bilaga 2.2

Sammanställning av remissyttranden över 1972 års skatteutrednings slutbetänkande**Inledning**

I det följande redovisas i sammanfattning remissyttrandena endast i de delar som berör de förslag som läggs fram i propositionen.

Progression och marginaleffekter

Utredningen uttalar att höga marginalsatser har negativa effekter och att en dämpning av progressiviteten i de inkomstlägena där huvuddelen av de heltidsarbetande befinner sig är angelägen samt föreslår marginalsattesänkningar i tre steg. Utredningen avvisar tanken på en marginalsattespär, men i en reservation föreslås en sådan vid 85 %.

Stegvis sänkning av skattesatserna i de inkomstkikt där flertalet heltidsarbetande befinner sig tillstyrks av *kammarrätten i Stockholm, länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Östergötlands och Malmöhus län, en minoritet vid länsstyrelsen i Norrbottens län, SACO/SR, EIO, Föreningen Sveriges fögderitjänstemän, KF, NSD, Skånes handelskammare, Svensk industriförening, Sveriges advokatsamfund, SHIO och TCO*. Kammarrätten i Stockholm, Svensk industriförening, Sveriges advokatsamfund, SHIO och TCO anser dock att de föreslagna ändringarna är otillräckliga för att motverka de negativa effekterna av höga marginalsatser, medan SACO/SR anser att förslagen bör omarbetas i riktning mot en jämnare utbytesprocent över hela skatteskalen. Vidare anser SACO/SR, Föreningen Sveriges fögderitjänstemän, NSD, Skånes handelskammare, Sveriges advokatsamfund och SHIO att skattesatserna bör sänkas även i högre inkomstkikt. Länsstyrelsen i Stockholms län anser att KEU 76:s förslag om utökad statligt stöd till kommuner och landsting bör prioriteras framför marginalsattesänkningar. *En minoritet vid länsstyrelsen reserverar sig mot uttalandet.*

Förslaget avstyrks av *en minoritet vid länsstyrelsen i Stockholms län, länsstyrelsen i Norrbottens län och LO*.

SACO/SR anför att för att åstadkomma en radikal förändring av skatteförhållandena på lång sikt krävs att både skatte- och bruttolönefrågor övervägs.

KF anför att det är synnerligen viktigt att ägna låginkomsttagarnas problem stor uppmärksamhet och instämmer i utredningens bedömning att sänkningar av skattesatsen i de lägsta skikten knappast åstadkommer den åsyftade förbättringen för dessa inkomsttagare. Problemet för dem är de höga kommunalskatterna och marginaleffekterna på grund av inkomstprövade bidrag.

LO uttalar att socialpolitik, undervisning, hälsovård m. m. i allt större utsträckning kommit att användas för generell och selektiv utjämning. Beskattningen har blivit mindre central för denna omfördelningsroll än den var i tidigare skeden. *LO* anser att denna tonvikt åt ökade insatser

för omfördelning av inkomst, service och välfärdsstöd i vid mening via den offentliga sektorns utgiftssida bör fortsätta.

TCO framhåller att utvecklingen i fråga om kommunalskatterna kan innebära att någon positiv inverkan på den samlade skattebördan eller marginalskatten inte uppkommer ens om steg 2 och 3 följer omedelbart efter steg 1. Vidare understryker TCO att steg 1 har varit en utgångspunkt för löntagarorganisationernas företrädare när man träffat avtal som avser den huvudsakliga delen av år 1979, varför TCO förutsätter att omläggningen för detta år blir minst av den omfattning som utredningen har föreslagit. Likaså är det nödvändigt att steg 2 och 3 genomförs omedelbart därefter. TCO anser emellertid att problemen med det direkta skattetrycket inte kan lösas enbart med förändringar i statsskatten utan även kommunalskatten måste sänkas.

Det reservationsvis framförda förslaget om en marginalskattespärre vid 85 % tillstyrks av *kammarrätten i Stockholm, en minoritet vid länsstyrelserna i Stockholms och Östergötlands län, länsstyrelserna i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, en minoritet vid länsstyrelsen i Norrbottens län, taxeringsavdelningen vid länsstyrelsen i Stockholms län, NSD, Skånes handelskammare, en minoritet inom Svenska kommunförbundet, Svenska sparbanksföreningen, SHIO och TCO*. Även *FAR, KF, LRF och Svenska företagares riksförbund* anser att en spärre bör införas. LRF och NSD anser att spärren efter hand bör ligga vid 70 %, medan Skånes handelskammare anser en spärre utgöra en provisorisk åtgärd i avvaktan på att marginalskattesatserna nedbringas till lägre procentsatser än 85 och Svenska företagares riksförbund att spärren på sikt bör ligga vid 50–60 %.

Länsstyrelsen i Östergötlands län, en minoritet vid länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län samt Svenska kommunförbundet finner i likhet med utredningen skäl för en marginalskattespärre inte föreligga. RRV, som har verkställt vissa beräkningar rörande marginalskattespärre vid 50, 65 eller 75 %, uttalar att en spärre på någon av dessa nivåer inte framstår som realistisk.

RSV framhåller att en spärregel enligt förslaget i reservationen skulle innebära bl. a. att statsskattetabellen måste anpassas efter storleken på den kommunala utdebiteringen. Särskilda regler måste vidare finnas för de fall den skattskyldige taxeras till kommunal inkomstskatt i två eller flera kommuner med olika utdebitering, den skattskyldige inte tillhör svenska kyrkan eller den kommunala utdebiteringen inte har fastställts till helt kronor. Vidare anser RSV att en spärregel bör konstrueras så att även egenavgifterna beaktas, eftersom dessa tillsammans med statsskatt och kommunalskatt kan leda till en marginalskattesats överstigande 85 % för inkomsttillskott utan att 80/85-procentregeln träder i funktion. Egenavgifterna beräknas på olika underlag och är beroende av bl. a. den skattskyldiges ålder, pensionsförhållande och karenstid.

Avdrag för underhåll av icke hemmavarande barn

Utredningen uttalar att avdraget i princip borde avskaffas samt att så givetvis inte kan ske utan lättnad i underhållsbördan och föreslår att beloppsgränsen höjs från 2 500 till 3 000 kr.

Förslaget tillstyrks av *RSV, länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Norrbottens län, EIO, KF, Landstingsförbundet, LRF och TOR*. EIO anser

dock att gränsen bör höjas till 4 000 kr. och LRF att den bör knytas till index. Länsstyrelsen i Stockholms län anför att höjningen synes ha framtäknats överslagsmässigt och att det kan ifrågasättas om den inte efter ytterligare överväganden rätteligen borde bestämmas till ett högre belopp.

Länsstyrelsen i Malmöhus län påpekar att viss risk för missbruk av avdragsrätten föreligger, särskilt som mottagaren inte beskattas för bidraget och ofta taxeras som ensamstående med barn. Möjligheten att kontrollera huruvida föräldrarna sammanlever är särskilt i storstäderna mycket ringa, något som påkallar en viss försiktighet vad gäller beloppsgränsen i de fall dom eller avtal vid vars tillkomst myndighet har medverkat inte föreligger.

RSV framhåller emellertid som sin uppfattning att rätten till avdrag korresponderar dåligt med avdragsförbudet för privata levnadskostnader o. d. hos den skattskyldige och för vissa periodiska utbetalningar. RSV ifrågasätter därför principiellt det riktiga i att kostnader för underhåll av icke hemmavarande barn skall vara avdragsgilla vid beskattningen.

SACO/SR föreslår att avdragsrätten för underhåll av icke hemmavarande barn slopas i samband med ändringar i det familjerättsliga underhållssystemet och att det inte är motiverat att i avvaktan härpå höja beloppsgränsen.

RSV, länsstyrelserna i Stockholms och Malmöhus län, LRF och TOR framhåller att skattelagstiftningen inte innehåller regler för det fall att föräldrarna efter äktenskapsskillnad har gemensam vårdnad om barn och att därför tveksamhet kan föreligga om rätten till förvärvsavdrag, avdrag för underhåll av icke hemmavarande barn m.m. Länsstyrelsen i Malmöhus län tar också upp hos vilken av föräldrarna ett barn skall anses hemmavarande, när dessa sammanlever men inte samtaxeras för ifrågavarande år.

Länsstyrelsen i Södermanlands län påpekar att om två makar vid äktenskapsskillnad erhåller vårdnaden om var sitt barn och utger underhåll till vardera barnet blir båda berättigade till såväl förvärvsavdrag och skattereduktion som avdrag för underhåll av icke hemmavarande barn. Länsstyrelsen föreslår att avdrag för underhåll medges endast med belopp som överstiger vad den skattskyldige själv har uppburit. Liknande synpunkter framförs av länsstyrelsen i Stockholms län.

Folkpensionärerna

Utredningen föreslår att den sidoinkomst som ligger till grund för beräkning av extra avdrag höjs från 3 300 till 3 600 kr. Vidare har utredningen studerat två alternativ till nuvarande system. Det ena är att ersätta det extra avdraget med ett nytt beskattat eller obeskattat bidrag som är inkomstprövat och det andra är att ersätta avdraget med ett avdrag från skatten (skatterabatt).

Utredningens förslag tillstyrks eller lämnas utan erinran av RFV, länsstyrelserna i Malmöhus och Norrbottens län, EIO, KF, LO, Landsförbundet och Svenska kommunförbundet. RFV anför dock även att det är angeläget att folkpensionärernas situation i beskattningshänseende inom en snar framtid erhåller en mer långsiktig lösning. Liknande tankar framförs av länsstyrelserna i Södermanlands och Östergötlands län, som anför att beskattningsmyndigheternas arbete med att till-

lämpa de särregler som gäller för folkpensionärer trots schablonisering är omfattande och tidsödande samt att det därför är angeläget att undersöka möjligheterna till enklare beskattningsregler. *Lokala skattemyndigheten i Stockholms fögderi* understryker vikten av att skattereglerna för pensionärer och inkomsttagare i aktiv ålder harmoniseras.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anför att beskattningsbar inkomst ofta uppkommer för förtidspensionärer, om avdrag medges i enlighet med RSV:s anvisningar, eftersom dessa pensionärer har dubbelt pensionstillskott, att det i det praktiska taxeringsarbetet visat sig en ojämnhet i tillämpningen, när det gäller att öka det extra avdraget på grund av den förtidspensionerades merkostnader, att avsikten torde ha varit att förtidspensionerade som inte har annan inkomst än förtidspension skall ha full skattebefrielse samt att det därför är önskvärt att reglerna om extra avdrag kompletteras på denna punkt.

RSV påtalar att gällande tabeller för beräkning av extra avdrag missgynnar de pensionärer som uppbär barntillägg, vilket räknas som sidoinkomst, och gynnar olika grupper av folkpensionärer som ej har full pension, eftersom dessa kan ha större sidoinkomster än de som har full pension och likväl få skattebefrielse. Vidare kan den s. k. 1/5-regeln i RSV:s anvisningar ge mindre tilltalande resultat. Den särskilda skattereduktionen torde medföra att många pensionärer blir deklarationspliktiga trots att de inte blir påförda någon skatt samt att höjden på kommunalskatten får betydelse för deklarationsskyldigheten. RSV uttalar att dessa orättvisor bör avhjälpas.

PRO anser att, i stället för skärpning av tidigare skatteglor, ökade möjligheter till extra inkomster skall ges pensionärerna.

SFRF anför att det är angeläget med en sänkning av marginaleffekterna för folkpensionärer genom ändring av procentalen för avtrappning av de olika förmånerna samt att kostnaderna härför skulle uppvägas av de betydande, direkt samhällsekonomiska fördelar som en sådan sänkning skulle medföra. Eftersom lämplig sysselsättning och allmän aktivitet är de bästa medlen för att bevara hälsa och vitalitet finns det all anledning för samhället att stimulera pensionärerna till verksamhet, något som inte är fallet med nuvarande system. Många pensionärer har också enligt *SFRF* behov av ett ekonomiskt tillskott genom eget arbete. *SFRF* anför att förenkling och likvärdighet vid beskattningen är viktiga faktorer för pensionärerna, att utredningens tanke att skattereglerna på sikt bör vara lika för pensionärer och yrkesverksamma är riktig liksom förslaget att ersätta nuvarande avdragssystem med ett beskattningsbart pensionstillägg. Vidare anser *SFRF* den modell för beskattning av pensionärer som föreslås i en reservation av ledamöterna Lundgren och Tobisson, innebärande ett system med skatterabatt, intressant och värd att pröva och framhåller även att den mjukare avtrappning som föreslås i reservationen skulle mildra marginaleffekterna för en stor grupp pensionärer. Regeln att vissa fastigheter, när fråga är om minskning av extra avdrag på grund av förmögenhet, inte tas upp till taxeringsvärdet utan till ett lägre värde anser *SFRF* välgrundad men anser också att den av bl. a. rättviseskäl borde få tillämpas i fråga om annan form av förmögenhet.

Frågor om inflationsskydd

Utredningen föreslår — till skillnad mot förslaget i sitt delbetänkande (SOU 1977: 18) Inflationsskyddad skatteskala — att grundavdraget inte

inflationsskyddas utan i stället den särskilda skattereduktionen räknas upp med 20 kr. för varje procents prisstegring. Beträffande övriga fasta belopp inom skattesystemet anses inte heller skäl föreligga till inflations-skydd med hänsyn till beloppens skiftande karaktär och de administrativa problem som skulle uppkomma.

En minoritet vid länsstyrelsen i Östergötlands län, länsstyrelsen i Malmöhus län, en minoritet vid länsstyrelsen i Norrbottens län och Svenska kommunförbundet tillstyrker förslaget, varvid länsstyrelsen i Malmöhus län och kommunförbundet särskilt påpekar att det kommunala skatteunderlaget därigenom lämnas opåverkat. *RFV* anser förslaget vara en bättre lösning än ett inflationsskydd av grundavdraget.

Länsstyrelsen i Östergötlands län avstyrker förslaget med hänvisning till att beloppet lätt kan ändras när skäl därtill föreligger. Även länsstyrelsen i Norrbottens län ställer sig avvisande och anför att frågan om hänsynstagande till inflationen vid beskattningen hör samman med den totala bedömningen av det framtida skattesystemets utformning, varför det inte är lämpligt att införa ett inflationsskydd på vissa punkter innan helhetssynen är klar.

RSV framhåller att deklaraionspliktsgränsen bör ändras om förslaget genomförs, eftersom annars åtskilliga personer skulle vara deklaraions-skyldiga trots att de inte kom att påföras skatt. En höjning skulle underlätta taxerings- och debiteringsmyndigheternas arbete.

Länsstyrelserna i Östergötlands samt Göteborgs och Bohus län instämmer i utredningens ståndpunkt att ett inflationsskydd av olika fasta belopp i skattesystemet är olämpligt av administrativa skäl. *FAR* ifrågasätter däremot om inte ett årligt fastställande av schablonavdrag i inkomstdeklarationen, som löpande korrigeras för inflation, med fördel skulle kunna ankomma på *RSV*, som redan har anförtratts liknande uppgifter på inkomstsidan, exempelvis rörande bilförmån.

Kostnader och finansiering

Utredningen, som beräknar skattebortfallet i de delar som nu är aktuella till ca 2 300 milj. kr., avvisar arbetsgivaravgifterna som finansieringskälla och föreslår en höjning av mervärdeskatten och/eller de olika punktskatterna.

I utredningens ställningstagande instämmer *RSV*, *länsstyrelsen i Stockholms län*, *SACO/SR*, *EIO*, *KF* och *Svensk industriförening*. *KF* understryker vikten av att huvudparten av finansieringen sker genom höjda eller nya punktskatter, som bör fördelas så att umbärliga varor drabbas hårdast och att det på grund av mervärdeskattens generella verkan och regressiva effekt är önskvärt med minsta möjliga höjning av denna skatt. *Svensk industriförening* vill understryka vikten av att kompensation inte sker genom höjning av arbetsgivaravgifterna, enär detta obönhörligen medför en försämrad konkurrensförmåga för företagen, speciellt de exportinriktade.

Kammarrätten i Stockholm delar utredningens uppfattning att arbetsgivaravgifterna bör reserveras för finansiering av med avgifterna sammanhängande förmåner och anför att en höjning av dessa innebär en svår belastning för kommunerna och de exportinriktade industriföretagen. Höjd bolagsskatt eller arvs- och gåvoskatt är ingen framkomlig väg och skulle dessutom endast kunna ge ett marginellt tillskott. Mervärdeskatten kommer främst i fråga, även om också annan konsumtionsskatt,

t. ex. energiskatten, kan lämna något bidrag. Mervärdeskatten har nått en sådan höjd att varje ytterligare höjning kan inge betänkligheter bl. a. med tanke på den ökade risken för skattefusk. Möjligheterna torde dock vara mindre påtagliga och effekterna inte så stora som de som nu är en realitet på den direkta beskattningens område. De fördelningspolitiska effekterna är angelägna att beakta men bör inte behöva förhindra en höjning om speciellt utsatta grupper, låginkomsttagare som helt eller väsentligen är beroende av sin inkomst för sin försörjning, barnfamiljer och särskilt ofullständiga sådana, familjer där omständigheterna nödgär en av makarna att avstå från förvärvsarbete, pensionärer, handikappade etc., genom selektivt insatta åtgärder får ett särskilt stöd. Sådana åtgärder behöver inte uteslutande ske inom socialpolitikens område utan även skattelagstiftningen ger möjligheter till tillrättalägganden. Kammarrätten avser därvid bl. a. den situationen att en av två makar av ett eller annat skäl inte kan förvärvsarbeta. Åtgärder för att beakta önskemålet om ökad jämställdhet mellan familjer där båda makarna förvärvsarbetar och sådana där blott en är i tillfälle därtill blir angelägnare än tidigare vid en skatteomläggning i riktning mot utvidgad konsumtionsbeskattning.

RRV anser att i kostnaderna även bör inräknas den uteblivna skattehöjningen genom uppräknings av den särskilda skattereduktionen eftersom detta förslag innebär en ny regel och beräknar det totala skattebortfallet till 3 900 milj. kr. RRV anser i likhet med utredningen att finansiering inte bör ske enbart genom mervärdeskatten och uttalar att en finansiering genom höjning av olika punktskatter torde kunna ske endast i begränsad omfattning. RRV vill fästa uppmärksamheten på möjligheterna att finansiera omläggningen inom ramen för inkomstskattesystemet, t. ex. genom att slopa eller begränsa olika avdrag.

RSV vill framhålla vikten av att administrativa synpunkter beaktas. En särbehandling av livsmedel skulle medföra stora svårigheter och detta gäller i viss mån även för andra varuslag men inte med samma styrka. Huvuddelen av de punktskatter där RSV är beskattningsmyndighet tas ut i producentledet eller i ett tidigt led i distributionen, vilket medför billig statlig administration, en tillfredsställande kontroll och små risker för skattebortfall.

NSD är kritisk till utredningens inställning och framhåller att beskattningens uppgift är att åstadkomma vissa realekonomiska effekter, inte att tillföra den offentliga sektorn vissa belopp i kronor räknat. De incitament till ökade arbetsinsatser som en sänkning av marginalsattesatserna kommer att innebära för de stora inkomsttagargrupperna bör resultera i ett ökat skatteunderlag och på sikt leda till ökade inkomster för stat och kommun. Under alla förhållanden bör en första förutsättning för att skärpa den indirekta beskattningen vara att alla kommer i åtnjutande av skattelättnader såvitt gäller inkomstbeskattningen. Utredningen har över huvud taget inte sökt analysera hur mycket en höjd indirekt beskattning skulle ta av den behållna inkomsten. Den av utredningen skisserade skärpningen leder till icke önskvärda effekter för åtskilliga inkomsttagare.

Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet framhåller vikten av att kommuner och landsting erhåller full kompensation såväl för skattebortfallet som för den belastning som en finansiering genom mervärdeskatt kan komma att medföra.

Bilaga 2.3

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt

Härigenom föreskrivs att 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

10 §

1 m o m.² Statlig inkomstskatt utgår för fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser med viss i särskild ordning bestämd procent av nedan angivna grundbelopp.

Grundbeloppet utgör:

när beskattningsbar inkomst icke överstiger 3 basenheter enligt lagen (1977: 1071) om basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt;

2 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när beskattningsbar inkomst överstiger

3 men icke	5 basenheter:	grundbeloppet för	3 basenheter och	4 % av återstoden;
5 " " "	6 " "	" "	5 " "	8 % " "
6 " " "	7 " "	" "	6 " "	13 % " "
7 " " "	8 " "	" "	7 " "	16 % " "
8 " " "	9 " "	" "	8 " "	21 % " "
9 " " "	10 " "	" "	9 " "	27 % " "
10 " " "	11 " "	" "	10 " "	31 % " "
11 " " "	12 " "	" "	11 " "	34 % " "
12 " " "	13 " "	" "	12 " "	35 % " "
13 " " "	14 " "	" "	13 " "	40 % " "
14 " " "	16 " "	" "	14 " "	45 % " "
16 " " "	20 " "	" "	16 " "	49 % " "
20 " " "	30 " "	" "	20 " "	53 % " "
30 basenheter	" "	" "	30 " "	58 % " "

Ändå att statlig inkomstskatt skall uttagas med mer än 100 procent av grundbeloppet, må likväl icke den å någon del av den beskattningsbara inkomsten belöpande skatten uppgå till högre belopp än som motsvarar 58 procent av denna inkomstdel.

Med familjestiftelse avses i denna lag stiftelse, som enligt de för densamma gällande stadgar har till huvudsakligt ändamål att tillgodose viss familjs, vissa familjers eller bestämda personers ekonomiska intressen.

Föreslagen lydelse

10 §

1 m o m. Statlig inkomstskatt utgår för fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser med viss i särskild ordning bestämd procent av nedan angivna grundbelopp.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 770.

² Senaste lydelse 1977: 1070.

Grundbeloppet utgör:

när beskattningsbar inkomst icke överstiger 3 basenheter enligt lagen (1977: 1071) om basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt;

2 procent av den beskattningsbara inkomsten ;
när beskattningsbar inkomst överstiger

3 men icke	5 basenheter:	grundbeloppet för	3 basenheter och	4 % av återstoden:
5 " "	6 " "	" "	5 " "	8 % " "
6 " "	7 " "	" "	6 " "	13 % " "
7 " "	8 " "	" "	7 " "	16 % " "
8 " "	9 " "	" "	8 " "	19 % " "
9 " "	10 " "	" "	9 " "	24 % " "
10 " "	11 " "	" "	10 " "	28 % " "
11 " "	12 " "	" "	11 " "	31 % " "
12 " "	13 " "	" "	12 " "	33 % " "
13 " "	14 " "	" "	13 " "	40 % " "
14 " "	16 " "	" "	14 " "	45 % " "
16 " "	20 " "	" "	16 " "	49 % " "
20 " "	30 " "	" "	20 " "	53 % " "
30 basenheter	" "	" "	30 " "	58 % " "

Ändå att statlig inkomstskatt skall uttagas med mer än 100 procent av grundbeloppet, må likväl icke den å någon del av den beskattningsbara inkomsten belöpande skatten uppgå till högre belopp än som motsvarar 58 procent av denna inkomstdel.

Med familjestiftelse avses i denna lag stiftelse, som enligt de för densamma gällande stadgar har till huvudsakligt ändamål att tillgodose viss familjs, vissa familjers eller bestämda personers ekonomiska intressen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1979 och tillämpas första gången i fråga om 1980 års taxering.

2 Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Härigenom föreskrivs att 19 §, 46 § 2 mom., punkt 5 av anvisningarna till 33 § samt punkt 2 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen (1928: 370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §¹

Till skattepliktig inkomst enligt denna lag räknas *icke*:

vad som vid bodelning eller eljest på grund av giftorätt tillfallit make eller vad som förvärvats genom arv, testamente, fördel av oskift bo eller gåva;

vinst å icke yrkesmässig avyttring av lös egendom i andra fall än som avses i 35 § 3 eller 4 mom.;

vinst i svenskt lotteri eller vinst vid vinstdragning på här i riket utfärdade premieobligationer och ej heller sådan vinst i utländskt lotteri eller

¹ Lydelse enligt prop. 1978/79: 44.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

vid vinstdragning på utländska premieobligationer, som uppgår till högst 100 kronor;

ersättning, som på grund av försäkring jämlikt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, lagen (1954: 243) om yrkesskadeförsäkring eller lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring tillfallit den försäkrade, om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst av 4 500 kronor eller högre belopp för år eller utgör föräldrapenning, så ock sådan ersättning enligt annan lag eller särskild författning, som utgått annorledes än på grund av sjukförsäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller under militärtjänstgöring eller i fall som avses i lagen (1977: 265) om statligt personskadeskydd eller lagen (1977: 267) om krigsskadeersättning till sjömän om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst av 4 500 kronor eller högre belopp för år, ävensom ersättning, vilken vid sjukdom eller olycksfall tillfallit någon på grund av annan försäkring, som icke tagits i samband med tjänst, dock att till skattepliktig inkomst räknas ersättning i form av pension eller i form av livränta i den mån livräntan är skattepliktig enligt 32 § 1 eller 2 mom., så ock ersättning som utgår på grund av trafikförsäkring eller, med nedan angivet undantag, annan ansvarighetsförsäkring eller på grund av skadeståndsförsäkring och avser förlorad inkomst av skattepliktig natur;

ersättning på grund av ansvarighetsförsäkring enligt grunder som fastställts i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer eller enligt avtal som träffats mellan Lantbrukarnas riksförbund och försäkringsanstalt samt godkänts av statens jordbruksnämnd, i båda fallen till den del ersättningen utgår under de första trettio dagarna av den tid den skadade är arbetsoförmögen och beräknas så att ersättningen uppgår för insjuknandedagen till högst 30 kronor och för övriga dagar till högst 6 kronor för dag;

belopp, som till följd av försäkringsfall eller återköp av försäkringen utgått på grund av kapitalförsäkring;

ersättning på grund av skadeförsäkring, dock ej i den mån köpeskilling, som skulle hava influtit därest försäkrad egendom i stället försålts, varit att hänföra till intäkt av jordbruksfastighet, av annan fastighet eller av rörelse eller i den mån ersättningen eljest motsvarar sådan skattepliktig intäkt eller motsvarar sådan avdragsgill omkostnad, vilken är att hänföra till någon av nämnda förvärvskällor;

vinstandel, återbäring eller premieåterbetalning, som utgått på grund av annan personförsäkring än pensionsförsäkring eller sådan sjuk- eller olycksfallsförsäkring som tagits i samband med tjänst, samt vinstandel, som utgått på grund av skadeförsäkring, och premieåterbetalning på grund av skadeförsäkring, för vilken rätt till avdrag för premie icke förelegat;

ersättning jämlikt lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare om icke ersättningen grundas på förvärvsinkomst av 4 500 kronor eller högre belopp för år;

periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk intäkt, i den mån givaren enligt 20 § eller punkt 5 av anvisningarna till 46 § icke är berättigad till avdrag för utgivet belopp;

stipendier till studerande vid undervisningsanstalter eller eljest avsedda för mottagarens utbildning;

studiestöd enligt 2, 3 eller 4 kap. studiestödslagen (1973: 349), inter-

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

natbidrag, återbetalningspliktiga studiemedel och reskostnadsersättning enligt 6 och 7 kap. samma lag samt sådant särskilt bidrag vilket enligt av regeringen eller statlig myndighet meddelade bestämmelser utgår till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådant bidrag likställda, och äger i följd härav den bidragsberättigade icke göra avdrag för kostnader som avsetts skola bestridas med bidrag av förevarande slag;

allmänt barnbidrag;

lön eller annan gottgörelse, för vilken skall erläggas skatt enligt lagen (1958: 295) om sjömansskatt;

kontantunderstöd, som utgives av arbetslöshetsnämnd med bidrag av statsmedel;

handikappersättning enligt 9 kap. lagen om allmän försäkring, så ock hemsjukvårdsbidrag, som utgår av kommunala eller landstingskommunala medel till den vårdbehövande;

kommunalt bostadstillägg enligt lagen (1962: 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension;

kommunalt bostadstillägg till handikappade;

bostadstillägg som avses i kungörelserna (1968: 425) om statliga bostadstillägg till barnfamiljer och (1973: 379) om statskommunala bostadstillägg;

bostadsbidrag som avses i förordningen (1976: 263) om statliga bostadsbidrag till barnfamiljer, förordningen (1976: 262) om statskommunala bostadsbidrag eller förordningen (1977: 392) om statskommunala bostadsbidrag till vissa folkpensionärer m. fl.;

sådan gottgörelse för utgift eller kostnad som arbetsgivare uppburit från personalstiftelse ur medel, för vilka avdrag icke medgivits vid taxering, vid första tillfälle dylika medel finnas i stiftelsen;

gottgörelse som arbetsgivare uppburit från pensionsstiftelse, till den del stiftelsen ej ägt andra medel för att lämna gottgörelsen än sådana för vilka avdrag icke åtnjutits vid avsättning till stiftelsen;

kompensation av staten för bensinskatt på bensen som förbrukats vid yrkesmässig användning av motorsåg.

(Se vidare anvisningarna.)

46 §

2 mom.² I hemortskommunen äger skattskyldig, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, därjämte njuta avdrag:

1) för periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning, som icke får avdragas från inkomsten av särskild förvärvskälla, i den utsträckning som framgår av punkt 5 av anvisningarna;

2) för påförda egenavgifter i den omfattning som anges i anvisningarna till 41 b §;

3) för premier och andra avgifter, som skattskyldig erlagt för försäkringar av följande slag, vilka ägas av honom själv eller, i förekommande fall, hans make eller hans omyndiga barn, nämligen kapitalförsäkring, till den del avdrag för premien ej medges enligt punkt 2 av anvisningarna till 22 § eller punkt 9 av anvisningarna till 29 §, arbetslöshets-

² Senaste lydelse 1978: 187.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

försäkring samt sådan sjuk- eller olycksfallsförsäkring, därunder inbegripen avgift till sjukkassa för begravningshjälp, som ej avses i 33 § och som ej utgör sjukförsäkring enligt 2—4 kap. lagen om allmän försäkring;

4) för belopp som den skattskyldige enligt vid självdeklarationen fogat intyg eller annat skriftligt bevis utgivit under beskattningsåret för underhåll av icke hemmavarande barn om barnet är under 18 år eller, såvitt gäller underhåll på grund av dom, oavsett barnets ålder, dock högst med 2 500 kronor för varje barn;

4) för belopp som den skattskyldige enligt vid självdeklarationen fogat intyg eller annat skriftligt bevis under beskattningsåret utgivit för *eller tillgodoräknats som* underhåll av icke hemmavarande barn *intill dess* barnet fyllt 18 år *eller intill dess det fyllt 21 år om det genomgår grundskola, gymnasieskola eller därmed jämförlig grundutbildning*, dock högst med 3 000 kronor för varje barn;

6) för under beskattningsåret av den skattskyldige erlagd avgift avseende annan pensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring, som äges av arbetsgivare, om försäkringen äges av den skattskyldige.

Har skattskyldig under beskattningsåret varit skyldig erlagga sjömansskatt, skall avdrag för periodiskt understöd, avgift för pensionsförsäkring och underhållsbidrag, som i första stycket 4) och 6) här ovan sägs, åtnjutas allenast i den mån hänsyn vid beräkningen av sjömansskatt icke tagits till understödet, avgiften eller underhållsbidraget.

Därest skattskyldig endast under en del av beskattningsåret varit här i riket bosatt, skall avdrag, som nu sagts, åtnjutas allenast i den mån det belöper å nämnda tid.

Avdrag för premier och andra avgifter, som avses i första stycket 3) här ovan, må ej för skattskyldig åtnjutas till högre belopp än 250 kronor; dock att, om skattskyldig under beskattningsåret varit gift och levit tillsammans med andra maken, ifrågavarande avdrag för dem båda gemensamt må åtnjutas med högst 500 kronor. Avdrag, som nu sagts, med högst 500 kronor må vidare åtnjutas om skattskyldig under beskattningsåret varit ogift (varmed jämställs änka, änking eller fränskild) och haft hemmavarande barn under 18 år.

Avdrag för avgift som avses i första stycket 6) får ej överstiga den skattskyldiges A-inkomst för antingen beskattningsåret eller året närmast dessförrinnan och beräknas med hänsyn till storleken av sådan inkomst. I fråga om sådan A-inkomst som hänför sig till jordbruksfastighet eller rörelse eller som hänför sig till anställning, om den skattskyldige helt saknar pensionsrätt i anställning och icke är anställd i aktiebolag eller ekonomisk förening vari han har sådant bestämmande inflytande som avses i punkt 2 e femte stycket av anvisningarna till 29 §, får avdraget uppgå till sammanlagt högst 35 procent av inkomsten till den del den icke överstiger tjugo gånger det basbelopp som enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring bestämts för januari månad året närmast före taxeringsåret samt högst 25 procent av den del av inkomsten som överstiger tjugo men icke trettio gånger nämnda basbelopp. I fråga om övrig A-inkomst får avdraget uppgå till högst 10 procent av inkomsten till den del den tillsammans med A-inkomst enligt föregående mening icke överstiger tjugo gånger nämnda basbelopp. I stället för vad

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

som angivits i andra och tredje meningarna av detta stycke får avdraget beräknas till högst ett belopp motsvarande angivet basbelopp jämte 30 procent av inkomst som hänför sig till jordbruksfastighet eller rörelse intill en sammanlagd A-inkomst motsvarande tre gånger samma basbelopp. Avdraget beräknas i sin helhet antingen på inkomst som skall upptagas till beskattning under beskattningsåret eller på inkomst året närmast dessförinnan. Med A-inkomst avses inkomst som enligt 9 § 3 mom. andra stycket lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt är att anse som A-inkomst.

Om särskilda skäl föreligga, får riksskatteverket efter ansökan besluta att avdrag för avgift för pensionsförsäkring får åtnjutas med högre belopp än som följer av bestämmelserna i föregående stycke. Därvid skall dock följande gälla. För skattskyldig, som redovisar inkomst som är att anse som A-inkomst endast av tjänst men som i huvudsak saknar pensionsrätt i anställning, får medges avdrag högst med belopp, beräknat som för inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse på det sätt som föreskrivits i föregående stycke. Sådant avdrag får dock icke beräknas för inkomst som härrör från aktiebolag eller ekonomisk förening vari den skattskyldige har sådant bestämmande inflytande som avses i punkt 2 e femte stycket av anvisningarna till 29 §. Har skattskyldig, som drivit jordbruk, skogsbruk eller rörelse, upphört med driften i förvärvskällan och har han under verksamhetstiden ej skaffat sig ett betryggande pensionsskydd, får avdrag beräknas även på sådan inkomst som enligt 9 § 3 mom. andra stycket lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt är att anse som B-inkomst. Avdraget får i detta fall beräknas med beaktande av det antal år varunder den skattskyldige drivit jordbruket, skogsbruket eller rörelsen, dock högst för tio år. Hänsyn skall vid bedömningen av avdragets storlek tagas till den skattskyldiges övriga pensionsskydd och andra möjligheter till avdrag för avgift som avses i första stycket 6). Avdraget får dock ej överstiga ett belopp som för varje år som driften pågått motsvarar tio gånger det basbelopp som enligt lagen om allmän försäkring bestäms för januari månad det år varunder driften i förvärvskällan upphört och ej heller summan av de belopp som under beskattningsåret redovisats som nettointäkt av förvärvskällan och sådan inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet som är att hänföra till vinst med anledning av överlåtelse av förvärvskällan. Mot beslut av riksskatteverket i fråga som avses i detta stycke får talan ej föras.

Har skattskyldig erlagt avgift som avses i första stycket 6) men har avdrag för avgiften helt eller delvis icke kunnat åtnjutas enligt bestämmelserna i femte stycket, medges avdrag för ej utnyttjat belopp vid taxering för det påföljande beskattningsåret. Sådant avdrag får dock icke åtnjutas med belopp som tillsammans med erlagd avgift sistnämnda år överstiger vad som anges i femte stycket.

Oavsett föreskrifterna i de föregående styckena får avdrag för avgift som avses i första stycket 6) ej åtnjutas till högre belopp än skillnaden mellan sammanlagda beloppet av inkomster från förvärvskällor, som äro skattepliktiga i hemortskommunen, och övriga avdrag enligt denna paragraf. Kan avdrag för avgift som avses i första stycket 6) icke utnyttjas i hemortskommunen, må avdrag för återstoden av vad sålunda beräknats åtnjutas i annan kommun med belopp intill den där redovisade inkomsten, i förekommande fall efter andra avdrag enligt denna para-

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

graf som åtnjutes vid taxeringen i kommunen. Vad som sålunda ej kun-
nat avdragas får den skattskyldige tillgodoföra sig genom avdrag senast
vid taxering för sjätte beskattningsåret efter det år då avgiften erlades.
Ej heller i sistnämnda fall får avdraget överstiga vad som återstår sedan
övriga avdrag enligt denna paragraf åtnjuts.

Anvisningar

till 33 §

5.3 Vid 1976—1978 års taxe-
ringar gäller följande.

5. Vid 1979—1981 års taxeringar
gäller följande.

Avdrag medges skattskyldig för kostnader för skyddsutrustning och
skyddskläder som har varit nödvändiga för arbetets fullgörande. Med
skyddsutrustning avses bland annat hjälm, skyddsglasögon, hörselskydd
och skodon med stålhatta. Med skyddskläder avses sådana kläder, som
har särskilda skyddsegenskaper mot frätande ämnen, mekaniska skador
eller mot väta, värme eller kyla som i huvudsak har andra orsaker än
klimatförhållandena.

Skattskyldig som på grund av sitt arbete har haft icke oväsentliga
kostnader utöver det normala för andra arbetskläder än sådana som av-
ses i andra stycket är i anledning härav berättigad till avdrag med 300
kronor för år räknat. Avdrag medges endast om de ökade kostnaderna
beror på att arbetskläderna på grund av arbetets beskaffenhet utsättes
för starkt slitage, kraftig nedsmutsning eller annars förbrukas osedvan-
ligt snabbt.

Riksskatteverket fastställer årligen förteckning över yrkesgrupper som
kan anses ha kostnader enligt tredje stycket.

till 50 §

2.4 Vid bedömningen av om skattskyldigs inkomst till icke obetydlig del
utgjorts av folkpension iakttages följande. Som folkpension räknas icke
barnpension eller vårdbidrag. Den omständigheten att folkpension under
ett beskattningsår utgått med ett ringa belopp, t. ex. till följd av att folk-
pensionen icke åtnjuts under hela året, utgör icke hinder mot att med-
giva den skattskyldige avdrag. Avgörande för bedömningen i detta fall
är huruvida folkpensionen, om den utgått i full utsträckning, utgjort en
icke obetydlig del av inkomsten. Som folkpension behandlas även till-
läggspension i den mån den enligt lagen om pensionstillskott föranlett
avräkning av pensionstillskott.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer fastställer när-
mare föreskrifter för avdragsberäkningen enligt nedan angivna grunder.

Avdraget skall i första hand be-
stämmas med hänsyn till storleken
av den skattskyldiges taxerade in-
komst enligt lagen (1947: 576) om
statlig inkomstskatt. Överstiger
denna inkomst icke visst högsta
belopp, skall avdraget beräknas
till vad som behövs för att den

Avdraget skall i första hand be-
stämmas med hänsyn till storleken
av den skattskyldiges taxerade in-
komst enligt lagen (1947: 576) om
statlig inkomstskatt. Överstiger
denna inkomst icke visst högsta
belopp, skall avdraget beräknas
till vad som behövs för att den

³ Senaste lydelse 1975: 332.

⁴ Senaste lydelse 1977: 1073.

Nuvarande lydelse

skattskyldige icke skall påföras statligt beskattningsbar inkomst. Detta högsta inkomstbelopp motsvarar taxerad inkomst för skattskyldig, som under beskattningsåret icke haft annan inkomst än ålderspension enligt 6 kap. 2 § första stycket lagen (1962: 381) om allmän försäkring och därutöver skattepliktiga intäkter av tjänst om sammanlagt 3 300 kronor samt åtnjutit avdrag endast med 100 kronor enligt 33 § 2 mom. första stycket. För gift skattskyldig, som uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make uppbär folkpension, beräknas det högsta inkomstbeloppet med utgångspunkt från en pension utgörande 77,5 procent av basbeloppet. För övriga skattskyldiga beräknas det med utgångspunkt från en pension utgörande 95 procent av basbeloppet. Sistnämnda beräkningsgrund gäller också om gift skattskyldig under viss del av beskattningsåret uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make uppbär folkpension, och under återstoden av året uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make saknar folkpension.

Föreslagen lydelse

skattskyldige icke skall påföras statligt beskattningsbar inkomst. Detta högsta inkomstbelopp motsvarar taxerad inkomst för skattskyldig, som under beskattningsåret icke haft annan inkomst än ålderspension enligt 6 kap. 2 § första stycket lagen (1962: 381) om allmän försäkring och därutöver skattepliktiga intäkter av tjänst om sammanlagt 3 600 kronor samt åtnjutit avdrag endast med 100 kronor enligt 33 § 2 mom. första stycket. För gift skattskyldig, som uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make uppbär folkpension, beräknas det högsta inkomstbeloppet med utgångspunkt från en pension utgörande 77,5 procent av basbeloppet. För övriga skattskyldiga beräknas det med utgångspunkt från en pension utgörande 95 procent av basbeloppet. Sistnämnda beräkningsgrund gäller också om gift skattskyldig under viss del av beskattningsåret uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make uppbär folkpension, och under återstoden av året uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make saknar folkpension.

Om skattskyldigs statligt taxerade inkomst överstiger det högsta inkomstbeloppet enligt föregående stycke, reduceras avdraget med belopp motsvarande 40 procent av överskjutande taxerad inkomst.

Det avdrag som beräknas med hänsyn till skattskyldigs statligt taxerade inkomst jämkas, om värdet av skattepliktig förmögenhet överstiger 75 000 kronor. Om förmögenhetsvärdet överstiger 125 000 kronor, skall avdrag icke medgivas. Värdet av sådan fastighet som avses i 24 § 2 mom. denna lag och jordbruksfastighet som i huvudsak användes för bostadsändamål skall inräknas i förmögenhetsvärdet med skälligt belopp. Har den skattskyldige eller hans make flera fastigheter av sådant slag gälla bestämmelserna enbart en fastighet. I första hand avses fastighet som utgör stadigvarande bostad för den skattskyldige.

Här ovan angivna grunder för avdragsberäkningen får frångås, när särskilda omständigheter föranleder det.

Vid beräkning av avdrag för gift skattskyldig iakttages bestämmelserna i 52 § 1 mom. sista stycket.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1979.

2. De nya bestämmelserna i 19 § om statskommunala bostadsbidrag till vissa folkpensionärer m. fl., 46 § 2 mom. om det högsta belopp varmed avdrag medges samt punkt 5 av anvisningarna till 33 § tillämpas första gången vid 1979 års taxering. Övriga bestämmelser i 19 § äger tillämpning redan vid 1978 års taxering, dock att äldre lydelse av 19 § alljämt skall tillämpas i fråga om bostadstillägg som har utgått enligt de regler som gällde intill den 1 januari 1977.

3. De nya bestämmelserna i 46 § 2 mom. utom såvitt avser det högsta belopp varmed avdrag medges samt punkt 2 av anvisningarna till 50 § tillämpas första gången vid 1980 års taxering. Äldre bestämmelser i 46 § 2 mom. om rätt till avdrag oavsett barnets ålder gäller fortfarande i fråga om bidrag som utgår på grund av dom i mål som har prövats enligt de regler om underhållsskyldighet som gällde intill den 1 juli 1979.

3 Förslag till

Lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623)

Härigenom föreskrivs att 22 § 3 mom. taxeringslagen (1956: 623)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §

3 m o m.² Skattskyldig, som uppburit folkpension, är med undantag som anges i andra stycket skyldig att utan anmaning avlämna självdeklaration endast om hans bruttointäkt av en eller flera förvärvskällor under året uppgått till minst 14 600 kronor, eller, om hans make uppburit folkpension, till minst 12 600 kronor. Med folkpension avses folkpension i form av ålderspension, förtidspension, änkepension och hustrutillägg. Som folkpension räknas icke barnpension eller vårdbidrag.

3 m o m. Skattskyldig, som uppburit folkpension, är med undantag som anges i andra stycket skyldig att utan anmaning avlämna självdeklaration endast om hans bruttointäkt av en eller flera förvärvskällor under året uppgått till minst 16 400 kronor, eller, om hans make uppburit folkpension, till minst 14 200 kronor. Med folkpension avses folkpension i form av ålderspension, förtidspension, änkepension och hustrutillägg. Som folkpension räknas icke barnpension eller vårdbidrag.

Bestämmelserna i första stycket gälla icke om den skattskyldiges make är skyldig att utan anmaning avlämna självdeklaration, om den skattskyldige har varit bosatt i riket endast en del av beskattningsåret, om han har skattepliktiga förmögenhetstillgångar överstigande 75 000 kronor eller om garantibelopp för fastighet skall upptagas såsom skattepliktig inkomst för honom. I fråga om makar gälla bestämmelserna i 1 mom. tredje stycket såvitt avser förmögenhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1979.

¹ Lagen omtryckt 1971: 399. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 773.

² Senaste lydelse 1977: 1074.

4 Förslag till

Lag om ändring i uppbördslagen (1953: 272)

Härigenom föreskrivs att 2 § 5 mom. uppbördslagen (1953: 272)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

5 m o m.² Skattskyldig fysisk person, som varit bosatt eller stadigvarande vistats här i riket under någon del av beskattningsåret åtnjuter särskild skattereduktion med 400 kronor.

Föreslagen lydelse

2 §

5 m o m. Skattskyldig fysisk person, som varit bosatt eller stadigvarande vistats här i riket under någon del av beskattningsåret åtnjuter särskild skattereduktion med *det belopp varmed 0,4 basenheter, enligt lagen (1977: 1071) om basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt, överstiger 1 600 kronor.*

I fråga om särskild skattereduktion äga bestämmelserna i 4 mom. femte och sjätte styckena motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1979 och tillämpas första gången i fråga om preliminär skatt för år 1979 samt slutlig och tillkommande skatt på grund av 1980 års taxering.

5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1975: 1147) om särskilt investeringsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt

Härigenom föreskrivs att 1—3 §§ lagen (1975: 1147) om särskilt investeringsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Fysisk eller juridisk person, som driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk och som under perioden den 15 oktober 1975—den 31 december 1978 anskaffar eller tillverkar maskiner eller andra döda

Föreslagen lydelse

1 §^{1a}

Fysisk eller juridisk person, som driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk och som under perioden den 15 oktober 1975—den 31 december 1979 anskaffar eller tillverkar maskiner eller andra döda

¹ Lagen omtryckt 1972: 75. Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 771.

² Senaste lydelse 1977: 1075.

^{1a} Senaste lydelse 1977: 1062.

Nuvarande lydelse

inventarier avsedda för stadigvarande bruk i verksamheten, äger vid taxering till statlig inkomstskatt åtnjuta särskilt investeringsavdrag vid inkomstberäkningen för den förvärvskälla vari verksamheten ingår.

Föreslagen lydelse

inventarier avsedda för stadigvarande bruk i verksamheten, äger vid taxering till statlig inkomstskatt åtnjuta särskilt investeringsavdrag vid inkomstberäkningen för den förvärvskälla vari verksamheten ingår.

2 §²

Särskilt investeringsavdrag utgör tio procent av anskaffningskostnaden för inventarier som anskaffats under den period som anges i 1 §. I fråga om inventarier, som näringsidkaren tillverkar själv, beräknas procentsatsen på den del av tillverkningskostnaden som nedlagts under perioden.

Avdraget utgör dock tjugofem procent av anskaffningskostnaden för inventarier som levererats under perioden den 1 maj 1976—den 31 december 1978 under förutsättning att skriftligt avtal om anskaffningen ej har upprättats före den 1 maj 1976. I fråga om inventarier, som näringsidkaren tillverkar själv, tillämpas sistnämnda procentsats på den del av tillverkningskostnaden som nedlagts under perioden den 1 maj 1976—den 31 december 1978 under förutsättning att tillverkningen ej har påbörjats före den 1 maj 1976. Har inventarier levererats efter den 30 september 1978 åtnjutes avdrag endast under förutsättning att skriftligt avtal om leverans har träffats senast denna dag.

Avdraget utgör dock tjugofem procent av anskaffningskostnaden för inventarier som levererats under perioden den 1 maj 1976—den 31 december 1979 under förutsättning att skriftligt avtal om anskaffningen ej har upprättats före den 1 maj 1976. I fråga om inventarier, som näringsidkaren tillverkar själv, tillämpas sistnämnda procentsats på den del av tillverkningskostnaden som nedlagts under perioden den 1 maj 1976—den 31 december 1979 under förutsättning att tillverkningen ej har påbörjats före den 1 maj 1976. Har inventarier levererats efter den 30 september 1979 åtnjutes avdrag endast under förutsättning att skriftligt avtal om leverans har träffats *eller skriftlig beställning har inkommit till leverantören* senast denna dag.

Avdraget göres vid taxering till statlig inkomstskatt för det beskattningsår under vilket inventarierna har levererats eller kostnaderna för tillverkningen nedlagts. Avdraget får dock åtnjutas högst med belopp som svarar mot skillnaden mellan bruttointäkten och övriga avdrag i förvärvskällan.

3 §³

Särskilt investeringsavdrag åtnjutes icke för följande inventarier, nämligen

² Senaste lydelse 1977: 1062.

³ Senaste lydelse 1977: 1062.

Nuvarande lydelse

inventarier med en beräknad varaktighetstid av högst tre år,
begagnade inventarier,
personbilar som avses i vägtrafikkungörelsen (1972: 603) och som
icke användes i yrkesmässig trafik eller uthyrningsrörelse,

efter utgången av år 1978 levererade kontorsmöbler och föremål avsedda för utsmyckning av kontorslokaler,

inventarier som den skattskyldige tillverkar själv, om tillverkningen har påbörjats före den 15 oktober 1975,

inventarier som har anskaffats genom skriftligt avtal upprättat före den 15 oktober 1975,

inventarier som icke har levererats under den period som anges i 1 §,
inventarier för vilka anskaffnings- eller tillverkningskostnaderna under beskattningsåret ej har uppgått till sammanlagt minst 10 000 kronor.

Har personbilar, som enligt föregående stycke icke har undantagits från avdragsrätt, eller andra motordrivna fordon som avses i vägtrafikkungörelsen (1972: 603) levererats efter utgången av år 1977, åtnjutes särskilt investeringsavdrag endast under förutsättning att skriftligt avtal om leverans har upprättats före den 1 december 1977 och leverans har skett före den 1 april 1978. Vad nu sagts gäller dock ej för personbilar som används i uthyrningsrörelse. För sådana bilar och för båtar som avses i 2 § sjölagen (1891: 35 s. 1) och som icke används i yrkesmässigt bedrivet fiske åtnjutes särskilt investeringsavdrag endast under förutsättning att leverans har skett före den 1 januari 1978.

Föreligger synnerliga skäl, får regeringen medge att särskilt investeringsavdrag får åtnjutas för inventarier som levereras efter utgången av den period som anges i 1 §. Avdraget skall därvid efter regeringens bestämmande medges med tio eller tjugofem procent av anskaffningskostnaden.

Föreligger särskilda skäl, får riksskatteverket medge att särskilt investeringsavdrag får åtnjutas för anskaffning av begagnade inventarier. Mot riksskatteverkets beslut i sådan fråga får talan icke föras.

För inventarier, som har förvärvats från någon med vilken förvärvaren är i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, åtnjutes särskilt investeringsavdrag endast om inventarierna har tillverkats av säljaren. Avdrag åtnjutes med tjugofem procent om tillverkningen påbörjats efter den 30 april 1976 och med tio procent om tillverkningen påbörjats tidigare men efter den 15 oktober 1975.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Särskilt investeringsavdrag får åtnjutas för inventarier som levererats under perioden den 1 oktober—den 31 december 1978 utan hinder av äldre bestämmelser om att skriftligt avtal om leverans skall ha träffats senast den 30 september 1978.

6 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1975: 1149) om statligt investeringsbidrag för inventarieanskaffning

Härigenom föreskrivs att 1—3 och 7 §§ lagen (1975: 1149) om statligt investeringsbidrag för inventarieanskaffning skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Fysisk eller juridisk person, som driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk och som under perioden den 15 oktober 1975—den 31 december 1978 anskaffar eller tillverkar maskiner eller andra döda inventarier avsedda för stadigvarande bruk i verksamheten, äger efter ansökan erhålla statligt investeringsbidrag i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Fysisk eller juridisk person, som driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk och som under perioden den 15 oktober 1975—den 31 december 1979 anskaffar eller tillverkar maskiner eller andra döda inventarier avsedda för stadigvarande bruk i verksamheten, äger efter ansökan erhålla statligt investeringsbidrag i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

Investeringsbidrag enligt denna lag skall icke räknas som skattepliktig inkomst enligt kommunalskattelagen (1928: 370) och lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt.

2 §²

Investeringsbidrag får icke utgå om näringsidkaren för beskattningsår under den period som anges i 1 § kunnat helt utnyttja avdrag enligt lagen (1975: 1147) om särskilt investeringsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt. Investeringsbidrag får heller icke utgå, om näringsidkaren för beskattningsåret helt eller delvis har åtnjutit avdrag som nyss nämnts. Bedömningen av frågan huruvida nämnda avdrag kunnat utnyttjas eller har åtnjutits får grundas på taxeringsnämndens beslut.

Investeringsbidrag utgör fyra procent av anskaffningskostnaden för inventarier som har anskaffats under den period som anges i 1 §. I fråga om inventarier, som näringsidkaren tillverkar själv, beräknas procentsatsen på den del av tillverkningskostnaden som nedlagts under perioden.

Bidraget utgör dock tio procent av anskaffningskostnaden för inventarier som levererats under perioden den 1 maj 1976—den 31 december 1978 under förutsättning att skriftligt avtal om anskaffningen ej har upprättats före den 1 maj 1976. I fråga om inventarier, som näringsidkaren tillver-

Bidraget utgör dock tio procent av anskaffningskostnaden för inventarier som levererats under perioden den 1 maj 1976—den 31 december 1979 under förutsättning att skriftligt avtal om anskaffningen ej har upprättats före den 1 maj 1976. I fråga om inventarier, som näringsidkaren tillver-

¹ Senaste lydelse 1977: 1063.

² Senaste lydelse 1977: 1063.

Nuvarande lydelse

kar själv, tillämpas sistnämnda procentsats på den del av tillverkningskostnaden som nedlagts under perioden den 1 maj 1976—den 31 december 1978 under förutsättning att tillverkningen ej har påbörjats före den 1 maj 1976.

Investeringsbidrag utgår för det beskattningsår under vilket inventarierna har levererats eller kostnaderna för tillverkningen nedlagts. Det kan utgå för högst *fyra* beskattningsår och får ej beräknas på högre anskaffnings- eller tillverkningskostnad än 500 000 kronor för varje beskattningsår. Har inventarier levererats efter den 30 september 1978 åtnjutes investeringsbidrag endast under förutsättning att skriftligt avtal om leverans har träffats senast denna dag.

Föreslagen lydelse

kar själv, tillämpas sistnämnda procentsats på den del av tillverkningskostnaden som nedlagts under perioden den 1 maj 1976—den 31 december 1979 under förutsättning att tillverkningen ej har påbörjats före den 1 maj 1976.

Investeringsbidrag utgår för det beskattningsår under vilket inventarierna har levererats eller kostnaderna för tillverkningen nedlagts. Det kan utgå för högst *fem* beskattningsår och får ej beräknas på högre anskaffnings- eller tillverkningskostnad än 500 000 kronor för varje beskattningsår. Har inventarier levererats efter den 30 september 1979 åtnjutes investeringsbidrag endast under förutsättning att skriftligt avtal om leverans har träffats *eller skriftlig beställning har inkommit till leverantören* senast denna dag.

3 §³

Investeringsbidrag utgår icke för följande inventarier, nämligen inventarier med en beräknad varaktighetstid av högst tre år, begagnade inventarier, personbilar som avses i vägtrafikkungörelsen (1972: 603) och som icke användes i yrkesmässig trafik eller uthyrningsrörelse,

efter utgången av år 1978 levererade kontorsmöbler och föremål avsedda för utsmyckning av kontorslokaler,

inventarier som näringsidkaren tillverkar själv, om tillverkningen har påbörjats före den 15 oktober 1975,

inventarier som har anskaffats genom skriftligt avtal upprättat före den 15 oktober 1975,

inventarier som icke har levererats under den period som anges i 1 §,

inventarier för vilka anskaffnings- eller tillverkningskostnaderna under beskattningsåret ej har uppgått till sammanlagt minst 10 000 kronor.

Har personbilar, som enligt föregående stycke icke har undantagits från rätt till bidrag, eller andra motordrivna fordon som avses i vägtrafikkungörelsen (1972: 603) levererats efter utgången av år 1977, åtnjutes statligt investeringsbidrag endast under förutsättning att skriftligt avtal om leverans har upprättats före den 1 december 1977 och leverans har skett före den 1 april 1978. Vad nu sagts gäller dock ej för personbilar som används i uthyrningsrörelse. För sådana bilar och för båtar som avses i 2 § sjölagen (1891: 35 s. 1) och som icke används i yrkesmässigt

³ Senaste lydelse 1977: 1063.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

bedrivet fiske åtnjutes statligt investeringsbidrag endast under förutsättning att leverans har skett före den 1 januari 1978.

Föreligger synnerliga skäl, får regeringen medge att investeringsbidrag får utgå för inventarier som levereras efter utgången av den period som anges i 1 §. Bidraget skall därvid efter regeringens bestämmande medges med fyra eller tio procent av anskaffningskostnaden.

Föreligger särskilda skäl, får riksskatteverket medge att investeringsbidrag får åtnjutas även för anskaffning av begagnade inventarier.

För inventarier, som har förvärvats från någon med vilken förvärvaren är i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, kan investeringsbidrag utgå endast om inventarierna har tillverkats av säljaren. Bidrag åtnjutes med tio procent om tillverkningen påbörjats efter den 30 april 1976 och med fyra procent om tillverkningen påbörjats tidigare men efter den 15 oktober 1975.

7 §

Talan mot riksskatteverkets beslut enligt 3 § tredje stycket får icke föras. I övrigt föres talan mot riksskatteverkets beslut enligt denna lag hos regeringen genom besvär.

Talan mot riksskatteverkets beslut enligt 3 § fjärde stycket får icke föras. I övrigt föres talan mot riksskatteverkets beslut enligt denna lag hos regeringen genom besvär.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Statligt investeringsbidrag får åtnjutas för inventarier som levererats under perioden den 1 oktober — den 31 december 1978 utan hinder av äldre bestämmelser om att skriftligt avtal om leverans skall ha träffats senast den 30 september 1978.

7 Förslag till**Lag om särskilt investeringsavdrag för vissa byggnadsarbeten**

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Fysisk eller juridisk person, som driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk och som under perioden den 1 oktober 1978 — den 30 september 1979 igångsätter ny-, till- eller ombyggnad på fastighet för användning i förvärvskällan, får vid taxering till statlig inkomstskatt åtnjuta särskilt investeringsavdrag vid beräkningen av nettointäkten av förvärvskällan enligt bestämmelserna i denna lag.

Byggnadsarbete anses igångsatt när det har påbörjats på arbetsplatsen.

2 § Särskilt investeringsavdrag utgör tio procent av sådan kostnad för byggnadsarbete enligt 1 § första stycket som nedläggs under perioden den 1 oktober 1978 — den 31 mars 1980. Kostnad anses nedlagd under denna period om den avser arbete som har utförts på byggnad och ma-

terial som har fogats in i byggnad under perioden.

Har statsbidrag utgått för byggnadsarbetet beräknas avdraget på den del av kostnaden som inte täcks av bidraget.

3 § Yrkande om särskilt investeringavdrag skall framställas vid taxeringen för det beskattningsår under vilket kostnaden har nedlagts. Avdraget får åtnjutas högst med belopp som svarar mot skillnaden mellan bruttointäkten och övriga avdrag i förvärvskällan.

4 § Investeringsavdrag enligt 1 § medges inte för kostnader till den del de avser

lokaler avsedda för bostadsändamål,
bensinstation, parkeringshus eller parkeringsanläggning,
butiks-, kontors-, bank-, hotell- eller restaurantlokaler,
samlingslokaler eller nöjeslokaler,
sporthall eller annan idrottsanläggning.

Avdrag medges endast om den kostnad under beskattningsåret som skall ligga till grund för beräkning av avdraget för ett och samma byggnadsarbete har uppgått till minst 10 000 kronor.

5 § Investeringsavdrag enligt 1 § medges endast om den skattskyldige företer tillfredsställande utredning om den kostnad på vilken avdrag skall beräknas.

6 § I fråga om handelsbolag eller enkelt bolag beräknas investeringsavdrag för bolaget.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

8 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1978: 401) om exportkreditstöd

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1978: 401) om exportkreditstöd skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Exportkreditavdrag innebär att exportföretaget vid beräkning av nettointäkt enligt kommunalskattelagen (1928: 370) och lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt medges ett extra avdrag för sådan stödberättigad kostnadsdel som avses i 3 §.

Avdrag får medges från och med det beskattningsår då exportkreditavtalet har ingåtts till och med det år då krediten enligt avtalet skall vara till fullo återbetald.

Avdrag får medges från och med det beskattningsår då exportkreditavtalet har ingåtts till och med det år då krediten enligt avtalet skall vara till fullo återbetald.

Nuvarande lydelse

Avdrag får dock för varje beskattningsår åtnjutas högst med belopp som svarar mot skillnaden mellan bruttointäkten och övriga avdrag i förvärvskällan, härunder inbegripet investeringsavdrag enligt lagen (1975: 1147) om särskilt investeringsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt men ej sådant schablonavdrag för egenavgifter som avses i punkt 2 a av anvisningarna till 22 § och punkt 9 a av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen.

Föreslagen lydelse

Avdrag får dock för varje beskattningsår åtnjutas högst med belopp som svarar mot skillnaden mellan bruttointäkten och övriga avdrag i förvärvskällan, härunder inbegripet investeringsavdrag enligt lagen (1975: 1147) om särskilt investeringsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt *eller därmed jämför- lig författning* men ej sådant schablonavdrag för egenavgifter som avses i punkt 2 a av anvisningarna till 22 § och punkt 9 a av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen.

Har exportföretaget för visst beskattningsår erhållit exportkreditbidrag för viss exportkredit får företaget, beträffande samma exportkredit, inte därefter åtnjuta exportkreditavdrag för beskattningsåret i fråga.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

9 Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1947: 174) om investeringsfonder

Härigenom föreskrivs att 15 och 17 §§ förordningen (1947: 174) om investeringsfonder skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*15 §¹

Skattskyldig, som gjort avsättning till investeringsfond enligt denna förordning eller som jämligt 11 § fjärde stycket övertagit sådan fond, är pliktig att vid självdeklaration för det beskattningsår, då avsättningen eller övertagandet ägt rum, ävensom för varje påföljande beskattningsår, intill dess de avsatta eller övertagna medlen avförts ur fonden, foga uppgift enligt formulär, som fastställs av *Kungl. Maj:t* eller, efter *Kungl. Maj:ts* bemyndigande, av riksskatte- nämnden, rörande avsättning av medel till fonden samt fondens

Skattskyldig, som gjort avsättning till investeringsfond enligt denna förordning eller som jämligt 11 § fjärde stycket övertagit sådan fond, är pliktig att vid självdeklaration för det beskattningsår då avsättningen eller övertagandet ägt rum, ävensom för varje påföljande beskattningsår, intill dess de avsatta eller övertagna medlen avförts ur fonden, foga uppgift enligt formulär, som fastställs av *riksskatteverket* rörande avsättning av medel till fonden samt fondens användning och avveckling. Vid allmän självdeklaration

¹ Senaste lydelse 1957: 62.

Nuvarande lydelse

användning och avveckling. Vid allmän självdeklaration skall sådan uppgift fogas i *tre* exemplar.

Skattskyldig, som avsatt medel till investeringsfond eller jämlikt 11 § fjärde stycket övertagit sådan fond, är skyldig att på anfordran till *arbetsmarknadskommissionen* lämna de uppgifter i fråga om fonden, som *kommissionen* anser erforderliga ur arbetsmarknads-synpunkt.

Föreslagen lydelse

skall sådan uppgift fogas i *två* exemplar.

Skattskyldig, som avsatt medel till investeringsfond eller jämlikt 11 § fjärde stycket övertagit sådan fond, är skyldig att på anfordran till *arbetsmarknadsstyrelsen* lämna de uppgifter i fråga om fonden, som *styrelsen* anser erforderliga ur arbetsmarknadssynpunkt.

17 §

Länsstyrelsen har att snarast möjligt efter det taxeringsnämnderna avslutat sitt arbete till *arbetsmarknadskommissionen* översända *två* exemplar av de jämlikt 15 § första stycket vid allmän självdeklaration fogade uppgifterna. Om ändring i meddelat beslut rörande avdrag för avsättning till investeringsfond därtill föranleder, skola erforderliga tilläggsuppgifter ofördröjligen genom länsstyrelsens försorg tillställas *kommissionen*.

Länsstyrelsen har att snarast möjligt efter det taxeringsnämnderna avslutat sitt arbete till *arbetsmarknadsstyrelsen* översända *ett* exemplar av de jämlikt 15 § första stycket vid allmän självdeklaration fogade uppgifterna. Om ändring i meddelat beslut rörande avdrag för avsättning till investeringsfond därtill föranleder, skola erforderliga tilläggsuppgifter ofördröjligen genom länsstyrelsens försorg tillställas *styrelsen*.

Denna lag träder i kraft tre veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och tillämpas första gången i fråga om 1979 års taxering.

10 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1955: 256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning**

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1955: 256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning¹

dels att i 1 § ordet "prövningsnämnd" skall utbytas mot "skatterätt",

dels att 4 §, 9 § 1 och 3 mom., 11, 17, 25 och 27 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*4 §²

Inbetalning av medel å konto för investering skall hos riksban-

Inbetalning av medel å konto för investering skall hos riksban-

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1975: 450.

² Senaste lydelse 1975: 450.

Nuvarande lydelse

ken hava verkställt under det beskattningsår, för vilket avsättning till investeringsfond skett, eller ock därefter men icke senare än den dag företaget jämlikt bestämmelserna i 34 § taxeringslagen har att avlämna allmän självdeklARATION för nämnda beskattningsår. Regeringen må dock, om *synnerliga* skäl föreligga, medgiva att inbetalning verkställs vid senare tidpunkt.

Föreslagen lydelse

ken hava verkställt under det beskattningsår, för vilket avsättning till investeringsfond skett, eller ock därefter men icke senare än den dag företaget jämlikt bestämmelserna i 34 § taxeringslagen har att avlämna allmän självdeklARATION för nämnda beskattningsår. Regeringen må dock, om *särskilda* skäl föreligga, medgiva att inbetalning verkställs vid senare tidpunkt.

9 §

1 m o m.³ Regeringen eller, efter regeringens förordnande, arbetsmarknadsstyrelsen äger besluta att investeringsfond under den tid och under de villkor i övrigt, som läget å arbetsmarknaden påkallar, skall eller må tagas i anspråk för sitt ändamål.

1 m o m. Regeringen eller, efter regeringens förordnande, arbetsmarknadsstyrelsen äger besluta att investeringsfond *eller belopp, som framdeles avsättes till sådan fond,* under den tid och under de villkor i övrigt, som läget å arbetsmarknaden påkallar, skall eller må tagas i anspråk för sitt ändamål.

Beslut, varom i första stycket förmåles, må avse samtliga företag eller företag av viss beskaffenhet eller ock visst eller vissa företag.

3 m o m.⁴ Finnes det med hänsyn till läget på arbetsmarknaden och övriga förekommande omständigheter vara av synnerlig vikt för det allmänna att viss investering igångsättes, äger regeringen eller, efter regeringens förordnande, arbetsmarknadsstyrelsen på ansökan, med avseende å längre tid än som kan ske enligt 1 mom., besluta att investeringsfond må tagas i anspråk för sitt ändamål. Regeringen eller, efter regeringens förordnande, arbetsmarknadsstyrelsen må ock under enahanda förutsättning meddela *preliminärt* beslut att investeringsfond, som framdeles avsättes, må tagas i anspråk för sitt ändamål. *Har sådant preliminärt beslut meddelats och inkommer uppgift om investeringsfonden enligt 27 §, skall ar-*

3 m o m. Finnes det med hänsyn till läget på arbetsmarknaden och övriga förekommande omständigheter vara av synnerlig vikt för det allmänna att viss investering igångsättes, äger regeringen eller, efter regeringens förordnande, arbetsmarknadsstyrelsen på ansökan, med avseende å längre tid än som kan ske enligt 1 mom., besluta att investeringsfond *eller belopp, som framdeles avsättes till sådan fond,* må tagas i anspråk för sitt ändamål.

³ Senaste lydelse 1975: 450.

⁴ Senaste lydelse 1975: 450.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

*hetsmarknadsstyrelsen meddela
slutligt beslut i enlighet med det
preliminära beslutet.*

Beslut enligt första stycket må avse högst sjuttiofem procent av sådana vid tidpunkten för beslutet kvarstående fondmedel, beträffande vilka beslut enligt 1 mom. icke meddelats, och, såvitt avser framtida avsättningar, sjuttiofem procent av dessa. Belopp, som enligt beslutet må tagas i anspråk, må vidare icke överstiga sjuttiofem procent av kostnaderna under den tid beslutet avser för däri angivna investeringar eller bidrag.

11 §⁵

Tager företag jämlikt 9 eller 10 § investeringsfond i anspråk under visst beskattningsår och är icke fråga om fall varom stadgas i 12—14 §§, skall det ske för ändamål varom här nedan sägs:

investeringsfond för skogsbruk: för kostnader under beskattningsåret för arbeten avsedda att främja skogsbruket, såsom skogsodling och skogsdikning, röjning, hägnad, anläggande och underhåll av flottleder och vägar, som huvudsakligen avse att direkt tjäna skogsbruket, ävensom uppförande och underhåll av för skogsbruket nödvändiga byggnader så ock för bidrag till ny-, till- eller ombyggnad av bostad eller välfärdsanläggning här i riket för arbetstagare eller förutvarande arbetstagare utan ledande ställning hos företaget eller detta närstående företag; samt

investeringsfond för rörelse:

a) för kostnader under beskattningsåret för reparations- och andra underhållsarbeten å här i riket belägen byggnad, som icke utgör lagertillgång, eller för ny-, till- eller ombyggnad av sådan byggnad, så ock för bidrag till ny-, till- eller ombyggnad av bostad eller välfärdsanläggning här i riket för arbetstagare eller förutvarande arbetstagare utan ledande ställning hos företaget eller detta närstående företag;

b) för avskrivning å maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, som anskaffats under beskattningsåret och som, såvitt gäller andra tillgångar än transportmedel i internationell trafik, äro avsedda att nyttjas i här i riket bedriven verksamhet, ävensom för kostnader under beskattningsåret för ombyggnad och reparation av fartyg eller luftfartyg;

c) för kostnader under beskattningsåret för undersökningsarbete, förberedande arbete eller tillredningsarbete i gruva, stenbrott eller annan liknande fyndighet här i riket.

Därest investeringsfond efter beslut enligt 9 § 1 eller 3 mom. fått tagas i anspråk under flera på varandra följande beskattningsår för ny-, till- eller ombyggnad eller för underhållsarbeten å byggnad eller för fasta maskiner eller andra till byggnad hörande inventarier, må företaget, under förutsättning att avdrag för kostnaderna under de tidigare åren icke redan skett, under det sista året taga fonden i anspråk för avskrivning å byggnaden eller inventarierna eller för täckande av underhållskostnaden med högst ett belopp motsvarande de uppkomna kostnaderna under de ifrågavarande åren. Vad nu sagts skall äga motsvarande

⁵ Senaste lydelse 1975: 450.

Nuvarande lydelse

tillämpning i fråga om ny- eller ombyggnad av fartyg eller luftfartyg ävensom anläggande och underhåll av flottleder och vägar.

Föreslagen lydelse

Regeringen må, *om särskilda skäl därtill föreligga*, medgiva företag, *som direkt eller genom dotterföretag driver rörelse i utlandet*, att taga investeringsfond för rörelse i anspråk för kostnader, ämnade att främja avsättningen utomlands av varor som företaget här i riket *tillverkar*.

Regeringen må medgiva företag att taga investeringsfond för rörelse i anspråk för kostnader, ämnade att främja avsättningen utomlands av varor som här i riket *tillverkas*.

Vid tillämpning av bestämmelserna i första stycket skall iakttas, att kostnad för anskaffning av begagnade inventarier icke må medräknas samt att, då fråga är om inventarier, som av företaget förvärvats från rörelseidkare med vilken det är förbundet i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, anskaffningskostnaden må medräknas endast om tillgången tillverkats under beskattningsåret.

(Se vidare anvisningarna.)

17 §⁶

Beslutar regeringen eller arbetsmarknadsstyrelsen att investeringsfond skall eller må helt eller delvis tagas i anspråk, skall i beslutet angivas den tid, under vilken ianspråktagandet skall ske, samt, därest beslutet avser investering för visst ändamål, uppgift härom ävensom uppgift huruvida investeringsavdrag enligt 16 § må åtnjutas. Beslutet skall tillställas, förutom det eller de företag varom fråga är, länsstyrelsen, för att överlämnas till vederbörande taxeringsmyndighet, samt riksbanken. Har beslut som nu sagts meddelats och är icke fråga om *preliminärt beslut enligt 9 § 3 mom.*, äger företaget hos riksbanken från konto för investering utfå fyrtio procent av det belopp av investeringsfonden som i enlighet med beslutet skall eller må tagas i anspråk. Aktiebolag, ekonomisk förening eller sparbank äger dock utfå fyrtiosex procent av nämnda belopp av investeringsfonden om aktiebolag uttager medel som inbetalats efter den 30 juni 1960, eller om

Beslutar regeringen eller arbetsmarknadsstyrelsen att investeringsfond skall eller må helt eller delvis tagas i anspråk, skall i beslutet angivas den tid, under vilken ianspråktagandet skall ske, samt, därest beslutet avser investering för visst ändamål, uppgift härom ävensom uppgift huruvida investeringsavdrag enligt 16 § må åtnjutas. Beslutet skall tillställas, förutom det eller de företag varom fråga är, länsstyrelsen, för att överlämnas till vederbörande taxeringsmyndighet, samt riksbanken. Har beslut som nu sagts meddelats, äger företaget hos riksbanken från konto för investering utfå fyrtio procent av det belopp av investeringsfonden som i enlighet med beslutet skall eller må tagas i anspråk. Aktiebolag, ekonomisk förening eller sparbank äger dock utfå fyrtiosex procent av nämnda belopp av investeringsfonden om aktiebolag uttager medel som inbetalats efter den 30 juni 1960, eller om

⁶ Senaste lydelse 1975: 450.

Nuvarande lydelse

ekonomisk förening uttager medel som inbetalats efter nämnda dag men före den 1 juli 1963, eller om ekonomisk förening, som ingår i jordbrukskasserörelsen, eller sparbank uttager medel vilka inbetalats för beskattningsår som gått till ända efter utgången av februari 1970.

Föreslagen lydelse

nämnda dag men före den 1 juli 1963, eller om ekonomisk förening, som ingår i jordbrukskasserörelsen, eller sparbank uttager medel vilka inbetalats för beskattningsår som gått till ända efter utgången av februari 1970. *Utbetalning från konto för investering må icke ske före utgången av den taxeringsperiod, då den mot inbetalningen svarande avsättningen till investeringsfond prövats.*

Sedan utbetalning skett, skall riksbanken lämna underrättelse därom till arbetsmarknadsstyrelsen samt, för att tillställas vederbörande taxeringsmyndighet, länsstyrelsen, med angivande av företagets namn och adress samt det utbetalade beloppets storlek och från vilket konto för investering uttag skett. Vidare skall angivas för aktiebolag hur mycket av de uttagna medlen, som inbetalats efter den 30 juni 1960, och för ekonomisk förening hur mycket av de uttagna medlen, som inbetalats efter nämnda dag men före den 1 juli 1963, samt för ekonomisk förening som ingår i jordbrukskasserörelsen ävensom för sparbank hur mycket av de uttagna medlen som avsett beskattningsår som gått till ända efter utgången av februari 1970.

Har förordnats att investeringsfond må tagas i anspråk och har företag i anledning härav uppburit medel från konto för investering, skall mot de utbetalade medlen svarande investeringsfond tagas i anspråk i enlighet med beslutet.

25 §⁷

Företag, som gjort avsättning till investeringsfond enligt denna lag eller som jämlikt 20 § 1 mom. femte stycket eller 20 § 2 mom. övertagit sådan fond, är pliktigt att vid självdeklaration för det beskattningsår, då avsättningen eller övertagandet ägt rum, ävensom för varje påföljande beskattningsår intill dess de avsatta eller övertagna medlen avförts ur fonden, foga uppgift enligt formulär, som fastställs av riksskatteverket, rörande avsättning av medel till fonden samt fondens användning och avveckling. Vid allmän självdeklaration skall sådan uppgift fogas i *tre* exemplar.

Företag, som gjort avsättning till investeringsfond enligt denna lag eller som jämlikt 20 § 1 mom. femte stycket eller 20 § 2 mom. övertagit sådan fond, är pliktigt att vid självdeklaration för det beskattningsår, då avsättningen eller övertagandet ägt rum, ävensom för varje påföljande beskattningsår intill dess de avsatta eller övertagna medlen avförts ur fonden, foga uppgift enligt formulär, som fastställs av riksskatteverket, rörande avsättning av medel till fonden samt fondens användning och avveckling. Vid allmän självdeklaration skall sådan uppgift fogas i *två* exemplar.

Företag som nyss sagts är skyldigt att på anfordran till arbetsmarknadsstyrelsen lämna de uppgifter i fråga om fonden och fondens ian-

⁷ Senaste lydelse 1975: 450.

Nuvarande lydelse

språktagande samt planläggningen härför, vilka styrelsen anser erforderliga från arbetsmarknadssynpunkt.

Föreslagen lydelse

27 §

Länsstyrelsen har att snarast möjligt efter det taxeringsnämnderna avslutat sitt arbete till arbetsmarknadsstyrelsen översända två exemplar av de jämlikt 25 § första stycket avgivna uppgifterna. Om ändring i meddelat beslut rörande avdrag för avsättning till investeringsfond därtill föranleder, skola erforderliga tilläggsuppgifter ofördröjligen genom länsstyrelsens försorg tillställas arbetsmarknadsstyrelsen.

Länsstyrelsen har att snarast möjligt efter det taxeringsnämnderna avslutat sitt arbete till arbetsmarknadsstyrelsen översända ett exemplar av de jämlikt 25 § första stycket avgivna uppgifterna. Om ändring i meddelat beslut rörande avdrag för avsättning till investeringsfond därtill föranleder, skola erforderliga tilläggsuppgifter ofördröjligen genom länsstyrelsens försorg tillställas arbetsmarknadsstyrelsen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling. De nya bestämmelserna i 4, 25 och 27 §§ tillämpas första gången i fråga om 1979 års taxering.

11 Förslag till**Lag om ändring i förordningen (1967: 94) om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning**

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1967: 94) om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning

dels att rubriken till förordningen samt 1, 2, 4 och 7 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i 5 § ordet "Konungen" skall bytas ut mot "regeringen",

dels att i förordningen skall införas en ny paragraf, 8 §, av nedan angivna lydelse.

Lag om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Vid beräkning av nettointäkt av rörelse eller jordbruksfastighet enligt kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) och lagen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt äger svenskt aktiebolag erhålla avdrag för utdelning på aktie, för vilken inbetal-

Vid beräkning av nettointäkt av rörelse eller jordbruksfastighet enligt kommunalskattelagen (1928: 370) och lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt äger svenskt aktiebolag erhålla avdrag för utdelning på aktie i *enlighet med bestämmelserna i denna lag.*

Nuvarande lydelse

ning skett efter den 30 juni 1966, under förutsättning att, om aktien utgivits i samband med bolagets bildande, ansökan om stiftelsehandlingarnas godkännande för bolagets registrering ingivits till registreringsmyndigheten efter den 30 juni 1966 och, om aktien utgivits i samband med ökning av aktiekapitalet, att beslut om ökningen anmälts för registrering efter nämnda dag.

Föreslagen lydelse

Som förutsättning för avdrag gäller att, om aktien utgivits i samband med bolagets bildande, bolaget anmälts för registrering efter den 31 december 1978 och, om aktien utgivits i samband med ökning av aktiekapitalet, att beslut om ökningen anmälts för registrering efter nämnda dag.

2 §

Avdrag medges för utdelning, som förfallit till betalning under beskattningsåret, och får uppgå till högst *fem* procent av vad som inbetalats för aktien före beskattningsårets utgång.

Omfattar *räkenskapsåret* kortare eller längre tid än tolv månader, jämkas avdraget i motsvarande mån.

Avdrag medges för utdelning, som förfallit till betalning under beskattningsåret, och får uppgå till högst *tio* procent av vad som inbetalats för aktien före beskattningsårets utgång.

Omfattar *beskattningsåret* kortare eller längre tid än tolv månader, jämkas avdraget i motsvarande mån.

4 §

Avdrag medges *för sammanlagt högst tio kalenderår och icke senare än femtonde* taxeringsåret efter det år då inbetalning för aktierna först skedde.

Avdrag medges *inte* senare än *vid taxeringen för tjugonde* beskattningsåret efter det beskattningsår då inbetalning för aktierna först skedde.

De belopp varmed avdrag medges får sammanlagt inte överstiga vad som inbetalats för aktierna.

7 §

Avdrag medges icke, om mer än hälften av bolagets aktier vid utdelningstillfället ägdes eller på därmed jämförligt sätt innehades av svenskt aktiebolag, svensk ekonomisk förening eller utländskt bolag.

Vid tillämpning av första stycket medräknas icke aktie som tillhör förvaltningsföretag som avses i 54 § fjärde stycket kommunalskattelagen, om sådant företag, i förekommande fall jämte bolag och förening som med hänsyn till äganderättsförhållanden eller organisatoriska förhållanden kan anses stå företaget nära, innehade mindre än hälften av samtliga aktier i bolaget,

utländskt bolag, om skatt enligt *förordningen den 12 februari 1943 (nr 44) om kupongskatt* skall erläggas för utdelningen till det utländska bolaget med helt eller nedsatt belopp, eller

utländskt bolag, om skatt enligt *kupongskattelagen (1970: 624)* skall erläggas för utdelningen till det utländska bolaget med helt eller nedsatt belopp, eller

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

annat bolag eller annan förening som är skattskyldig för utdelning på aktien.

Vid tillämpning av denna paragraf anses aktie, som üges av en av bolag eller förening bildad pensions- eller annan personalstiftelse, innehavd av bolaget eller föreningen.

Aktiebolag, som yrkar avdrag, skall i självdeklarationen lämna de upplysningar angående aktieägare i bolaget som påkallas av bestämmelserna i denna paragraf.

8 §

Aktiebolag, som yrkar avdrag, skall i självdeklarationen lämna de upplysningar angående aktieägare i bolaget som påkallas av bestämmelserna i denna lag.

Avdrag medges endast om bolaget företer tillfredsställande utredning om avdrag som yrkats för tidigare beskattningsår.

Denna lag träder i kraft tre veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Äldre bestämmelser tillämpas dock alltjämt i fråga om utdelning på aktie, som utgivits i samband med bolags bildande, om bolaget anmälts för registrering före utgången av år 1978, och i fråga om utdelning på aktie, som utgivits i samband med ökning av aktiekapital, om beslut om ökningen anmälts för registrering före nämnda tidpunkt.

Innehåll

1 Inledning	21
1.1 Behandlade frågor	21
1.2 Det skattepolitiska reformarbetet	22
2 Ändrad inkomstskatteskala för år 1979, m. m.	24
2.1 Inledning	24
2.2 Skatteskalan och den särskilda skattereduktionen	25
2.3 Folkpensionärernas beskattning	28
2.4 Avdrag för underhåll av icke hemmavarande barn	31
2.5 Avdragsrätt för arbetskläder, m. m.	34
3 Stimulansåtgärder för näringslivets investeringar, m. m.	36
3.1 Inledning	36
3.2 Förlängning av giltighetstiden för investeringsavdrag och investeringsbidrag för maskinanskaffningar	37
3.3 Investeringsavdrag för vissa byggnadsarbeten	39
3.4 Investeringsfonder för konjunkturutjämning	41
Tillståndsbesluten	42
Exportfrämjande åtgärder	44
Inbetalning av medel till riksbanken	44
Företagens uppgiftsskyldighet	45
3.5 Avdrag för aktieutdelning	46
4 Hemställan	52
Bilaga 2.1 1972 års skatteutrednings överväganden och förslag ..	53
Bilaga 2.2 Sammanställning av remissyttranden över 1972 års skatteutrednings slutbetänkande	58
Bilaga 2.3 Författningsförslag	64

Bilaga 3

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Föredragande: statsrådet Wikström

**Anmälan till proposition om inriktningen av den ekonomiska politiken,
m. m. såvitt avser utbildningsdepartementets verksamhetsområde**

Föredragande: statsrådet Wirtén

Höjning av studiebidraget inom studiehjälpen m. m.

Till studerande i gymnasial utbildning som har fyllt 16 år men inte 20 år utgår statlig studiehjälp i form av bl. a. studiebidrag med 188 kr. per månad. Till studerande i grundskolan som har fyllt 16 år och som således inte längre har rätt till allmänt barnbidrag utgår förlängt barnbidrag med samma belopp.

Chefen för socialdepartementet har tidigare denna dag föreslagit att det allmänna barnbidraget skall höjas med 240 kr. om året fr. o. m. den 1 januari 1979. Studiebidraget inom studiehjälpen och det förlängda barnbidraget bör ökas i motsvarande mån eller per månad räknat med 20 kr. I studiebidrag och förlängt barnbidrag bör således utgå 208 kr. per månad fr. o. m. den 1 januari 1979. Den föreslagna höjningen beräknas medföra en kostnadsökning för budgetåret 1978/79 med 18,3 milj. kr. Nionde huvudtitelns förslagsanslag Studiebidrag m. m., som i statsbudgeten för budgetåret 1978/79 är uppfört med 809 milj. kr., behöver merbelastas med nämnda belopp.

Vad jag har förordat föranleder förändringar av 2 kap. 1 § och 3 kap. 6 § studiestödslagen (1973: 349). Ett inom utbildningsdepartementet upprättat förslag till lagändring bör bifogas protokollet i detta ärende som bilaga 3. 1.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att antaga förslaget till lag om ändring i studiestödslagen
(1973: 349).

Bilaga 3.1

Förslag till

Lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 § och 3 kap. 6 § studiestödslagen (1973: 349)¹ skall ha nedan angiven lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föresluden lydelse***2 kap.**1 §²

Studerande vid grundskolan har rätt till förlängt barnbidrag med 188 kronor i månaden från och med kvartalet efter det under vilket han fyllt 16 år.

Studerande vid grundskolan har rätt till förlängt barnbidrag med 208 kronor i månaden från och med kvartalet efter det under vilket han fyllt 16 år.

Detsamma gäller studerande som deltagar i motsvarande undervisning vid skola som avses i 33 eller 34 §§ skollagen (1962: 319).

3 kap.6 §³

Studiebidrag utgår med 188 kronor i månaden.

Studiebidrag utgår med 208 kronor i månaden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1979.

¹ Lagen omtryckt 1975: 359.

² Senaste lydelse 1977: 1186.

³ Senaste lydelse 1977: 1186.

Bilaga 4

Utdrag
ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-11-02

Föredragande: statsrådet Wirtén

**Anmälan till proposition om inriktningen av den ekonomiska politiken,
m. m. såvitt avser arbetsmarknadsdepartementets verksamhetsområde**

Särskilda åtgärder för att främja sysselsättningen under vinterhalvåret 1978/79

Som jag framhöll vid min anmälan till årets kompletteringsproposition (prop. 1977/78: 150, bil. 3) måste de senaste årens förhållandevis låga arbetslöshet ses som ett resultat av de mycket kraftiga arbetsmarknadspolitiska insatserna. Lågkonjunkturen har främst drabbat industrin, och därför har de arbetsmarknadspolitiska insatserna i hög grad koncentrerats på att stödja sysselsättningen för dem som arbetar där. Detta har kallats den första försvarslinjen inom arbetsmarknadspolitiken. Flera olika medel har använts för detta syfte: lagerstöd, frisläpp av investeringsfonder, statliga och kommunala industribeställningar, bidrag till personalutbildning (den s. k. 25-kronan) och stöd till nyrekrytering. Alla dessa medel har tidvis haft mycket stor omfattning och motsvarat tiotusentals arbeten. Lagerstödet har numera upphört och investeringsfonder och den s. k. 25-kronan har utnyttjats väsentligt mindre än för något år sedan. I stället har nyrekryteringsstödet, som infördes fr. o. m. den 1 juli 1978, rönt mycket stort intresse. Antalet personer som utbildas med stöd av 25-kronan är nu ca 20 000, medan arbetsförmedlingen har fått preliminära ansökningar om nyrekryteringsbidrag för över 30 000 personer.

Regeringen har den 14 september 1978 beslutat att investeringsfonderna skall få utnyttjas för byggnads- och maskininvesteringar under hela år 1979. Nyrekryteringsstödet avser tiden fram till den 1 juli 1979, medan 25-kronan upphör vid utgången av år 1978. Därefter kan bidrag till utbildning vid permitteringshot utgå med 10 kr. per timme under de första 160 timmarna och därefter med 15 kr. per timme.

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) har i sin anslagsframställning för budgetåret 1979/80 föreslagit att bidraget till utbildning vid permitteringshot får utgå med ett enhetligt belopp av 20 kr. per timme. Förslaget

motiveras av att den nuvarande differentieringen efter utbildningens längd har visat sig skapa administrativa problem. Den främjar dessutom inte de målinriktade utbildningar som är mest angelägna från allmän synpunkt. AMS förslag innebär att bidraget på 20 kr. i fortsättningen skall stå till myndighetens förfogande som ett permanent inslag i arbetsmarknadspolitiken. Jag skall återkomma till detta förslag i samband med behandlingen av statsbudgeten för budgetåret 1979/80. I avvaktan härpå vill jag emellertid förorda att bidraget under första halvåret 1979 temporärt får utgå med 20 kr. per timme eftersom det i nuvarande konjunkturläge vore olämpligt att låta bidraget återgå till 10 resp. 15 kr. Merkostnaden under budgetåret 1978/79 kan beräknas till ca 50 milj. kr.

Jag vill i detta sammanhang omtala att två ekonomer vid universitetet i Lund med anslag från arbetsmarknadsdepartementet har gjort en undersökning av 25-kronans användning. Av undersökningen framgår att bidragen till utbildning är ett värdefullt instrument när det gäller att motverka tillfälliga sysselsättningsminskningar i företagen. Resultaten tyder emellertid också på att de nuvarande reglerna medför en risk för att bidragen utgår i större utsträckning än vad som är motiverat med hänsyn till sysselsättningen. Det bör ankomma på regeringen att vidta de åtgärder som behövs för att hindra att bidrag utgår när det inte kan anses nödvändigt för att det avsedda syftet skall nås.

Alla de hittills nämnda medierna inom den första försvarslinjen mot arbetslöshet är avsedda för företag som väntar ökad efterfrågan på sina produkter inom en inte alltför avlägsen framtid. Som tidigare har framhållits kommer som en nödvändig följd av den tidigare förda arbetsmarknadspolitiken uppgången i industrikonjunkturen att först successivt få effekt på sysselsättningen. I vissa delar av industrin finns dock påtagliga rekryteringsbehov även under den närmaste tiden. Samtidigt kommer de stora strukturella problemen i bl. a. varven, stål- och gruvindustrin att medföra fortsatta uppsägningar av personal som inte på längre sikt kan beredas sysselsättning i berörda företag. Regeringen kommer i annat sammanhang att behandla den framtida utvecklingen av vissa av dessa branscher. För att den nödvändiga strukturella anpassningen skall kunna åstadkommas måste arbetsförmedlingen ha stora resurser för att ge upplysning och stöd i olika former till dem som tvingas byta arbete.

AMS har i skrivelse den 29 augusti 1978 föreslagit att arbetsförmedlingen skall ges medel för ytterligare personalförstärkningar under innevarande budgetår utöver dem som tillkommer som ett resultat av årets budget. Regeringen har därefter genom skilda beslut gett AMS möjlighet att anställa 300 arbetsförmedlingsaspiranter utöver vad som tidigare planerats under innevarande budgetår och att öka lokalresurserna. Regeringen har vidare uppdragit åt AMS att vidga arbetsmarknadsutbildningens omfattning så att den i vinter uppgår till ca 60 000 elevplatser exkl. den tidigare nämnda utbildningen av permitteringshotade. Därutöver är

det enligt min mening nödvändigt att snarast förbättra *flyttningsbidragen* för både definitiva flyttningar och tillfälliga pendlingar mellan två orter. AMS har i sin anslagsframställning för nästa budgetår föreslagit att starthjälpen skall höjas med 500 kr. till 2 500 kr. för ensamstående och 5 000 kr. för person vars hushåll består av mer än en person. AMS har vidare föreslagit att det traktamente som utgår till den som har kostnad för bostad på två orter skall höjas från 42 till 50 kr. per dag. Dessutom har AMS föreslagit att flyttningsbidrag i fortsättningen skall kunna beviljas alla anställda i företag med övertalig arbetskraft. Förslaget motiveras av att det ofta inte är de som varslen gäller som har lättast att flytta. F. n. utgår flyttningsbidrag enligt en särskild av regeringen utfärdad undantagsregel till alla anställda i ett företag om varslen där berör minst 50 personer. Jag anser att gällande författning bör ändras så att AMS vid behov kan bevilja flyttningsbidrag till alla anställda i företag som har varslat om uppsägningar. Enligt min mening bör alla de nu nämnda förslagen till ändringar av reglerna för flyttningsbidrag genomföras fr. o. m. den 1 januari 1979. Dessutom bör från samma tidpunkt de som långpendlar mellan två orter få ersättning för två hemresor i månaden i stället för som f. n. bara en resa i månaden. Genom dessa ändringar blir det lättare för de arbetslösa i olika delar av landet att ta vara på ett ökande antal lediga platser även om platserna ibland ligger på fel orter. Kostnaderna för de föreslagna ändringarna kan beräknas till ca 10 milj. kr. under innevarande budgetår. De belastar förslagsanslaget B 1. Arbetsmarknadsservice, anslagsposten Flyttningsbidrag.

Inom vissa delar av industrin är de strukturella förändringarna så omfattande och geografiskt koncentrerade att någon lösning av sysselsättningsproblemen inte kommer att kunna erbjudas inom en acceptabel tidrymd. Under år 1977 infördes temporära åtgärder för att skapa särskilt rådrum vid omställningar i den då rådande konjunktursituationen. Jag tänker här på det s. k. äldrestödet inom *tekoindustrin* och det s. k. 75 %-bidraget (tillfälliga sysselsättningsbidraget) för företag med dominerande ställning på orten.

Det s. k. äldrestödet introducerades i maj 1977 och utgår f. n. till ca 12 000 personer över 50 år vid företag som representerar tre fjärdedelar av tekoindustrins sysselsättning. Trots stödets omfattning har den negativa sysselsättningsutvecklingen i branschen fortsatt i oförminskad takt. Under det första halvåret 1978 minskade antalet sysselsatta med närmare 5 %. Arbetslösheten inom beklädnadsarbetarnas erkända arbetslöshetskassa låg i september 1978 på 5,7 % av hela antalet kassamedlemmar, vilket innebär att arbetslösheten var närmare tre gånger så hög som genomsnittet för övriga industrikassor. F. n. berörs ca 3 000 personer inom tekoindustrin av ineliggande varsel.

Regeringen avser att under våren 1979 i proposition till riksdagen framlägga förslag till åtgärder inom tekoområdet. Mot bakgrund av den

aktuella sysselsättningsutvecklingen och i avvaktan på de förslag som kan komma att aktualiseras i den här aviserade propositionen har jag efter samråd med cheferna för handels- och industridepartementen beslutat föreslå att det tillfälliga sysselsättningsbidraget för äldre arbetskraft inom tekoindustrin får utgå även under första halvåret 1979. Kostnaden härför kan beräknas till 130 milj. kr.

Äldrestödet kan f. n. inte utgå till företag inom den statliga Eiserkoncernen. Bakgrunden till detta är att Statsföretag AB efter beslut av riksdagen (prop. 1977/78: 73, NU 1977/78: 41, rskr 1977/78: 172) har fått ett kapitaltillskott på 190 milj. kr. för att bilda en tekokoncern med Eisers som moderbolag och samtidigt rekonstruera företagsgruppen. Kapitalbehovet beräknades under förutsättningen att företagsgruppen inte skulle få några fler statliga lån eller bidrag under åren 1978 och 1979. Chefen för industridepartementet uttalade i propositionen att en snedvridning av konkurrensförhållandena mellan statliga och övriga tekoföretag förhindrades bäst genom att de statliga företagen fick samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter som övriga företag. Vid den tidpunkten hade regeringen bemyndigande att låta äldrestödet utgå till övriga tekoföretag till utgången av år 1978, och någon ytterligare förlängning planerades inte då. Om riksdagen nu som jag har förordat förlänger äldrestödet så att det kan utgå till övriga företag även under första halvåret 1979 ändras förutsättningarna för beräkningarna av Eisers kapitalbehov och de statliga företagen skulle komma i en sämre konkurrenssituation än vad som avsågs. Jag föreslår därför efter samråd med chefen för industridepartementet att äldrestödet till tekoindustrin under första halvåret 1979 får utgå även till företag inom Eiserkoncernen.

De tillfälliga sysselsättningsbidragen (s. k. 75 %-bidrag) till företag utanför stålindustrin har liten omfattning — de berör ca 600 anställda i ett halvt dussin företag. Eftersom den nu förväntade konjunkturuppgången sker från en mycket låg nivå bör även dessa bidrag kunna förlängas till den 1 juli 1979. Kostnaden för detta uppgår till ca 15 milj. kr. För stålindustrin kan bidrag enligt nu gällande regler utgå till den 1 juli 1979 och i vissa fall till utgången av år 1979. Det är viktigt att arbetsmarknadsmyndigheterna intensifierar sina ansträngningar att bereda den övertaliga personalen nya arbeten. Detta underlättas av de förbättrade flyttningsbidrag som jag tidigare har föreslagit.

För personer som inte kan beredas stadigvarande arbete måste stora insatser göras i form av *arbetsmarknadsutbildning* och *beredskapsarbeten*. Dessa åtgärder har betecknats som den andra försvarslinjen mot arbetslöshet. Eftersom så stora insatser av annat slag har gjorts för att motverka uppsägningar av industrianställda har denna "andra försvarslinje" till allt större del kunnat inriktas på dem som är nytillträdande på arbetsmarknaden. Särskilt har detta kommit till uttryck i de massiva insatser som gjorts för att hjälpa ungdomar i övergången mellan den re-

gulföra skolan och arbetslivet. Regeringen har sålunda senast i september månad i år beslutat om åtgärder i detta syfte inom utbildnings- och arbetsmarknadspolitiken. Genom beslutet vidgades gymnasieskolans intagningskapacitet så att drygt 11 000 årselevplatser nu tillkommit utöver vad som ursprungligen planerats. Även den kommunala vuxenutbildningens möjligheter att bereda arbetslösa ungdomar utbildning vidgades, liksom lärlingsutbildningen. Arbetslösa ungdomar kommer vidare under år 1979 liksom hittills att få yrkesutbildning inom arbetsmarknadsutbildningens ram. För att öka utbildningskapaciteten har AMS och skolöverstyrelsen givits fortsatt bemyndigande att köpa utbildningskapacitet hos företag. Vidare har det s. k. BAMU-projektet, beredskapsarbete i kombination med arbetsmarknadsutbildning, förlängts tills vidare och vissa regeljusteringar har gjorts för att vidga verksamheten. Beredskapsarbeten för ungdomar hos stat, kommun, landstingskommun, företag och organisationer kommer genom regeringsbeslutet att gälla även för år 1979. Totalt har beräknats att ca 100 000 ungdomar kommer att beröras av de insatta åtgärderna.

AMS har i den nämnda skrivelsen den 29 augusti 1978 begärt att medel anvisas för en kraftig ökning av framför allt beredskapsarbetena och arbetsmarknadsutbildningen inför vinterhalvåret 1978/79. AMS förslag innebär bl. a. att statsmakterna skulle anvisa ytterligare 1 810 milj. kr. för sysselsättningsskapande åtgärder och 950 milj. kr. för arbetsmarknadsutbildning. Dessutom föreslog AMS att statliga myndigheter skulle åläggas att ordna beredskapsarbeten för ungdom motsvarande minst 3 % av antalet anställda.

Arbetsmarknadsutbildningens planering inriktas på att den i vinter skall kunna ta emot ca 60 000 personer samtidigt — dvs. ca 10 000 fler än f. n. — utöver dem som utbildas i företag. Även beredskapsarbetena bör kunna sysselsätta ca 60 000 personer, vilket är ca 20 000 fler än f. n. och något fler än vad som maximalt uppnåddes under förra vintern. Regeringen har vidtagit åtgärder för att öka tillgången på lämpliga beredskapsarbeten vid bl. a. statliga myndigheter. Jag återkommer i det följande till frågan om medelsbehovet för dessa insatser.

Ett huvudvillkor för arbetsmarknadsutbildning med utbildningsbidrag är att sökanden skall vara eller löpa risk att bli arbetslös. I likhet med vad som gäller för flyttningsbidrag har regeringen i en särskild undantagsföreskrift medgett att alla anställda i företag som har varslat om uppsägning av minst 50 anställda skall ha rätt till utbildningsbidrag på samma villkor som gäller vid risk för arbetslöshet. I fortsättningen bör AMS ges möjlighet att bevilja sådana utbildningsbidrag även i de fall då varslen gäller färre än 50 personer.

Sysselsättningen på byggarbetsmarknaden väntas vara fortsatt svag under vintern i stora delar av landet. Ett betydande tillskott av byggnads- och anläggningsarbeten har bedömts nödvändigt för att motverka

arbetslöshet. Regeringen har därför tidigare lagt offentliga byggen för sammanlagt ca 1,3 miljarder kr. för att skapa extra sysselsättning inför vintern. Därtill kommer de arbeten som utförs som beredskapsarbeten. Regeringen har också föreslagit att investeringsavdrag i vissa fall skall utgå även för byggande.

Sammanlagt beräknas de olika arbetsmarknadspolitiska insatserna i vinter få en omfattning som motsvarar mellan 200 000 och 250 000 arbeten. I detta antal ingår ca 160 000 platser i arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbeten och olika slags skyddat arbete. De olika arbetsmarknadspolitiska bidragen till företag kan beräknas utgå i en omfattning som motsvarar mellan 70 000 och 90 000 berörda anställda.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna de av mig föreslagna ändrade reglerna för *flyttningsbidrag*,
2. godkänna de av mig föreslagna reglerna för bidrag till *utbildning i företag vid permitteringshot* under första halvåret 1979,
3. godkänna vad jag har anfört om fortsatt tillämpning under första halvåret 1979 av nuvarande bestämmelser om s. k. *äldrebidrag till tekoindustrin*,
4. godkänna vad jag har anfört om fortsatt tillämpning under första halvåret 1979 av nuvarande bestämmelser om *tillfälliga sysselsättningsbidrag* till företag som dominerar på sin ort,
5. godkänna vad jag har anfört om rätt till *utbildningsbidrag* för anställda vid företag som har varslat om uppsägningar.

DRIFTBUDGETEN

TOLFTE HUVUDTITELN

B. Arbetsmarknad m. m.

B 2. Bidrag till arbetsmarknadsutbildning. Under denna rubrik har för budgetåret 1978/79 anvisats ett obetecknat anslag på 1 734 550 000 kr. Anslaget förs över till arbetsmarknadsutbildningsfonden, vilken också innehåller medel som staten får in från arbetsgivare enligt lagen (1975: 335, ändrad 1976: 82) om arbetsgivaravgift till arbetsmarknadsutbildningen. Utgifterna för arbetsmarknadsutbildningen betalas från fonden.

Vid utgången av budgetåret 1977/78 fanns till följd av den ökade omfattningen av arbetsmarknadsutbildningen under budgetåret ingen be hållning på arbetsmarknadsutbildningsfonden.

AMS har i sin skrivelse den 29 augusti 1978 anmält att medelsförbrukningen för arbetsmarknadsutbildning under innevarande budgetår

kan förutses bli avsevärt större än fondens intäkter. Om arbetsmarknadsutbildningen exkl. utbildningen i företag skall kunna ges ungefär den omfattning som jag har förordat i det föregående behövs enligt AMS ett medelstillskott till fonden på 950 milj. kr.

De nya regler för bidrag till utbildning i företag vid permitteringsshot som jag nyss har förordat kan beräknas medföra merkostnader under första halvåret 1979 på ca 50 milj. kr.

Med hänvisning till vad jag har anfört föreslår jag att arbetsmarknadsutbildningsfonden nu förstärks med ett anslag på 1 000 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till arbetsmarknadsutbildning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett anslag av 1 000 000 000 kr.

B 3. Sysselsättningsskapande åtgärder. Under denna punkt har riksdagen för budgetåret 1978/79 anvisat ett reservationsanslag av 1 792 400 000 kr., varav förslagsvis 200 milj. kr. att avräknas mot automobilskattemedlen. Av anslaget har 970 milj. kr. beräknats för allmänna beredskapsarbeten och tillfälliga sysselsättningsbidrag, 750 milj. kr. för särskilda beredskapsarbeten, 10 milj. kr. för industribeställningar och 40 milj. kr. för detaljplaneringsbidrag. Genom skilda beslut den 1 juni och den 14 september 1978 har regeringen med stöd av sin finansfullmakt (prop. 1976/77: 100, FiU 1976/77: 10, rskr 1976/77: 133, prop. 1977/78: 100, FiU 1977/78: 16, rskr 1977/78: 227) ställt ytterligare sammanlagt 1 690 milj. kr. till AMS förfogande på detta reservationsanslag. Av beloppet avser 1 580 milj. kr. allmänna och särskilda beredskapsarbeten, varav 100 milj. kr. för vägar, samt 70 milj. kr. för industribeställningar och 40 milj. kr. för detaljplaneringsbidrag.

Regeringen bör nu hos riksdagen begära anslag för de ändamål till vilka regeringen har anvisat medel med stöd av sin finansfullmakt. De av regeringen anvisade medlen är emellertid inte tillräckliga. AMS beräknade i sin skrivelse den 29 augusti 1978 medelsbehovet under budgetåret till 300 milj. kr. mer än vad regeringen ansåg sig kunna anvisa med stöd av finansfullmakten. Av detta belopp avser 100 milj. kr. ytterligare vägarbeten. Därtill måste läggas de beräknade utgifterna för fortsatt utbetalning av äldre stöd till tekoindustrin och tillfälliga sysselsättningsbidrag, vilka som jag tidigare har nämnt kan uppskattas till 145 milj. kr.

Det sammanlagda ytterligare medelsbehovet under förevarande anslag kan alltså beräknas till $(1\,690 + 300 + 145 =) 2\,135$ milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Sysselsättningsskapande åtgärder* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 2 135 000 000 kr., varav förslagsvis 200 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Innehållsförteckning

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
1 Den internationella konjunkturutvecklingen	2
2 Det aktuella ekonomiska läget och utsikterna för 1979	6
3 Den ekonomiska politikens mål och inriktning	12
Bilaga 1 Höjning av det allmänna barnbidraget	19
Bilaga 1.1 Författningsförslag	20
Bilaga 2 Vissa skattepolitiska frågor	21
1 Inledning	21
2 Ändrad inkomstskatteskala för år 1979, m.m.	24
3 Stimulansåtgärder för näringslivets investeringar, m.m. ..	36
4 Hemställan	52
Bilaga 2.1 1972 års skatteutrednings överväganden och för- slag	53
Bilaga 2.2 Sammanställning av remissyttranden över 1972 års skatteutrednings slutbetänkande	58
Bilaga 2.3 Författningsförslag	64
Innehåll	89
Bilaga 3 Höjning av studiebidraget inom studiehjälpen, m.m.	90
Bilaga 3.1 Författningsförslag	91
Bilaga 4 Särskilda åtgärder för att främja sysselsättningen under vin- terhalvåret 1978/79	92

